

B.A. – IInd Year

SEM – III & IV

Previous Year

Question Papers

Academic Year

(2022-23)

B.A. – IInd Year

SEM – III

**Previous Year
Question Papers
Academic Year
(2022-23)**

SI-593

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part-II) (Semester - III) (Revised) Examination, January - 2023

ENGLISH (Compulsory)

Ability Enhancement Compulsory Course

English for Communication (Paper - C)

Sub. Code: 73323/77623

Day and Date : Friday, 13 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Rewrite the following statements choosing the correct alternative from the ones given below: **[4]**

- a) Mr. Bidwell gave Billy a job in the locomotive shed because of his _____.
i) a real smile	ii) honesty
iii) good manners	iv) influence
- b) _____ is the name of Tom Sawyer's aunt.
i) Aunt Jane	ii) Aunt Edna
iii) Aunt Penny	iv) Aunt Polly
- c) In the poem her _____ are compared to pearls.
i) eyes	ii) ears
iii) teeth	iv) cheeks
- d) The poem 'Father Returning Home' is written by _____.
i) A.K. Ramanujan	ii) Dilip Chitre
iii) Kamla Das	iv) Arun Kolatkar

B) Answer the following questions in one word/phrase or sentence of the following questions: **[4]**

- a) What is Billy's age when he leaves the school?
- b) Who was the first boy to help Tom?
- c) Who keeps a watch on the cherries?
- d) How does the poet's father travel everyday to his workplace?

P.T.O.

SI-593

- Q2) a)** Answer the following questions in 3-4 sentences each. (3 out of 5). [6]
- i) How does Billy take leave of his teachers and friends on school-leaving day?
  - ii) What does the poet say about pine and apple trees?
  - iii) Why were the women in the car in tense?
  - iv) How does Tom manage to whitewash the fence in one day?
  - v) Why does the poet call the lady a heavenly paradise?
- b)** Write short notes on the following in about 7-8 sentences each (2 out of 3). [8]
- i) The beautiful young lady in the poem 'There is a garden in Her face'.
  - ii) The poet's view about Mending Wall.
  - iii) Billy's behavior in front of Mr. Bidwell.
- c)** Do as directed. [2]
- i) Make an adjective of the following.
Energy.
  - ii) Give synonym of the following word.
Love.
- Q3) a)** Conduct an actual interview of your favourite teacher in your college and write your conversation with him/her. [4]
- b)** Prepare slides on the following topic.
Topic:the addiction of smart phones. [5]
- Q4) a)** Suppose you have guests at home for wedding function Write eight sentences of offering help to them as part of hospitality. [4]
- b)** Write a piece of conversation expressing agreement/disagreement on the following topic.
Topic: Participation in the Youth Festival. [4]
- Q5) a)** Write a Review of your Favourite Book. [5]
- b)** Write a well organized paragraph on "Facebook Friendship". [4]

Seat No

Total No. of Pages: 2

B.A. Part -II (Semester III) (CBCS) Examination, March - April 2023

English (Compulsory)

English for Communication (AECC-III)

Ability Enhancement Compulsory course

Sub. Code- 73323/77623

Day and Date: Saturday,10/06/2023

Total Marks: 50

Time: - 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions:

- 1) All questions are compulsory
  - 2) Figures to the right indicate full marks.
-

Q1. (A) Complete the following statements by choosing the best alternative from given them. [4]

1) Billy had ..... jobs in hand on that day.

a) one	b) two
c) three	d) no

2) The wall is damaged by.....

a) summer	b) spring
c) dogs	d) winter

3) ..... gives kite to a Tom

a) Jim	b) Ben
c) Billy Fisher	d) Jonny Miller

4) The father's bag is stuffed with.....

a) books	b) raincoat
c) clothes	d) eatables

B) Answer the following questions in one word/ phrase/ sentence each. [4]

- 1) The poem 'Mending Wall' is written by?
- 2) What kind of roof Hernando's hut had?
- 3) What is Billy's age when he leaves the school? .
- 4) Where do the roses and lilies grow?

Q2)a) Answer any three of the following questions in 3 to 4 sentences each. [6]

- 1) How does the speaker's father spend his time at home?
- 2) what do the two speakers in the poem talk before mending the wall?
- 3) Why does Billy blame his parents?
- 4) How does Tom succeed in getting Ben to whitewash the fence?
- 5) Why were the cars heading north towards the United States?

b) Write the short notes on any two of the following in which 7 to 8 sentences each. [8]

- 1) Tom Sawyer
- 2) Central idea of the poem 'Father Returning Home'
- 3) The neighbour's views about the wall

c) Do as directed: [2]

1. Give antonym of the following:
Honesty
2. Make an adjective form of the following:
Energy

Q3) a) Write a piece of spoken text on 'My Best Friend' [4]

b) Write a compering script for a Welcome Function. Imagine the details [5]

Q4) a) Suppose you have guests at home for a wedding function. Write five sentences of offering help to them as a part of hospitality. [4]

b) Write a piece of conversation expressing agreement/disagreement on the following topic: [4]

Topic: Buying a new house

Q5) a) Write a review of any film seen by you recently [5]

b) Write a well organized paragraph on 'Noise Pollution in the city' [4]

SI - 97

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) (Revised)
Examination, January - 2023
ENGLISH - IV (Optional)
DSC - C6 : Partition Literature (Paper - IV)
Sub. Code : 73351/77651

Day and Date : Friday, 20 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Select the correct alternative from the following: [10]

- a) The "ghost train" was the scene of _____.
- i) a festival
  - ii) a massacre
  - iii) a reward
  - iv) a victory
- b) Haseena says that _____ are neither Hindu nor Muslim.
- i) farmers
  - ii) politicians
  - iii) robbers
  - iv) singers
- c) Sultana and his gang left for _____.
- i) India
  - ii) Bangladesh
  - iii) Pakistan
  - iv) Afghanistan
- d) _____ is one of the most respected members of the community.
- i) Haseena
  - ii) Nooran
  - iii) Rubina
  - iv) Imam Baksh
- e) _____ tells the Sikh officer that he will look after the property.
- i) Juggut
  - ii) Malli
  - iii) Sultana
  - iv) Imam Baksh
- f) Hukum Chand always thinks of his daughter _____.
- i) Hassena
  - ii) Heena
  - iii) Sundari
  - iv) Roopa

P.T.O.

Seat No.

Total No. of Pages:2

B.A. Part -II (Semester III) (CBCS) Examination, March-April 2023

English IV (Optional)

DSC-C6: Partition Literature (Paper IV)

Sub. Code-73351/77651

Day and Date: Tuesday, 13/06/2023

Total Marks: 50

Time: - 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions:

- 1) All questions are compulsory
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1. Select the correct alternative from the following: [10]

1. Nooran says that .....has promised to marry her.

a) Malli	b) Juggut Singh
c) Sultan	d) Iqbal

2. ....is Nooran's father.

a) Hukum Chand	b) Sultan
c) Imam Baksha	d) Iqbal

3. ....is called Nar- Admi.

a) Hukum Chand	b) Sultan
c) Inspector	d) Meet Singh

4. ....saves train at the end of the novel.

a) Nooran	b) Juggut
c) Hukum Chand	d) Inspector

5. The Sikh officer appointed.....to look after the property.

a. Meet Singh	b. Banta Singh
c. Malli	d. Hukum Chand

6. ....dominate "Train to Pakistan".

a.Sports	b. Sex, violence and horrors
c. Trade	d. Friendship

7. The novel 'Train to Pakistan' consists.....Parts.

- a. one
b. two
c. three
d. four

8. Mano Majra is on the banks of the .....river.

- a. Krishna
b. Kaveri
c. Panchganga
d. Sutlej

9. Iqbal was .....class prisoner.

- a. 'A'
b. 'B'
c. 'C'
d. 'D'

10. .... works as Gurudwara's caretaker.

- a. Hukumchand
b. Meet Singh
c. Juggut
d. Malli

Q.2. Write short notes on the following in about 100 to 150 words on any Four of the following [20]

- a) Communal violence after partition
b) Effects of partition
c) Setting of the novel
d) Imam Baksha
e) Hukum Chand
f) Nooran

Q3. Answer the following question in about 250 to 300 words [10]

a. Describe the Communal Conflicts in India during and after partition
OR

b. Explain in detail the various Reasons of Partition

Q4. Answer the following questions in about 250 to 300 words [10]

a. Describe the character sketch of Juggut Singh
OR

b. How does the partition affect on the lives of people of Mano Majra?

SI - 95

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS)
Examination, January - 2023
ENGLISH (Optional)
DSC - C5 : Literature and Cinema (Paper - III)
Sub. Code : 73350/77650**

**Day and Date : Thursday, 19 - 01 - 2023
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.**

Total Marks : 50

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Complete the following sentences by choosing the correct alternative.[5]

- a) Angelo has promised to make Antipholus of Ephesus _____.
  - i) a ring
  - ii) a gold chain
  - iii) a bracelet
  - iv) an ear ring
- b) _____ is the name of the inn where Antipholus and Dromio were staying.
  - i) Centaur
  - ii) An abbey
  - iii) Mentor
  - iv) Medusa
- c) *The Comedy of Errors* is set in the city of _____.
  - i) Syracuse
  - ii) Corinth
  - iii) Ephesus
  - iv) Epidamnum
- d) Chhedilal is a _____.
  - i) a policeman
  - ii) a doctor
  - iii) goldsmith
  - iv) cook
- e) The film 'Angoor' is directed by _____.
  - i) Ram Gopal Verma
  - ii) Rajkumar Hirani
  - iii) Subhash Ghai
  - iv) Gulzar

P.T.O.

SI - 95

- B) Answer the following questions in one word/phrase/ sentence each: [5]
- Who was Luciana in *The Comedy of Errors*?
  - Who delivers the necklace to Ashok at the rickshaw stand?
  - In which hotel were Ashok and his servant Bahadur staying?
  - What is a hobby of Ashok (D)?
  - How could Aegeon avoid his execution?

Q2) Answer the following questions in about 250-300 words: [10]

- Discuss Adaptation as interpretation in the light of the texts prescribed for your study.

OR

- Write a detailed note on adaptation.

Q3) Answer the following questions in about 250-300 words: [10]

- Compare and contrast characters of Adriana and Luciana.

OR

- Write a detailed note on the major characters in the film, 'Angoor'.

Q4) Write short notes in about 100-150 words each (Any four); [20]

- The ending of the film 'Angoor'
- The rope episode in the film Angoor
- Andrew Davies and his ten secrets
- Tragic story of Aegeon
- Characteristics of Adaptation as Interpretation
- Fidelity in adaptation.

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part-II) (Semester-III) (CBCS)

Examination, March -2023

ENGLISH (Optional)

DSC L- C5: Literature and Cinema (Paper –III)

Subject Code: 73350/77650

Day and Date: Monday, 12-06-2023

Total Marks: 50

Time: 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) All questions are compulsory

2) Figures to the right indicates full marks

Q1)A) Answer the following questions in one word/phrase/sentence. [5]

- i) What are names of twin slaves?
- ii) Who was Adriana?
- iii) Who is Luciana?
- iv) Who is the director of the film *Angeer*?
- v) Who is Sudha?

B) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives. [5]

- i) Egeon is a citizen of _____.
  - a) Ephesus
  - b) Denmark
  - c) Syracuse
  - d) Britain
- ii) Angelo is the _____.
  - a) driver
  - b) goldsmith
  - c) blacksmith
  - d) none of these
- iii) Prema is the _____.

SI - 4

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) Examination, January - 2023

DSC - C2 : MARATHI (मराठी)

काव्यगंध (Paper - IV)

Sub. Code : 73347/ 77647

Day and Date : Wednesday, 11 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
  - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- अ) केशवसुत कोणत्या कवितेतून जातिव्यवस्थेवर भाष्य करतात ?
- i) नवा शिपाई
  - ii) तुतारी
  - iii) अंत्यजाच्या मुलाचा पहिला प्रश्न
  - iv) गोफण केली छान
- ब) फुंकर कवितेतील प्रियकराला काचेच्या कपाटात काय दिसते ?
- i) लाकडी फळे
  - ii) फुलपाखरे
  - iii) तिचे छायाचित्र
  - iv) भूश्यांच्या राघू मैना
- क) सन अठराशे मध्ये कुठे भेट घडायला हवी होती असे कवीला वाटते ?
- i) पुणे
  - ii) मुंबई
  - iii) कोल्हापूर
  - iv) नागपूर
- ड) कष्टकरी आई कारखान्याची आरास बघायला मुलांना कधी घेऊन जायची ?
- i) गुढीपाडव्याला
  - ii) पंचमीला
  - iii) दसऱ्याच्या आदल्या दिनी
  - iv) होळीला
- इ) कौरवांच्या दरबारी लाज झाकायला कोण धावून गेला ?
- i) कृष्ण
  - ii) अर्जुन
  - iii) कबीर
  - iv) कामगार

P.T.O.

SI - 4

- फ) हळूहळू कुणाच्या आयुष्याचा खेळ होतो असे कवी सांगतो?
- i) कवींच्या ii) मुलींच्या
iii) शहराच्या iv) वास्तवाच्या
- य) उन्हापावसात उभे राहण्याची कुणाला गरज नसते?
- i) शहराला ii) पुतळ्यांना
iii) समुद्राला iv) मंदिरांना
- र) प्रत्येकजण सुरक्षेसाठी काय शोधतो आहे?
- i) पोलिसांकडे जातो ii) आपापल्या कळपाचा शोध घेतो
iii) तक्रार करतो iv) घराला कुंपण घालतो
- ल) सैन्यात भरती झालेला भाऊ शहीद झाला तेव्हा कोणत्या घोषणा घुमल्या?
- i) वंदे मातरम् ii) भारत माता की जय
iii) जय हिंद iv) जय जवान जय किसान
- व) लाख जग बदललं तरी कशाशी बांधलेलं आयुष्य तोडता येत नाही?
- i) गाथीशी ii) आईशी
iii) भूमीशी iv) वास्तवाशी

प्र.2) 'तुतारी' या कवितेतून कवी बंडाचे निशाण का उभे करित आहे? [10]

किंवा

कवी वसंत बापट यांच्या कवितेतील प्रियकराचे व्यक्तिमत्त्व कशा प्रकारचे आहे? ते सांगा.

प्र.3) नारायण सुर्वे यांच्या कवितेतील अनुभवविश्वाचे चित्रण करा. [10]

किंवा

वसंत आबाजी डहाके यांच्या कवितेतून येणाऱ्या प्रतिमांविषयी थोडक्यात लिहा.

SI - 4

[10]

प्र.4) थोडक्यात उत्तरे लिहा (चारपैकी दोन)

- अ) अजीम नवाज राही यांच्या कवितेतील मोहल्ला व गावाचे चित्रण तुमच्या शब्दात लिहा.
- ब) मोडतोडीतून डागडुजीची भाषा शिकताना या कवितेतून कवीचे कोणते मनोगत व्यक्त होते?
- क) कल्पना दुधाळ यांची कवितेतील स्त्रीचा अस्तित्वशोध तुमच्या शब्दात स्पष्ट करा.
- ड) 'घोषणा' या कवितेतील सामाजिक जाणीव स्पष्ट करा.

प्र.5) लघुत्तरी प्रश्न. (चारपैकी दोन)

[10]

- अ) काव्यलेखन करताना कोणकोणत्या घटकांना महत्त्व द्यावे?
- ब) पहिल्या पावसात भिजल्याचा अनुभव कवितेत कसा व्यक्त करता येईल.
- क) काव्यनिर्मितीच्या प्रेरणा सांगा.
- ड) कोरोनाचा अनुभव कवितेतून मांडा.

Seat No.	
----------	--

B.A (Part -II) (Semester- III) (CBCS) Examination, March-April 2023

DSC - C2 : MARATHI (मराठी)

काव्यगंध (Paper-IV)

Subject Code- 73347/ 77647

Day and Date : Tuesday, 13/06/2023

Total Mark : 50

Time : 10.30 am to 12.30 pm

सूचना :- १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ ला वस्तुनिष्ठ प्रश्न

अ) योग्य पर्याय निवडा.

(१० गुण)

१. केशवसुतांचा जन्म कोणत्या गावी झाला?

अ) चिपळूण   ब) रत्नागिरी   क) मालगुंड   ड) रायगड

२. केशवसुत सामाजिक रूढी-परंपरावर प्रहार करण्यासाठी कोणते वाद्य मागतात?

अ) तुतारी   ब) तशा   क)सनई   ड) पखवाज

३. 'फुंकर' या कवितेतील नायक कोणाच्या घरी गेला होता?

अ) बायकोच्या   ब) मैत्रिणीच्या   क) प्रेयसीच्या   ड) यापैकी नाही

४. 'माझे विद्यापीठ' हा काव्यसंग्रह कोणाचा आहे?

अ)वसंत बापट   ब) केशवसुत   क)नारायण सुर्वे   ड)बालकवी

५. कवीला कोणाच्या आयुष्याचा खेळ होतो असे वाटते?

अ) पुरुषाच्या   ब) मुलीच्या   क) मुलाच्या   ड) यापैकी नाही

६. 'वास्तववाद' ही कविता कोणाची आहे?

अ) नारायण सुर्वे   ब) केशवसुत   क)वसंत बापट   ड) वसंत आबाजी डहाके

७. मराठीत लिहितो म्हणून काही जणांच्या डोळ्यात कशासारखा खुपतो असे कवी म्हणतो?

अ) खड्यासारखा   ब) मातीसारखा   क) कुसळासारखा   ड) काट्यासारखा

८. कल्पना दुधाळ यांनी बाईची तुलना कोणाबरोबर केली आहे?

अ) मांजर   ब) चिमणी   क) गाय   ड) कोकिला

९. कवियत्रीने झोका कुठे बांधला आहे?

अ) झाडाला   ब) दांडीला   क) झुलत्या फांदीला   ड) यापैकी नाही

१०. एक बुजुर्ग पाळीव पोपटाच्या निधनानंतर आयुष्यभर काय घेण्याचे नाकारतो?

अ) फलाहार

ब) भात

क) रोटी

ड) पिंजरा

प्रश्न २ रा दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

(१० गुण)

१. केशवसुतांच्या तुतारी, नवा शिपाई, मजुरावरं उपासमारीची पाळी या कवितेतून प्रकट झालेल्या सामाजिक जाणिवेचे चित्रण करा.

किंवा

२. वसंत बापट यांच्या कवितेतील प्रियकर- प्रेयसीचे नाते कसे आहे ते उदाहरणासाहित स्पष्ट करा.

प्रश्न ३ रा दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

(१० गुण)

१. वसंत आबाजी डहाके यांच्या महानगरीय कवितेविषयी थोडक्यात लिहा.

किंवा

२. नारायण सुर्वे यांच्या कवितेतून व्यक्त होणारी कामगारविषयक जाणीव स्पष्ट करा.

प्रश्न ४ था. थोडक्यात उत्तरे लिहा . (चार पैकी दोन)

(१० गुण)

१. अजीम नवाज राही यांनी दुष्काळाचे चित्रण त्यांच्या कवितेतून कसे केले आहे, ते थोडक्यात लिहा.
२. 'मोडीतोडीतून डागडुजीची भाषा शिकताना' या कवितेतील कवीचे मनोगत स्पष्ट करा.
३. कल्पना दुधाळ यांच्या कवितेतील स्त्रिचा अस्तित्वशोध तुमच्या शब्दात लिहा.
४. 'घोषणा' या कवितेतील निवेदिकेची वेदना अधोरेखित करा.

प्रश्न ५ वा . लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन)

(१० गुण)

१. काव्यलेखन करताना कोणकोणत्या घटकांची आवश्यकता असते, थोडक्यात लिहा.
२. काव्यनिर्मितीच्या प्रेरणा सांगा.
३. दुष्काळातील अनुभवावर कविता लिहा.
४. कोरोनाच्या अनुभवावर आधारित कविता लिहा.

SI - 1

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2023

मराठी (MARATHI) (Optional) (Paper - III) (DSC - C1)

पाठ्यपुस्तक : काय डॅंजर वारा सुटलाय – जयंत पवार मराठी भाषिक कौशल्ये : संवाद लेखन

Sub. Code : 73346/77646

Day and Date : Tuesday, 10 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा :

[10]

- i) सेफ इंडिया इन्शुरन्स कंपनीत सत्यविजय दाभाडे कोणत्या पदावर असतात ?
अ) डेव्हलपमेंट ऑफिसर
ब) व्यवस्थापक
क) लिपिक
ड) एजंट
- ii) मेहता बिल्डरचे फ्लॅट का विकले जात नसतात ?
अ) गटारीमुळे
ब) स्मशानभूमीमुळे
क) खराब रस्त्यामुळे
ड) मंदीमुळे
- iii) टाइल्स फैक्टरीचा मालक दाभाडेसह कोणाचा प्लॅट घेणार असतो ?
अ) रवारकर
ब) कशाळकर
क) पुसाळकर
ड) नाडकर्णी
- iv) दाभाडे यांच्या घरात माणसे घुसतात तेव्हा बंटी कुठे गेलेला होता ?
अ) अहमदनगर
ब) बेंगलोर
क) औरंगाबाद
ड) हैद्राबाद
- v) सत्यविजय दाभाडे शेवटपर्यंत कशासाठी संघर्ष करतात ?
अ) घरासाठी
ब) नोकरीसाठी
क) पदासाठी
ड) पैशासाठी
- vi) 'काय डॅंजर वारा सुटलाय' या नाटकाच्या शेवटच्या भागात दाभाडे यांची सेवा कोण करतं ?
अ) बंटी
ब) पत्नी
क) मुन्ना
ड) चिंगी

P.T.O.

SI - 1

- vii) दाभाडे यांच्या घरात कुणाचा खून होतो?
अ) बंटी
ब) घुसखोर स्त्री
क) बिल्डर
ड) मुन्ना
- viii) 'जब माँ-बाप सो जाते है तो बेटा कहता है, पापा सोना नही तो बिल्डर आयेगा' असे कोण म्हणतो?
अ) मुन्ना
ब) दाभाडे
क) बंटी
ड) चिंगी
- ix) सत्यविजय दाभाडे कोणत्या इमारतीत रहात होते?
अ) कुसुमकुंज
ब) वरदकुंज
क) कृष्णकुंज
ड) कुमुदकुंज
- x) सातच्या आत घरात येण्यास दाभाडे यांना कोण सांगते?
अ) मुलगा
ब) पत्नी
क) मुलगी
ड) शेजारी

प्र.2) 'माणसाच्या घुसखोरीचा इतिहास दाखवणारे नाटक', या दृष्टीने 'काय डेंजर वारा सुटलाय' या नाटकाचे विश्लेषण करा. [10]

किंवा

माणसाला उद्ध्वस्त करणाऱ्या संस्कृतीचे चित्रण 'काय डेंजर वारा सुटलाय' या नाटकात कसे येते ते स्पष्ट करा.

प्र.3) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' नाटकातील संघर्ष बिंदू विशद करा. [10]

किंवा

'काय डेंजर वारा सुटलाय' नाटकातील विभिन्न प्रवृत्तीची पात्रे स्पष्ट करा.

प्र.4) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (तीन पैकी दोन) [10]

- अ) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' मधील गोष्टीवेलहाळता विशद करा.
ब) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' मधील पुराण कथेचे साध्य स्पष्ट करा.
क) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' मधील रंगमंचावरील स्क्रीनचा उपयोग स्पष्ट करा.

प्र.5) लघुत्तरी प्रश्न. (चार पैकी दोन) [10]

- अ) आई आणि बोबडे बोलणारे लहान मूल यांच्यातील संवाद लिहा.
ब) 'संवाद हा शास्त्ररूपी असतो यातील सत्यता विशद करा.
क) संवाद प्रक्रियेतील श्रोत्याचे स्थान स्पष्ट करा.
ड) आत्मसंवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Seat No.

B.A. Part –II Semester - III Examination March/April - 2023

NEP/C.B.C.S. Marathi (Optional) (Paper- III) DSC – C1

Sub.Code –73346/77646

Day and Date : Monday 12 /06/2023

Mark - 50

Time:- 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना- १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात

प्रश्न१) वस्तुनिष्ठ प्रश्न.

१०गुण

१) 'काय डॅंजर वारा सुटलाय!' नाटकाचे नायक कोण?

अ) सत्य विजय दाभाडे ब) बबन येलमामे क) घुसखोरड) यापैकी नाही

२) बबन येलमामे हा तरुण कोणत्या गावाहून मुंबईत आला?

अ) जालना ब) बीड क) गंगापूर ड) पाथर्डी

३) बंटी कोणाचा मुलगा आहे?

अ) सत्य विजय दाभाडे ब) कशाळकर क) पुसाळकर ड) यापैकी नाही

४) वृद्धांच्या सुरक्षिततेची हमी देणारी कोणती पॉलिसी दाभाडे सांगतात?

अ) जीवन आनंद ब) जीवन सरल क) जीवन इतिश्री पॉलिसी ड) यापैकी नाही

५) पेट्रोल पंपाजवळ खून झाल्याची बातमी कोण घेऊन आले?

अ) दाभाडे ब) बंटी क) नाडकर्णी ड) कशाळकर

६) 'खिशातला मोबाईल म्हणजे कचकड्याची डबी नव्हे असे कोण म्हणते?

अ) चिंगी ब) दाभाडेची बायको क) दाभाडे ड) बंटी

७) घुसखोर घरात घुसल्यापासून दाभाडे कोणत्या आजाराने त्रस्त असतात?

अ)ताप   ब) सर्दी   क)खोकला   ड)थंडी

८) मेहता बिल्डरचे फ्लॅट कोणत्याकारणामुळे विकले जात नाहीत?

अ)वाढीवकिंमत   ब) अरुंद रस्ता   क) दुर्गंधी   ड)स्मशानभूमी

९)'रियल मॅन ऑफ द इयर' हा अवॉर्डकोणाला मिळतो?

अ)मेहताभाई.   ब) विक्रम खेडा   क)दाभाडे   ड) यापैकी

१०) दाभाडे यांचा मुलगा बंटी कोठेकाम करित असतो?

अ)नाटक   ब) चित्रपट   क) टी.व्ही.सिरीयल   ड) यापैकी नाही

प्रश्न २) दीर्घांतरी प्रश्न   १०गुण

१) सत्यविजय नरहरी दाभाडे यांचे व्यक्तिचित्र लिहा.

किंवा

माणसाची घुसखोरी'काय डॅंजर वारा सुटलाय!' या नाटकात कशी दिसते लिहा.

प्रश्न ३) दीर्घांतरी प्रश्न.   १०गुण

१)'कायडॅंजरवारासुटलाय!'नाटकातीलव्यक्तिरेखालिहा.

किंवा

'काय डॅंजर वारा सुटलाय!' नाटकातील संघर्ष तुमच्या शब्दात लिहा.

प्रश्न ४) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (तीन पैकी दोन)१०गुण

१)'काय डॅंजर वारा सुटलाय!'नाटकातील भाषेचे स्वरूप लिहा.

२)'काय डॅंजर वारा सुटलाय!'नाटकाचे विशेष लिहा.

३)'काय डॅंजर वारा सुटलाय!' नाटकामध्ये स्क्रीनचा वापर कसा केला आहे ते लिहा.

प्रश्न५) लघुतरी प्रश्न(चार पैकी दोन) १०गुण

1. संवाद म्हणजे काय ते लिहा व त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
2. संवाद लेखनासाठी आवश्यक बाबी कोणत्या आहेत ते लिहा.
3. संवादाचे प्रकार लिहा
4. दोन शेतकऱ्यांमधील संवाद लिहा.

SI - 94

- viii) उग्र जी ने कहानी को नयी शैली प्रदान की, जो ..... शैली नाम से पहचानी जाती है।
अ) उग्र
ब) अशक
क) यादव
ड) पाण्डे
- ix) अजी, गडबड तो ..... वाली ने कर डाली है।
अ) कानपुर
ब) मेरठ
क) दिल्ली
ड) जयपुर
- x) हमारे देश में ..... को ज्यादा महत्त्व नहीं दिया जाता।
अ) काम
ब) समय
क) मेहनत
ड) नेता

प्र.2) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए। [10]

- अ) “अच्छा रहेगा, आप रचनाओं में ही प्रगतिशील रहे। जिंदगी की प्रगतिशीलता बहुत महँगी पड़ेगी।”
ब) “मैं हिंदुस्थान के हर पहाड़ पर जाऊँगा और ऐसा ही पत्थर खोजकर लाऊँगा।”
स) “शाहनी आज तक कभी ऐसा न हुआ, न कभी सुना। गजब हो गया, अँधेर पड गया।”

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए। [15]

- अ) आशा का चरित्र-चित्रण कीजिए।
ब) ‘पहाड़’ कहानी की कथावस्तु संक्षेप में लिखिए।
क) ‘अखबारी विज्ञापन’ की भाषा शैली स्पष्ट कीजिए।
ड) वकील साहब रेखाचित्र में प्रस्तुत व्यंग्य का चित्रण कीजिए।
इ) महात्मा गाँधी संस्मरण नयी पीढी के लिए प्रेरणादायी है स्पष्ट कीजिए।

प्र.4) अ) ‘जार्ज पंचम की नाक’ कहानी की कथावस्तु अपने शब्दों में लिखिए। [15]

अथवा

- ब) ‘अखबारी विज्ञापन’ एकांकी की दुर्गा का चरित्र-चित्रण कीजिए।

Seat No :

B.A. (Part II) Semester- III (CBCS) (New) Examinations, March-April - 2023

Hindi (Optional) (Paper - III) (DSC-C3)

अस्मितामूलक विमर्श और हिंदी गद्य साहित्य

पाठ्यपुस्तक - गद्य संचयन

Subject Code :- 73348 / 77648

Total Mark : 50

Day & Date : Monday, 12/06/2023

Time : 10.30 am to 12.30 pm

- सूचनाएँ :- १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
२) दाईं और लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं ।

प्रश्न १ - निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए । (10)

- १) एम.ए. की परीक्षा समाप्त करते ही - - - - - विवाह करके चली गयी ।
अ) राणी ब) आशा क) मुरला ड) कविता
- २) श्रीवास्तवजी - - - - - जिले के बैसाडीह नामक गाँव के निवासी हैं ।
अ) आरा ब) फतेहपुर क) भोजपुर ड) राणीगंज
- ३) एक दिन - - - - - सुबह सुबह नहर के किनारे भटकता भटकता काफी दूर निकल गया ।
अ) दिनेश ब) पवन क) सुनिल ड) रामू
- ४) 'जॉर्ज पंचम की नाक' कहानी के लेखक - - - - - हैं ।
अ) कमलेश्वर ब) राजेंद्र यादव क) मन्नु भंडारी ड) प्रेमचंद
- ५) लायब्रेरियों में जाता हूँ - - - - - टटोलता रहता हूँ ।
अ) किताबे ब) नोटबुक क) पुस्तके ड) पन्ने
- ६) लेखक लंदन में - - - - - कॉलेज में पढ़ता था ।
अ) राणी एलीज़ाबेथ ब) सेंट कॅथरीन्स क) लॉर्ड वेलस्ली ड) इनमें से नहीं
- ७) धरती और धान के लेखक - - - - - हैं ।
अ) मोहन राकेश ब) कमलेश्वर क) अशक ड) उग्र
- ८) मदनमोहन ने - - - - - पत्रिका में विज्ञापन दिया था ।
अ) चाँद ब) नेशनल क) मतवाला ड) दिनकर

- ९) 'महात्मा गांधी' ----- विधा की रचना हैं ।
अ) नाटक ब) एकांकी क) संस्मरण ड) जीवनी
- १०) 'सिक्का बदल गया' की मुख्य स्त्री पात्र ----- हैं ।
अ) मीराबाई ब) लता क) कमल ड) शाहनी

प्रश्न २- निम्नलिखित अवरतरणों में से किन्हीं दो का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए । (10)

- अ) "अभी इस देश में विचार और व्यवहार को मिलाने का माहोल नहीं बन पाया है ।
अच्छा रहेगा, आप रचनाओं में ही प्रगतीशील रहें ।"
- ब) "पूरे हिन्दुस्थानकी मूर्तियों की परिक्रमा कर आया । सब की नाकों का नाप
लिया - पर जॉर्ज पंचम की नाक से सब बड़ी निकली....।"
- क) "मुझे सुखी दम्पति देखने अच्छे लगते हैं और जब वे एक दूसरों को चाहते भी हों
तो वह रहस्यमय चमत्कार - सा लगता है ।"

प्रश्न ३- निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए । (15)

- अ) 'अखबारी विज्ञापन' के मदनमोहन का चित्रण कीजिए ।
- ब) 'धरती और धान' इस आत्म जीवनी में लेखक के आर्थिक दशा का चित्रण कीजिए ।
- क) 'घर लौटते हुए' आत्मकथा में हरिवंशराय बच्चन की कैंब्रिज से जुडी यादों को
स्पष्ट कीजिए ।
- ड) 'जॉर्ज पंचम की नाक' कहानी में चित्रित व्यंग को स्पष्ट कीजिए ।
- इ) शाहनी का चरित्र-चित्रण कीजिए ।

प्रश्न ४- 'जीती बाजी का हार' कहानी के आशय को स्पष्ट कीजिए । (15)

अथवा

'महात्मा गांधी' इस संस्मरण के द्वारा म. गांधीजी की चारित्रिक विशेषताओं पर
प्रकाश डालिए ।

*****

SI - 508

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) Examination, January - 2023

HINDI (हिंदी) (Optional) (Paper -IV)

DSC-C4 : हिंदी संतकाव्य तथा राष्ट्रीय काव्यधारा

पाठ्यपुस्तक : काव्यामृत

Sub. Code : 73349/77649

Day and Date : Wednesday, 18 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। [10]

- i) महात्मा कबीरदास उत्तरी भारत में ..... परंपरा के प्रवर्तक माने जाते हैं।
अ) संत ब) प्रेमाश्रयी
क) सगुण ड) रामभक्ति
- ii) भक्त सूरदास जी के गुरु का नाम ..... है।
अ) रामानुजाचार्य ब) मध्वाचार्य
क) वल्लभाचार्य ड) विठ्ठलनाथ
- iii) मीरा की भक्ति ..... भाव की भक्ति कहलाती है।
अ) सख्य ब) माधुर्य
क) दास्य ड) गूढ
- iv) "अति सूधो ..... को मारग है/ जहाँ नेकु सयापन बाँक नहीं।"
अ) प्रेम ब) भगति
क) सनेह ड) श्रद्धा
- v) रहीम मुख्य रूप से ..... के कवि रहे हैं।
अ) भक्ति ब) नीति
क) श्रृंगार ड) अध्यात्म
- vi) रीतिकाल के ..... कवि हिंदी के वीर रस के कवियों में शीर्षस्थ कवि रहे हैं।
अ) रहीम ब) घनानंद
क) भूषण ड) बिहारी
- vii) संत तुकडोजी ने ..... के माध्यम से भजन गाकर देहातियों को जागरूक किया।
अ) झाँझर ब) ढोल
क) खँजड़ी ड) इकतारा

P.T.O.

1
2
3

SI - 508

viii) “यह तो शर्म की बात है” कविता कवयित्री ने दलित वर्ग के ..... को संबोधित कर लिखी है।

- अ) बुजुर्गों ब) स्त्रियों
क) पुरुषों ड) बच्चों

ix) “तीली” कविता में तीली ..... का प्रतीक है।

- अ) निर्माण ब) विध्वंस
क) सर्जन ड) रोशनी

x) लता की शायरी ..... को समर्पित है।

- अ) किशोरी अमोनकर ब) लता मंगेशकर
क) आशा भोसले ड) सुमन कल्याणकर

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन संदर्भों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण दीजिये।

[10]

- अ) “गरीबों की आत्मा को सुख दो, /घर-घर प्रेम लगाओ लिखना-पढ़ना,
रहन-सहन से, सारे लोग बनाओ/लाखों पंथ-महंत सभी मिल, देश में चित्त लगाओ।
तुकड़यादास कहे तब ही यह “रामराज्य” कहलाओ।”
ब) “सबसे सरल है/सबसे मुश्किल और महान चीजों को नष्ट करना
सिर्फ एक तीली/इतिहास की सबसे प्राचीन और दुर्लभ
पांडूलिपि को राख बना देने के लिए।”
क) “वो किसी के आसरे की आस क्यों रक्खे भला
प्यार की दुनिया से नाता जोड़कर देखो कभी
जिसका रिश्ता है जड़ों से खुद हरा हो जाएगा
जिसको छू दोगे वो पत्थर आईना हो जाएगा।”

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों का उत्तर संक्षेप में दीजिये।

[15]

- अ) कबीर के ईश्वर एवं भक्ति संबंधी विचार स्पष्ट कीजिए।
ब) मीरा की विरह भावना का वर्णन कीजिए।
क) घनानंद ने नायिका वर्णन किस प्रकार किया है?
ड) संत तुकड़ोजी के नशाबंदी संबंधी विचार व्यक्त कीजिए।
इ) कवि सुधाकर मिश्र ने प्यार के महत्त्व को कैसे प्रतिपादित किया है?

प्र.4) निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर दीजिये।

[15]

- अ) भूषण ने छ. शिवाजी महाराज के रणप्रस्थान, आतंक एवं प्रताप का वर्णन किस प्रकार किया है?
अथवा
ब) ‘यह तो शर्म की बात है’ कविता का आशय समझाइए।

Seat No.

BA (Part II) (Semester III)(CBCS)(Summer)ExaminationMarch/ April 2023

Hindi (Optional) (Paper IV) (DSC-C4)

हिंदी संतकाव्य तथा राष्ट्रीय काव्यधारा

Sub Code – 73349 / 77649

Day & Date - Tuesday, 13/6/2023

Total Marks : 50

Time- 10 : 30 am to 12:30 pm

सूचनाएँ – 1 सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2 दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्रश्न 1 कोष्ठक में दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 10

1 कबीर की भाषा को ----- भाषा कहते हैं।

अ) शुद्ध   ब) देहाती   क) सधुक्कडी   ड) नागरी

2 सूरदास ----- काव्यधारा के सर्वश्रेष्ठ कवि हैं।

अ) रामभक्ति   ब) शिवभक्ति   क) निर्गुणभक्ति   ड) कृष्णभक्ति

3 भगवान के प्रति मीरा का ----- भाव स्पष्ट होता है।

अ) अपनापन   ब) समर्पण   क) सांसारिक   ड) संयोग

4 रहीम के अनुसार हमारे मन में -----या हरि दो में से एक ही रह सकते हैं।

अ) प्यार   ब) सेवाभाव   क) वासना   ड) अहंकार

5 'तीली' कविता के कवि ----- हैं।

अ) सुधाकर मिश्र   ब) हस्तीमल हस्ती   क) उदयप्रकाश   ड) सुशीला टाकभोरे

6 हिंदी के ----- कवियों में भूषण शीर्षस्थ कवि हैं।

अ) वीररस   ब) श्रृंगार रस   क) भक्तिरस   ड) हास्यरस

7 तुकडोजी वृत्ति से संत और कृति से महान ----- थे।

अ) धर्मरक्षक   ब) राजनेता   क) समाजसुधारक   ड) कलासाधक

8 लता की शायरी '-----' को समर्पित है।

अ) स्वरस्रमाज्ञी   ब) चित्रकर्ती   क) अभिनेत्री   ड) नर्तकी

9 सुशीला टाकभोरे हिंदी साहित्य में ----- नारी लेखिका के रूप में चर्चित हैं।

अ) दलित   ब) संपन्न   क) खूबसूरत   ड) शिक्षित

10 हस्तिमल हस्ती की रचना ----- है।

अ) तीली   ब) लता की शायरी   क) प्यार   ड) गजल

प्रश्न 2 निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए।

10

अ) "कुटील भाव मत रखो किसी से, भ्रातृभाव फैलाओ।

अपना पर का भेद हटापर, जीव जीव अपनाओ॥"

ब) "डूबे रहे कर्ज में

पसीने की कमाई

देते रहें ब्याज में

चलता रहे

पीढी दर पीढी कर्ज।"

क) " इस नंगी भूखी धरती के

दुःख का मिलकर उपचार करें।

सुख के सपने साकार करें

प्राणी -प्राणीको प्यार करें॥"

प्रश्न 3 निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए।

15

अ) संत कबीर के बाह्याडंबर संबंधी विचार व्यक्त कीजिए।

ब) बाल कृष्ण का वर्णन सूरदास ने किस तरह किया है ?

क) मीरा की भक्तिभावना स्पष्ट कीजिए।

ड) 'प्यार' कविता का संदेश स्पष्ट कीजिए।

इ) 'तीली' कविता का आशय स्पष्ट कीजिए।

प्रश्न 4 रहीम के नीतिविषयक विचार लिखिए।

अथवा

' यह तो शर्म की बात है' कविता का उद्देश्य लिखिए।

15

SI - 7

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) Examination, January - 2023

ECONOMICS (Optional) (Paper - III)

Macro Economics

Sub. Code : 73374/77674

Day and Date : Tuesday, 10 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 04.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by - choosing correct alternative. [10]

- i) Macro Economics is concerned with _____
  - a) Whole Economy
  - b) Individual Economy
  - c) State Economy
  - d) All above given.
- ii) Study of Micro and Macro economics is _____ to each other.
  - a) Optional
  - b) Complementary
  - c) Opposite
  - d) Equal
- iii) Net National Product = Gross National Production _____
  - a) Total Expenditure
  - b) Public expenditure
  - c) Total Income
  - d) Depreciation cost
- iv) Macro Economics variable is _____
  - a) National Price
  - b) National Income
  - c) Personal Income
  - d) Transfer Income
- v) Fishers has stated _____ approach.
  - a) Transaction approach
  - b) Cambridge equation
  - c) Cash Balance approach
  - d) All above given.
- vi) Dr .Marshall has given the equation _____
  - a) $P = \frac{KY}{M}$
  - b) $P = \frac{KR}{M}$
  - c) $P = \frac{M}{K}$
  - d) $n = P (k+rk_1)$

P.T.O.

SI - 7

- vii) J. B. Say has developed Law of _____
- a) Employment
  - b) Price
  - c) Market
  - d) Demand
- viii) _____ has developed the General Theory of Employment.
- a) Marshall
  - b) J. M. Keynes
  - c) Pigou
  - d) Fisher.
- ix) _____ has used the concepts of Foreign trade multiplier in economics.
- a) Macklapp -Pollock
  - b) Marshall-Pigou
  - c) J. M. Keynes-Khanh
  - d) Fisher-Marshall
- x) Consumption function is a functional relationship between _____ and Consumption.
- a) Income
  - b) Saving
  - c) consumption
  - d) Expenditure.

Q2) Write short notes (any four) [20]

- a) Macro Economics variables.
- b) Importance of National income data.
- c) Types of Index number.
- d) Principle of Effective Demand.
- e) Investment Function.
- f) Concept of Multiplier.

Q3) a) Explain the meaning and concepts of National Income. [10]

OR

- b) Explain the Quantities Theory of Money.

Q4) a) Explain the say's Law of Market. [10]

OR

- b) Explain the factors affecting on Consumption function.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील पैकी योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

[10]

- i) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र ..... शी संबंधित असते.
 अ) संपूर्ण अर्थव्यवस्था   ब) व्यक्तिगत अर्थव्यवस्था
 क) राज्याची अर्थव्यवस्था   ड) वरील सर्व
- ii) सूक्ष्म अर्थशास्त्र आणि स्थूल अर्थशास्त्र एकमेकांना ..... असतात.
 अ) पर्याय   ब) पूरक
 क) परस्परविरोधी   ड) समान
- iii) निव्वळ राष्ट्रीय उत्पादन = स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन - .....
 अ) एकूण खर्च   ब) सार्वजनिक खर्च
 क) एकुण उत्पन्न   ड) घसरा खर्च
- iv) समग्रलक्षी आर्थिक चल .....
 अ) राष्ट्रीय उत्पन्न   ब) राष्ट्रीय किंमत
 क) व्यक्तिगत उत्पन्न   ड) संक्रमित उत्पन्न
- v) फिशर यांनी ..... दुष्टिकोन मांडला.
 अ) व्यवहार दुष्टिकोन   ब) केब्रिज समिकणे
 क) रोख शिल्लक दुष्टिकोण   ड) वरील सर्व
- vi) डॉ. मार्शल यांचे समीकरण .....
 अ) $P = KY$ ब) $P = KR$
 क) $P = M$ ड) $n = P (k+rk_1)$
- vii) जे.बी. से यांनी ..... नियम मांडला.
 अ) रोजगार   ब) किंमत
 क) बाजार   ड) मागणी

viii) ..... यांनी रोजगाराचा सर्वसाधारण सिद्धांत मांडला.

अ) मार्शल	ब) J.M. केन्स
क) पिगू	ड) फिशर

ix) ..... यांनी विदेशी व्यापार गुणकाची संकल्पना मांडली.

अ) मॅकलप - पोलक	ब) मार्शल - पिगू
क) J.M. केन्स - कान्ह	ड) फिशर - मार्शल

x) उपभोग फलन म्हणजे उपभोग आणि ..... यांच्यातील कार्यात्मक संबंध होय.

अ) उत्पन्न	ब) बचत
क) उपभोग	ड) खर्च

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) समग्रलक्षी अर्थशास्त्राची चले
- ब) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या आकडेवारीचे महत्व
- क) निर्देशांकाचे प्रकार
- ड) प्रभावी मागणी तत्व
- इ) गुंतवणूक फलन
- फ) गुणक संकल्पना

प्र.3) अ) राष्ट्रीय उत्पन्नाचा अर्थ सांगून राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या संकल्पना स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) पैशाचा चलनसंख्यामान सिद्धांत विषद करा.

प्र.4) अ) से चा बाजारविषयक नियम स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) उपभोग फलनावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

Seat No.

B.A. Part -II Semester III Examination March- April 2023

ECONOMICS (C.B.C.S.)

Macro Economics (Paper No. III) DSC-D5

Course Code: 3129

Sub. Code- 73374\77674

Day and Date: Monday,12/06/2023

Total Marks :50

Time: - 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सुचना : 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2. उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न क्र. 1 योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा.

10

1) बेकारीची समस्या ही..... समस्या आहे.

अ) स्थूल आर्थिक ब) सामाजिक क) भौगोलिक ड) व्यक्तिगत

2) एका वर्षात उत्पादित होणाऱ्या अंतिम वस्तू व सेवांचे मूल्य म्हणजे..... होय.

अ) राष्ट्रीय उत्पन्न ब) राष्ट्रीय खर्च क) नफा ड) किंमत

3) .... हे आर्थिक विकासाचे इंजिन आहे.

अ) अंतर्गत व्यापार ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापार क) विनिमय दर ड) कृषी क्षेत्र

4) देशातील लोकांचे एका वर्षाच्या कालावधीतील सरासरी उत्पन्न म्हणजे ..... उत्पन्न होय.

अ) वास्तव ब) व्यक्तिगत क) खर्च योग्य ड) दरडोई

5) .... हे पैशाचे प्राथमिक कार्य आहे.

अ) विनिमयाचे माध्यम ब) विलंबित देणी देण्याचे साधन

क) मूल्यसंग्रहाचे साधन ड) यापैकी नाही

6) किमतीतील बदलाचा अभ्यास करण्यासाठी ..... चा उपयोग केला जातो.

अ) साधा निर्देशांक ब) भारांकित निर्देशांक क) किंमत निर्देशांक ड) खर्च निर्देशांक

7) बाजार विषयक सिद्धांतामध्ये ..... या दोन शक्ती समान असतात, असे गृहीत धरले आहे.

अ) मागणी व पुरवठा   ब) उत्पादन आणि उपभोग

क) उत्पादन आणि रोजगार   ड) यापैकी नाही

8) रोजगार विषयक सामान्य सिद्धांताची मांडणी ....या अर्थतज्ञाने केली.

अ) लॉर्ड केन्स   ब) पिगु   क) मार्शल   ड) यापैकी नाही

9) उपभोग आणि उत्पन्न यामध्ये ..... संबंध असतो.

अ) फलनात्मक   ब) धनात्मक   क) ऋणात्मक   ड) यापैकी नाही

10) उत्पन्नातील बदलाचे गुंतवणुकीतील बदलाशी असलेले प्रमाण म्हणजे ..... होय.

अ) उपभोग   ब) बचत   क) उत्पन्न   ड) गुणक

प्रश्न 2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

20

अ) स्थूल अर्थीचले

आ) सूक्ष्म अर्थशास्त्र

इ) राष्ट्रीय उत्पन्न मापनातील अडचणी

ई) स्थूल देशांतर्गत उत्पादन

उ) पैशाची कार्य

ऊ) एकूण मागणी फलन

प्रश्न 3 स्थूल अर्थशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती सविस्तर स्पष्ट करा.

10

किंवा

राष्ट्रीय उत्पन्नाचा अर्थ सांगून राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या विविध व्याख्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 4 साधा किंमत निर्देशांक तयार करण्याची पद्धती उदाहरणासह स्पष्ट करा.

10

किंवा

' जे.बी.से ' यांच्या बाजारपेठ विषयक नियमाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

SI - 8

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS)
Examination, January - 2023
DSC-D6 : ECONOMICS (Optional)
Money and Banking (Paper - IV)
Sub. Code: 73375/77675**

Day and Date : Wednesday, 11 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentence by choosing correct alternatives: [10]

- a) The bank should pay attention to _____ in any transaction.
i) Cash ii) Security
iii) Profit iv) Capital
- b) In India, _____ has a monopoly on printing 1 rupee notes and all coins.
i) Reserve Bank of India
ii) State bank of India
iii) Government Finance Account
iv) Foreign Bank
- c) _____ Deposits are accepted by the depositor on condition of return on demand.
i) Fixed Deposits ii) Savings Deposits
iii) Demand Deposits iv) Current Deposits
- d) The Banking Control Act of India was first enacted in _____.
i) 1920 ii) 1949
iii) 1965 iv) 1980
- e) According to _____ a banker is a person who in his daily transactions accepts money from the depositor or on the current account of the depositor and pays on the order issued by him.
i) Prof.Sears ii) H.L.Hart
iii) Crouther iv) None of these

P.T.O.

SI - 8

- f) About the customer's account _____ the bank is responsible for maintaining.
- i) Confidentiality
  - ii) Attention
  - iii) Meditation
  - iv) None of the above
- g) According to _____, banks are not just institutions that supply money, but in a sense they are money making factories.
- i) Crouther
  - ii) Prof.Sears
  - iii) H.L.Hart
  - iv) None of these
- h) In India _____ Bank sets monetary policy.
- i) Co-operative Bank
  - ii) Commercial Bank
  - iii) Private Bank
  - iv) Central Bank
- i) The one who runs a bank business is usually called _____.
- i) Banker
  - ii) Customer
  - iii) Consumer
  - iv) Merchant
- j) If the account is closed within one year of opening, as per the bank rules _____ has to be paid.
- i) . Fee
  - ii) Penalty
  - iii) Refund
  - iv) Interest

Q2) Write a short note (any four) [20]

- a) Balance Sheet of Banks
- b) Different types of deposits
- c) Accounts of non-resident Indians
- d) Developmental functions of the Reserve Bank
- e) Non-performance Assets
- f) Banking Ombudsman

Q3) a) Explain the limits of credit creation by explaining what is credit creation. [10]

OR

- b) Explain the process of opening and closing a bank account.

Q4) a) Explain the meaning of monetary policy and the objectives of monetary policy. [10]

OR

- b) Explain the advantages and disadvantages of a bank merger.

SI - 8

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नांचे उत्तरे योग्य पर्याय निवडून द्या.

[10]

- अ) बँकेने कोणतेही व्यवहार करताना सर्वप्रथम ..... कडे लक्ष दिले पाहिजे.
- i) रोखता ii) सुरक्षितता
iii) लाभता iv) भांडवल
- ब) भारतात 1 रुपयाची नोट व सर्व नाणी छापण्याची मत्केदारी ..... यांची असते.
- i) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ii) स्टेट बँक ऑफ इंडिया
iii) सरकारचे अर्थ खाते iv) परकीय बँक
- क) ..... ठेवी या ठेवीदाराने मागताक्षणी परत करण्याच्या अटीवर स्विकारल्या जातात.
- i) मुदत ठेवी ii) बचत ठेवी
iii) मागणी ठेवी iv) चालू ठेवी
- ड) भारतीय बँकिंग नियंत्रण कायदा प्रथमतः ..... साली अमलात आला.
- i) 1920 ii) 1949
iii) 1965 iv) 1980
- इ) ..... यांच्या मते बँकर म्हणजे अशी व्यक्ती की जी आपल्या दररोजच्या व्यवहारात ठेवीदाराकडून अथवा ठेवीदाराकरिता चालू खात्यावर पैसे स्विकारते आणि त्यांनी काढलेल्या आदेशपत्रावर पैसे देते.
- i) प्रा.सेअर्स ii) एच.एल.हार्ट
iii) क्राऊथर iv) यापैकी नाही
- फ) ग्राहकांच्या खात्याविषयी ..... पाळण्याचे दायित्व बँकेवर असते.
- i) गुप्तता ii) लक्ष
iii) ध्यान iv) यापैकी नाही
- य) ..... यांच्या मते बँका केवळ पैशाचा पुरवठा करना-या संस्था नाहीत तर एका अर्थाने त्या पैसा निर्माण करणारे कारखाने आहेत.
- i) क्राऊथर ii) प्रा.सेअर्स
iii) एच.एल.हार्ट iv) यापैकी नाही

SI - 8

- र) भारतात ..... चलन विषयक धोरण निश्चित करते.
- i) सहकारी बँक ii) व्यापारी बँक
iii) खाजगी बँक iv) मध्यवर्ती बँक
- ल) सामान्यत बँक व्यवसाय चालविणा-याला ..... म्हणतात.
- i) बँकर ii) ग्राहक
iii) उपभोक्ता iv) व्यापारी
- व) खाते उघडल्यापासून एक वर्षाच्या आत बंद केल्यास बँक नियमानुसार ..... भरावा लागतो.
- i) फी ii) दंड
iii) परतावा iv) व्याज

प्र.2) टिपा लिहा (कोणतेही चार)

[20]

- अ) बँकांचा ताळेबंद
ब) ठेवींचे विविध प्रकार
क) अनिवासी भारतीयांचे खाते
ड) रिझर्व्ह बँकेची विकासात्मक कार्ये
इ) अनुत्पादक मालमत्ता
फ) बँकिंग लोकपाल

प्र.3) अ) पतनिर्मिती म्हणजे काय ते सांगून पतनिर्मितीच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

- ब) बँक खाते उघडण्याची व बंद करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.4) अ) चलनविषयक धोरणाचा अर्थ सांगून चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्टे सांगा.

[10]

किंवा

- ब) बँक विलिनीकरणाचे फायदे-तोटे स्पष्ट करा.

B.A. Part -II Semester III Examination March. 2023

ECONOMICS (C.B.C.S.)

Money And Banking (Paper No.IV) DSC- D6

Course Code: 3129

Sub. Code- 73375/77675

Day and Date: Wednesday,14/06/2023

Total Marks :50

Time: - 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सुचना : १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न क्र. १ योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा.

१० गुण

१ अधिकर्ष सवलत..... मिळते.

अ) बँक खातेदारांना ब) बचत ठेव खातेदारांना

आ)क) चालू ठेव खातेदारांना ड) आवर्ती ठेव खातेदारांना

२ भारतात ..... धोरणानंतर खाजगी व विदेशी बँकांचा विस्तार झाला.

अ) आर्थिक उदारीकरण ब) औद्योगिक क) वित्तीय ड) नवीन पतविस्तार

३ भांडवल उभारणीची बँकेची निश्चित केलेली अंतिम भांडवल मर्यादा म्हणजे ..... भांडवल होय.

अ) वसूल ब) अधिकृत क) खपलेले ड) राखीव

४ डिमॅट खात्यासाठी ..... आवश्यक असते.

अ) बँक खाते ब) आधार कार्ड क) पॅन कार्ड ड) वरील सर्व

५ तारण दिलेली मालमत्ता ताब्यात ठेवण्याच्या बँकेच्या अधिकारास .... म्हणतात.

अ) धरणाधिकार ब) विशेषाधिकार क) गहाण अधिकार ड) मत्ताधिका

६ एक रुपयाच्या नाण्याची छपाई ..... कडून केली जाते.

अ)रिझर्व बँक ऑफ इंडिया ब) स्टेट बँक ऑफ इंडिया

क) विभागीय ग्रामीण बँका ड) केंद्र सरकारचे वित्त खाते

७ ..... हे चलनविषयक धोरणाचे प्रमुख उद्दिष्ट होय.

अ) किंमत स्थैर्य ब) विनिमय दर स्थैर्य

क) स्थैर्यासह आर्थिक विकास ड) वरील सर्व

८ पतनियंत्रणासाठी रिझर्व बँक ..... या साधनांचा वापर करते.

अ) बँक रेट ब) खुल्या बाजारात रोख्यांची खरेदी विक्री

क) रोख राखीव निधीचे प्रमाण बदलणे ड) वरील सर्व

९ ..... हा ग्राहकाच्या बँकिंग क्षेत्रातील तक्रारींचा निवाडा करतो.

अ) रिझर्व बँकेचा गव्हर्नर ब) रिझर्व बँकेचा अध्यक्ष क) बँकिंग लोकपाल ड) वरील सर्व

१० बँकेच्या कर्जाची थकबाकी वाढू नये यासाठी सर्वांगीण पाहणी करणे म्हणजे ....., होय.

अ) कर्ज मूल्यांकन ब) कर्जाचे रेटिंग क) कर्ज ना मंजुरी ड) वरील सर्व

प्रश्न २ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

२०

अ) बँकेचे रोखतेचे तत्व

आ) बँकेत खाते उघडणे व बंद करण्याची प्रक्रिया

इ) बँकेचे अधिकार आणि जबाबदाऱ्या

ई) रिझर्व बँकेची कार्ये

उ) बँकिंग लोकपालाची कर्तव्ये व हक्क

ऊ) मालमत्ता अनुत्पादक होण्याची कारणे व उपाय

प्रश्न ३ बँक म्हणजे काय? व्यापारी बँकांची प्राथमिक व दुय्यम कार्ये सविस्तर लिहा

१०

किंवा

बँक खात्याचे विविध प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न ४ चलनक्षम दस्तऐवज म्हणजे काय? चलनक्षम दस्तऐवजांचे प्रकार सविस्तर लिहा.

१०

किंवा

चलनविषयक धोरण म्हणजे काय? चलनविषयक धोरणांची उद्दिष्टे सविस्तर लिहा.

SI - 612

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) Examination, January - 2023
PSYCHOLOGY

DSC - D11 : Psychology for Living (Paper- III)

Sub. Code: 73380/77680

Day and Date : Saturday, 21 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Select the correct alternative from the following. [10]

- i) _____ is a pioneer in the study of stress.
  - a) Ellis
  - b) Selye
  - c) Rahe
  - d) Holms
- ii) _____ refers to the mental image formed and feelings associated with our body.
  - a) Ideal Body
  - b) Body image
  - c) Self- image
  - d) Self - concept
- iii) _____ is a founder of psychoanalysis.
  - a) Freud
  - b) Adler
  - c) Rogers
  - d) Ellis
- iv) A "free floating" anxiety is a characteristic of _____ disorder.
  - a) generalized anxiety
  - b) panic
  - c) mood
  - d) Phobia
- v) BMI is a tool for measuring _____.
  - a) Height
  - b) Length
  - c) Weight
  - d) Obesity
- vi) _____ refers to attributing our unacceptable ideas or feelings to others.
  - a) Sublimation
  - b) Projection
  - c) Repression
  - d) Denial

P.T.O.

SI- 612

- vii) Token economy is a form of ____ therapy.
- a) Behavioral   b) Cognitive
c) Psychoanalytical   d) Person centred
- viii) General adaptation syndrome consists ____ stages.
- a) One   b) Two
c) Three   d) Four
- ix) ____ refers to the fear of heights.
- a) Autophobia   b) Acrophobia
c) Monophobia   d) Ergophobia
- x) Empathy is given importance in ____ therapy.
- a) Cognitive   b) Behavioral
c) Person centred   d) Psychoanalytical

Q2) Write short notes on any four out of six.

[20]

- a) Obesity
b) Stress in college
c) Psychoanalysis
d) Suicide
e) Types of stress
f) What are psychological disorders?

Q3) Write answers in detail:

[10]

- a) Describe factors related to promoting wellness.
- OR
- b) Define stress. Explain major causes of stress.

Q4) Write answer in detail:

[10]

- a) Describe depressive and bipolar disorders.
- OR
- b) Describe cognitive-behavioral therapies.

मराठी रूपांतर

SI- 612

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- i) ..... हे ताणाच्या अभ्यासाचे जनक आहेत.
अ) एलिस
ब) सेल्ये
क) राहे
ड) होल्म्स
- ii) स्वतःच्या शरीराबाबतची मानसिक प्रतिमा आणि संबंधित भावना म्हणजे ..... होय.
अ) आदर्श शरीर
ब) शरीर प्रतिमा
क) स्व-प्रतिमा
ड) स्व-संकल्पना
- iii) ..... हे मनोविश्लेषणाचे जनक आहेत.
अ) फ्राईड
ब) अँडलर
क) रॉजर्स
ड) एलीस
- iv) मुक्तप्रवाही चिंता हे ..... विकृतिचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) सामान्यीकृत चिंता
ब) आतंक
क) भाव
ड) भयगंड
- v) बी. एम. आय. हे ..... चे मापन करणारे साधन आहे.
अ) उंची
ब) लांबी
क) वजन
ड) लड्डापणा
- vi) स्वतःच्या अस्वीकार्य कल्पना किंवा भावनांचे इतरांवर आरोपण करणे म्हणजे ..... होय.
अ) उदात्तीकरण
ब) प्रक्षेपण
क) दमन
ड) नकार
- vii) प्रतीकात्मक प्रलोभन हा ..... उपचार पद्धतीचा प्रकार आहे.
अ) वार्तनिक
ब) बोधनिक
क) मनोविश्लेषणात्मक
ड) व्यक्तिकेंद्रित

- viii) सामान्य प्रतियोजन संलक्षणात ..... अवस्थांचा समावेश होतो.
 अ) एक ब) दोन
 क) तीन ड) चार
- ix) उंच जागांविषयी वाटणारी भिती म्हणजे ..... होय.
 अ) ऑटोफोबिया ब) अँक्रोफोबिया
 क) मोनोफोबिया ड) एगोफोबिया
- x) ..... उपचार पद्धतीमध्ये तदनुभूतिला महत्त्व दिले गेले आहे.
 अ) बोधनिक ब) वार्तनिक
 क) व्यक्तिकेंद्रित ड) मनोविश्लेषणात्मक

प्र.2) सहापैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा.

[20]

- अ) लड्डपणा
 ब) महाविद्यालयीन ताण
 क) मनोविश्लेषण
 ड) आत्महत्या
 इ) ताणाचे प्रकार
 फ) मानसशास्त्रीय विकृती म्हणजे काय?

प्र.3) सविस्तर उत्तरे लिहा.

- अ) आरोग्य संवर्धनाशी संबंधित घटकांचे वर्णन करा.

[10]

किंवा

- ब) ताणाची व्याख्या लिहा. ताणाची प्रमुख कारणे स्पष्ट करा.

[10]

प्र.4) सविस्तर उत्तरे लिहा.

- अ) अवसाद आणि द्विध्रुवीय विकृतींचे वर्णन करा.

[10]

किंवा

- ब) बोधनिक-वार्तनिक उपचार पद्धतींचे वर्णन करा.

[10]

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – III) (CBCS)
Examination March, 2023 to be held in May, 2023
PSYCHOLOGY DSC-D11
Psychology for Living (Paper – III)
Sub. Code: 73380 / 77680

Day and Date: Tuesday, 13/06/2023
Time: 02.30 pm to 04.30 pm

Total Marks: 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

१. व्यक्तीला स्वतःबद्दल, स्वतःच्या शरीराबद्दल काय वाटते यावरून ..... तयार होते.
i) स्व-प्रतिमा ii) छाप
iii) इतरांचे मत iv) विसंगती
२. .... या मानसशास्त्रज्ञाने OCEAN असे व्यक्तीमत्वाचे पाच घटक स्पष्ट केले आहेत.
i) ऑलपोर्ट ii) फ्रॉईड
iii) गोल्डबर्ग iv) वॅटसन
३. अमेरिका सारख्या देशात दररोज सुमारे ..... तरुण मद्यपानाचा नवीन अनुभव घेतात.
i) २०,००० ii) ११,०००
iii) १३,००० iv) १७,०००
४. सेल्ये या मानसशास्त्रज्ञाने ताणाचे वर्गीकरण ..... प्रकारामध्ये केले आहे.
i) पाच ii) दोन
iii) सहा iv) चार
५. उपयुक्त ताणास ..... ताण असेही म्हणतात.
i) अपायकारक ii) अतिरिक्त
iii) लाभदायक iv) अपुरा
६. .... प्रकारचे व्यक्तीमत्व असलेल्या व्यक्ती अधिव तणावग्रस्त असतात.
i) Type A ii) Type B
iii) Type C iv) Type D

७. एखादी वस्तू घटना किंवा भौतिक परिस्थितीसंबंधी विनाकारण भिती वाटत राहणे म्हणजे ..... होय.
- i) आतंकी विकृती ii) दुर्भिती
iii) अवसाद iv) काळजी
८. .... म्हणजे काही व्यक्तींच्या जीवनामध्ये कधीकधी भरभरून उत्साह ओसंडून वाहत असतो तर काहीवेळा अवसादाचाही अनुभव येत असतो.
- i) दुर्भिती ii) एक ध्रुवीय
iii) द्वी ध्रुवीय iv) चिंता
९. अमेरिकेमध्ये १८ वर्षांपुढील ..... दशलक्ष लोक मानसिक समस्यांवर उपचार घेत आहेत.
- i) ३०.२ ii) ९.४७
iii) २८.७ iv) ४०.३३
१०. .... हे मनोविश्लेषण उपचारपध्दतीचे जनक आहेत.
- i) डॉ. सिग्मंड फ्रॉईड ii) कार्ल रॉजर्स
iii) विल्यम स्टर्न iv) अँडलर

प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) मानसोपचार
ब) आत्महत्या
क) व्यक्ती केंद्रित उपचारपध्दती
ड) द्वी ध्रुवीय विकृती
इ) महाविद्यालयीन ताण
फ) लठ्ठपणा - एक कलंक

प्र.) 3 अ) समतोल आहार हि संकल्पना स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) ताण म्हणजे काय ? सेल्ये यांचे ताणाचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

[10]

प्र.) 4 अ) चिंता विकृतीचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) मनोविश्लेषण म्हणजे काय ? मनोविश्लेषणाची प्रमुख तंत्रे स्पष्ट करा.

[10]

-----xxx-----

SI - 613

Total No. of Pages : 4

Seat No.	<input type="text"/>
----------	----------------------

B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) Examination, January - 2023
PSYCHOLOGY
DSC-D12 : Social Psychology (Paper- IV)
Sub. Code: 73381/77681

Day and Date : Monday, 23 - 01 - 2023
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Total Marks : 50

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative. [10]

- i) Behaviour and _____ are two sides of the same coin.
  - a) Stimulus
  - b) Response
  - c) Memory
  - d) Cognition
- ii) _____ variable is the effect of independent variable
  - a) Constant
  - b) Dependent
  - c) Contineous
  - d) Social
- iii) There are _____ ways of communication.
  - a) Two
  - b) Four
  - c) Five
  - d) Three
- iv) _____ Conducted the research on impression Formation in 1946.
  - a) Soloman Ash
  - b) Cicero
  - c) Jonson
  - d) Salovy
- v) _____ self concept is also known as self esteem
  - a) Negative
  - b) Positive
  - c) Zero
  - d) Cognitive
- vi) _____ is called the father of operant conditioning
  - a) B.F. skinner
  - b) Pavlov
  - c) Bandura
  - d) Adler

P.T.O.

SI - 613

- vii) The art of changing mind is known as _____.
a) Stimulus	b) Socialization
c) Persuasion	d) Generalization
- viii) Social psychology Focuses on the behaviour of _____.
a) insects	b) animals
c) individuals	d) birds
- ix) _____ is one of the Founder of modern social psychology.
a) Freud	b) Solomon Ash
c) Levinson	d) Bandura
- x) Self esteem scale is developed by _____.
a) Rosenberg	b) Hendin
c) DeHeart	d) Pelham

Q2) Write Short notes (any four).

[20]

- Correlational method
- Systematic observation
- Theories of attribution
- Self esteem
- Self Presentation
- Attitude Formation

Q3) a) What is attitude? Describe the three components of attitude.

[10]

OR

b) Explain personal identity vs. social identity.

Q4) a) Describe the basic channels of non verbal communication.

[10]

OR

b) Define social psychology. Explain the scientific nature of social psychology.

SI - 613

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.

प्र.1) खाली कंसात दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पूर्ण करा. [10]

- i) वर्तन आणि ..... या एकाच सामाजिक नाण्याच्या दोन बाजू आहेत.
अ) उद्विपक ब) प्रतिक्रिया
क) स्मृति ड) बोधन
- ii) स्वतंत्र परिवर्त्याचा परिणाम हा ..... परिवर्त्य आहे.
अ) स्थिर ब) परतंत्र
क) निरंतर ड) सामाजिक
- iii) संप्रेषणाचे मुख्यतः ..... मार्ग आहेत.
अ) दोन ब) चार
क) पाच ड) तीन
- iv) छाप निर्मितीबाबत ..... यांनी 1946 मध्ये संशोधन केले.
अ) सोलोमन अॅश ब) सिसेरो
क) जॉनसन ड) सॅलोवी
- v) स्व-आदर यालाच काही वेळा ..... स्व-संकल्पना असे म्हणतात.
अ) नकारात्मक ब) धनात्मक
क) शून्य ड) बोधनिक
- vi) ..... यांना साधक अभिसंधानाचा जनक असे म्हणतात.
अ) बी. एफ. स्किनर ब) पॅव्हलाव
क) बांडूरा ड) अँडलर
- vii) ..... म्हणजे व्यक्तिचे मन वळवण्याची कला होय.
अ) उद्विपक ब) सामाजिककरण
क) अनुकूलन ड) सामान्यीकरण

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – III) (CBCS)
Examination March, 2023 to be held in May, 2023
PSYCHOLOGY DSC-D12
Social Psychology (Paper – IV)
.. Sub. Code: 73341 / 77641

Day and Date: Wednesday, 14/06/2023

Total Marks: 50

Time: 02.30 pm to 04.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

१. शास्त्र हि संकल्पना ..... घटकांच्या आधारे स्पष्ट करता येते.
i) दोन ii) तीन
iii) चार iv) पाच
२. .... प्रक्रियेच्या सहाय्याने आपण इतर व्यक्तींना जाणून घेण्याचा प्रयत्न करतो.
i) बोधनिक ii) सामाजिक संवेदन
iii) प्रेरणा iv) संवेदन
३. स्व-सादरीकरण नेहमी ..... नसते.
i) अप्रामाणिक ii) योग्य
iii) प्रामाणिक iv) अयोग्य
४. संपादित केलेली विशिष्ट वर्तन प्रवृत्ती म्हणजे ..... होय.
i) क्षमता ii) अभिक्षमता
iii) योग्यता iv) अभिवृत्ती
५. सामाजिक मानसशास्त्राचे स्वरूप ..... आहे.
i) शास्त्रीय ii) अशास्त्रीय
iii) मर्यादित iv) अमर्यादित
६. चेहरा हा मनाचा आरसा असतो असे विधान ..... यांनी केले आहे.
i) सिसेरो ii) प्लुटो
iii) सॉक्रेटीस iv) ऑरिस्टॉटल

७. मला वाटते की ..... सामाजिक संबंधावर अवलंबून आहे.
 i) समाज ii) मी
 iii) मैत्री iv) विकास
८. साहचर्यावर आधारित अध्ययन म्हणजे ..... अभिसंधान होय.
 i) अभिजात ii) प्रयत्न प्रमाद
 iii) निरीक्षणात्मक iv) साधक
९. सामाजिक आधार लोकांना ..... करण्यास मदत करतो.
 i) अध्ययन ii) समायोजन
 iii) करिअर iv) स्मरण
१०. .... यांनी निरीक्षणात्मक अध्ययनपध्दती विकसित केली आहे.
 i) वॅटसन ii) पॅव्लॉव
 iii) बांडुरा iv) फ्रॉईड

प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) सामाजिक नातेसंबंध
 ब) प्रेमाचा कटाक्ष
 क) स्व-सादरीकरण युक्त्या
 ड) निरीक्षणात्मक अध्ययन
 इ) आरोपण आणि उदासिनता
 फ) स्व-आदराचे मापन

प्र.) 3 अ) सामाजिक मानसशास्त्र म्हणजे काय ते सांगून सामाजिक मानसशास्त्राचे शास्त्रीय स्वरूप स्पष्ट करा. [10]

किंवा

ब) अभाषिक संप्रेषणाची मुलभूत माध्यमे स्पष्ट करा. [10]

प्र.) 4 अ) व्यक्तीगत ओळख विरुद्ध सामाजिक ओळख याबाबत चर्चा करा. [10]

किंवा

ब) बोधनिक विसंवादाचे वर्णन करा. [10]

SI - 478

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) (Revised)
Examination, January - 2023
GEOGRAPHY
DSC-D-20 : Resource Geography (Paper-IV)
Sub. Code : 73389/77689

Day and Date : Monday, 16 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.
  - 3) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
  - 4) Use of Map stencils is allowed.

Q1) Select the correct alternative from the following: [10]

- i) Resource geography is a branch of which geography?
  - a) Economic Geography
  - b) Political Geography
  - c) Social Geography
  - d) Settlement Geography
- ii) Which of the following resource is a natural resource?
  - a) Road
  - b) Vehicle
  - c) Building
  - d) Water
- iii) Which of the following Scholar defines the resource?
  - a) Zimmarman
  - b) Blache
  - c) Ratzel
  - d) Ritter
- iv) What type of resource is barren land?
  - a) Natural Stuff
  - b) Used resource
  - c) Human
  - d) Non renewable
- v) Which of the following water body covers the maximum portion of Earth?
  - a) Ground Water
  - b) Rivers
  - c) Lake
  - d) Oceans
- vi) Which among the following is responsible for the formation of Coal?
  - a) Vegetation
  - b) Water
  - c) Oil
  - d) Soil

P.T.O.

SI - 478

- vii) What kind of resource is solar energy?
  - a) Divine
  - b) Magical
  - c) Natural
  - d) None of these
- viii) World forest day is observed on?
  - a) 21 March
  - b) 22 March
  - c) 5 June
  - d) 10 September
- ix) The line which connects places of same rainfall is known as?
  - a) Isobars
  - b) Isohytes
  - c) Isotherms
  - d) Contour line
- x) The line which connects places of same air pressure is known as?
  - a) Isobars
  - b) Isohytes
  - c) Isotherms
  - d) Contour line

Q2) Write short notes (any four out of six): **[20]**

- a) Scope of Resource Geography
- b) Affecting Factors of Population
- c) Solar Energy
- d) Utilization of Forest
- e) Choropleth Method
- f) Proportional Circles

Q3) a) What is a natural resource? Which things are included in the resource explain? **[10]**

OR

- b) Explain the types of energy resources and their importance.

Q4) a) Explain the importance of wind energy and solar energy. **[10]**

OR

- b) What is sustainable development? Explain the importance of sustainable development.

SI - 478

मराठी रूपांतर

- सूचना : (1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या आणि नकाशा काढा.
(3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(4) नकाशा स्टेन्सील्स वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नांसाठी दिलेल्या पार्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- i) साधनसंपत्ती भूगोल ही कोणत्या भूगोलाची शाखा आहे?
अ) आर्थिक भूगोल   ब) राजकीय भूगोल
क) सामाजिक भूगोल   ड) वसाहत भूगोल
- ii) खालीलपैकी कोणती साधनसंपत्ती नैसर्गिक आहे?
अ) रस्ते   ब) वाहने
क) इमारत   ड) पाणी
- iii) खालीलपैकी कोणत्या तज्ञाने साधनसंपत्तीची व्याख्या केलेली आहे?
अ) झिम्मरमन   ब) ब्लॉश
क) रॉटझेल्   ड) रिटर
- iv) पडीक जमीन कोणत्या प्रकारची साधनसंपत्ती आहे?
अ) सुप्त   ब) व्यक्त
क) मानवी   ड) क्षय
- v) खालीलपैकी कोणत्या जलाशयाने पृथ्वीचा सर्वाधिक भाग व्यापला आहे?
अ) भूमिगत पाणी   ब) नद्या
क) सरोवरे   ड) महासागर
- vi) दगडी कोळश्याची निर्मिती काशापासून होते?
अ) वनस्पती   ब) पाणी
क) तेल   ड) माती
- vii) सौरशक्ती कोणत्या प्रकारची साधन संपत्ती आहे?
अ) दैवी   ब) चमत्कारिक
क) नैसर्गिक   ड) यापैकी नाही

viii) जागतिक वन दिन कधी साजरा केला जातो?

- अ) 21 मार्च   ब) 22 मार्च
क) 5 जून   ड) 10 सप्टेंबर

ix) समान पर्जन्याची ठिकाणे जोडणाऱ्या रेषांना काय म्हणतात?

- अ) समभार रेषा   ब) समपर्जन्य रेषा
क) समताप रेषा   ड) समोच्च रेषा

x) समान हवेच्या भाराची ठिकाणे जोडणाऱ्या रेषांना काय म्हणतात?

- अ) समभार रेषा   ब) समपर्जन्य रेषा
क) समताप रेषा   ड) समोच्च रेषा

प्र.2) टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) साधनसंपत्ती भूगोल व्याप्ती
ब) लोकसंख्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक
क) सौरऊर्जा
ड) वनउपयोजन
इ) छाया पद्धती
फ) प्रमाणबद्ध वर्तुळे

प्र.3) अ) नैसर्गिक साधन संपत्ती म्हणजे काय? यामध्ये कोणकोणत्या बाबींचा साधनसंपत्तीत समावेश केला जातो ते स्पष्ट करा. [10]

किंवा

- ब) ऊर्जा संपत्तीचे प्रकार सांगून त्यांचे महत्त्व थोडक्यात सांगा.

प्र.4) अ) पवन ऊर्जा व सौरऊर्जा यांचे महत्त्व स्पष्ट करा. [10]

किंवा

- ब) शाश्वत विकास म्हणजे काय? शाश्वत विकासाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.

Total No. of Pages:

B.A. (Part –II) (Semester –III) (CBCS)

Examination, March-April – 2023

GEOGRAPHY

DSC-D20: Resource Geography (Paper –IV)

Sub Code: 73389/77689

Day and Date: Wednesday; 14/06/2023

Total Marks: 50

Time: 2.30 pm to 4.30 pm

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे

प्रश्न. १) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[10]

अ) साधनसंपत्ती भूगोल ही भूगोलाच्या कोणत्या शाखेची उपशाखा आहे?

i) वैद्यकीय भूगोल

ii) आर्थिक भूगोल

iii) राजकीय भूगोल

iv) वसाहत भूगोल

ब) खालीलपैकी कोणती साधन संपत्ती नैसर्गिक आहे?

i) इमारती

ii) वाहने

iii) जमीन

iv) यंत्रे

क) खालीलपैकी कोणती क्षय साधनसंपत्ती आहे.

i) सागराचे पाणी

ii) हवा

iii) वनस्पती

iv) खनिजे

ड) "पाणी आडवा पाणी जीरवा" चा यशस्वी प्रयोग कोणी केला?

i) अण्णा हजारे

ii) मदर तेरेसा

iii) मेधा पाटकर

iv) आल्फ्रेड वेगनर

इ) खालीलपैकी भारतातील कोणता प्रदेश सदाहरित जंगलांनी व्यापला आहे?

i) कोकण

ii) विदर्भ

iii) मेवाड

iv) थर

फ) खालीलपैकी कोणता कोळसा उच्च प्रतीचा आहे?

i) पिट

ii) अँथ्रासाइट

iii) बिटूमिनस

iv) लिग्नाईट

य) नैसर्गिक साधनसंपत्तीच्या शाश्वत विकासासाठी कोणती मानव कृती हानिकारक आहे?

i) पाण्याचा पुनर्वापर

ii) वृक्ष लागवड

iii) जल प्रदूषण

iv) सार्वजनिक वाहतूक साधनाचा वापर

र) पृथ्वीवरील एकूण पाण्याच्या साठ्यापैकी किती टक्के पाणी गोड्या स्वरूपात आहे?

i) ३ टक्के

ii) ४ टक्के

iii) ६ टक्के

iv) ५ टक्के

ल) लोकसंख्येचे वितरण दर्शविण्यास कोणती पद्धत वापरतात?

i) सममूल्यरेषा पद्धत

ii) छाया पद्धती

iii) टिंब पद्धती

iv) प्रमाणबद्ध वर्तुळ

व) समान तापमानाची ठिकाणे जोडणाऱ्या रेषांना काय म्हणतात?

i) समभार रेषा

ii) समपर्जन्य रेषा

iii) समताप रेषा

iv) सामोच्च रेषा

प्रश्न २) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा.

[20]

- अ) साधनसंपत्ती भूगोलाचे महत्व .
- ब) वन साधनसंपत्तीचे वितरण .
- क) पवन उर्जा.
- ड) मानवी साधनसंपत्तीचा शाश्वत विकास .
- इ) टिंब पद्धती
- फ) सममूल्यरेषा पद्धती .

प्रश्न ३) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) साधनसंपत्ती भूगोलाची व्याख्या देऊन व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) साधनसंपत्तीचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

प्रश्न ४) अ) जगातील जल साधनसंपत्तीचे वितरण आणि उपयोजन स्पष्ट करा

[10]

किंवा

ब) जगातील मानवी साधन संपत्तीचे वितरण आणि समस्यांचे वर्णन करा.

SI - 83

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) Examination, January - 2023

GEOGRAPHY (Optional)

DSC-D19 : Soil Geography (Paper - III)

Sub. Code : 73388/77688

Day and Date : Thursday, 12 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All Questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.
  - 3) Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.
  - 4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternatives from the following questions : [10]

- a) Which of the following subject is dealing with study of soil?
  - i) Pedology
  - ii) Pedagogy
  - iii) Ecology
  - iv) Pomology
- b) Soil Geography is a subbranch of which Geography?
  - i) Physical Geography
  - ii) Human Geography
  - iii) Economic Geography
  - iv) Political Geography
- c) Pedology is a word derived from which language?
  - i) Latin
  - ii) English
  - iii) Greek
  - iv) Chinese
- d) Hans Jenny was a leading scientist from which country?
  - i) Germany
  - ii) Russia
  - iii) America
  - iv) India
- e) Which of the following is the process of soil structure and formation?
  - i) Political process
  - ii) Social process
  - iii) Cultural process
  - iv) Natural process
- f) What is the pH value of fertile soil?
  - i) Three
  - ii) Four
  - iii) Six to seven
  - iv) Nine to ten

P.T.O.

SI - 83

- g) Which of the following soil is related to the term Regur?
- i) Laterite soil
  - ii) Black Cotton soil
  - iii) Red soil
  - iv) Sandy soil
- h) Which of the following is not a method of conservation of soil?
- i) Forest conservation
  - ii) Nala bunding
  - iii) Flood control
  - iv) Excessive grazing
- i) Which element is most abundant in the 'O' layer of soil?
- i) Organic matter
  - ii) Calcium
  - iii) Minerals
  - iv) Iron
- j) What is measured using a Spectrophotometer?
- i) Organic carbon
  - ii) pH
  - iii) Lime
  - iv) E.C.

Q2) Write short notes (any four) : [20]

- a) Importance of soil Geography
- b) Soil salinity-acidity
- c) Silt soil of Konkan
- d) Remedy for soil degradation
- e) Soil sample tools
- f) Vermi compost porcess

Q3) Write in detail answer of the following question : [10]

- a) What is Soil Geography? Explain the scope of soil Geography.

OR

- b) Write in details of the soil formation process.

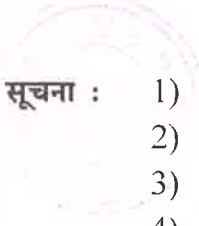
Q4) Write in detail answer of the following question : [10]

- a) Explain the genetic classification of Soil.

OR

- b) What is soil degradation? Explain the causes and effects of soil degradation.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) आवश्यक तेथे नकाशा व आकृत्या काढा.
 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नांसाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा :

[10]

- अ) खालीलपैकी कोणता विषय मातीच्या अभ्यासाशी संबंधित आहे?
 i) मृदाशास्त्र ii) अध्यापनशास्त्र
 iii) परिस्थितीकीशास्त्र iv) फळशास्त्र
- ब) मृदा भूगोल ही कोणत्या भूगोलची उपशाखा आहे?
 i) प्राकृतिक भूगोल ii) मानवी भूगोल
 iii) आर्थिक भूगोल iv) राजकीय भूगोल
- क) पेडोलॉजी हा शब्द कोणत्या भाषेतून आला आहे?
 i) लॅटिन ii) इंग्रजी
 iii) ग्रीक iv) चिनी
- ड) हंस जेन्नी हे कोणत्या देशातील मुदा शास्त्रज्ञ होते?
 i) जर्मनी ii) रशिया
 iii) अमेरिका iv) भारत
- इ) खालीलपैकी कोणती माती रचना आणि निर्मितीची प्रक्रिया आहे?
 i) राजकीय प्रक्रिया ii) सामाजिक प्रक्रिया
 iii) सांस्कृतिक प्रक्रिया iv) नैसर्गिक प्रक्रिया
- फ) सुपीक मातीचे सामू (pH) मूल्य किती असते?
 i) तीन ii) चार
 iii) सहा ते सात iv) नऊ ते दहा
- य) खालीलपैकी कोणती माती रेगुर या शब्दाशी संबंधित आहे?
 i) जांभी मृदा ii) कापसाची काळी मृदा
 iii) तांबडी मृदा iv) वालुकामय मृदा

- र) खालीलपैकी कोणती धुप नियंत्रणाची पद्धत नाही ?
- i) वन संवर्धन ii) बांधबंदीस्ती
iii) पूर नियंत्रण iv) अति चराई
- ल) मृदेच्या ? थरात कोणत्या घटकाचे प्रमाण सर्वाधिक असते 'ओ'
- i) सेंद्रिय घटकाचे ii) कॅल्शियमचे
iii) खनिजद्रव्याचे iv) लोहाचे
- व) खालीलपैकी कोणते हे मृदा नमुना घेण्याचे साधन नाही ?
- i) कुदळ ii) फावडे
iii) लाकडी पट्टी iv) हातोडी

प्र.2) टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

[20]

- अ) मृदा भूगोलाचे महत्त्व
ब) मृदेची आम्लविम्लता
क) कोकणातील गाळाची मृदा
ड) मृदा ज्हासावरील उपाय
इ) मृदा नमुना साधने
फ) गांडूळ खत प्रक्रिया

प्र.3) खालील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर लिहा.

[10]

- अ) मृदा भूगोलशास्त्र म्हणजे काय ? मृदा भूगोलशास्त्राचे व्याप्ती स्पष्ट करा.
किंवा
ब) मृदा निर्मितीची प्रक्रियेची सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.4) खालील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर लिहा.

[10]

- अ) मृदेचे जैविक वर्गीकरण स्पष्ट करा.
किंवा
ब) मृदेचा ज्हास म्हणजे काय ? मृदेच्या ज्हासाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.

Total No. of Pages: 03

B.A. (Part –II) (Semester –III) (CBCS)

Examination March-April - 2023

GEOGRAPHY

DSC-D19: Soil Geography (Paper -III)

Sub Code: 73388/77688

Day and Date: Tuesday; 13/06/2023

Total Marks: 50

Time: 2.30 pm to 4.30 pm

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

- २) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- ३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.
- ४) नकाशा स्टेटिसल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न. १) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[10]

अ) मृदा भूगोल ही भूगोलाच्या कोणत्या शाखेची उपशाखा आहे?

i) प्राकृतिक भूगोल	ii) राजकीय भूगोल
iii) आर्थिक भूगोल	iv) कृषी भूगोल

ब) मृदा भूगोलाच्या अभ्यासास कोणी सुरवात केली?

i) डेव्हिस	ii) वेगनर
iii) पेंक	iv) डोकोचॉव्ह

क) जैविक घटकामध्ये खालीलपैकी कोणाचा समावेश होतो?

i) वनस्पती	ii) प्राणी
iii) सूक्ष्मजीव	iv) वरीलपैकी सर्व

ड) खालीलपैकी कोणता मृदेचा प्राकृतिक गुणधर्म नाही?

i) मृदेचा आकार

ii) मृदेचा पोत

iii) मृदेचा सामू (ph)

iv) मृदेची संरचना

इ) लाल मातीला लाल रंग कोणत्या घटकाने येतो?

i) फॉस्फरस

ii) पालाश

iii) नत्र

iv) लोह

फ) सहा ते सात सामू मूल्य असलेली माती कशी असते?

i) सुपीक

ii) नापीक

iii) अम्लीय

iv) विम्लीय

य) कापूस कोणत्या मृदेमध्ये पिकवला जातो?

i) तांबडी मृदा

ii) काळी मृदा

iii) जांभी मृदा

iv) जलोदर मृदा

र) मानवाच्या चुकीच्या कार्यपद्धतीमुळे मृदेची गुणवत्ता व उत्पादकता नष्ट होते याला काय म्हणतात?

i) मृदेचे व्यवस्थापन

ii) मृदेचे पोषण

iii) मृदेचा छेद

iv) मृदेचा ऱ्हास

ल) मृदेचा सर्वात वरचा थर म्हणून कोणता थर ओळखला जातो?

i) ओ थर

ii) अ थर

iii) ब थर

iv) इ थर

व) खालीलपैकी कोणती साधने मृदा नमुना घेण्यासाठी वापरली जातात?

i) कुदळ

ii) फावडे

iii) लाकडी पट्टी

iv) वरील सर्व

प्रश्न २) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा.

[20]

अ) मृदेची व्याप्ती .

ब) मृदेचे नत्र , स्फुरद व पालाश गुणधर्म.

क) मृदेचे रासायनिक गुणधर्म.

ड) काळी मृदा (चेर्नोझम मृदा) .

इ) मृदा नमूना.

फ) गांडूळखत .

प्रश्न ३) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

अ) मृदा भूगोल म्हणजे काय? मृदा भूगोलाचे स्वरूप व महत्व स्पष्ट करा. [10]

किंवा

ब) जेनीचे मृदा निर्मितीचे पाच घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न ४) अ) मृदेची धूप म्हणजे काय? मृदेच्या धुपेची करणे व परिणाम स्पष्ट करा. [10]

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील मृदेचे वितरण स्पष्ट करा.

SI - 93

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) Examination, January - 2023
HISTORY (Optional)
DSC-D2 : History of India - I (1757-1857) (Paper - IV)
Sub. Code : 73371/77671

Day and Date : Monday, 16 - 01 - 2023
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

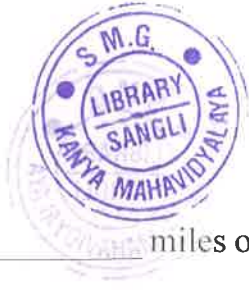
Total Marks : 50

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Select the correct alternative from the following: [10]

- i) The British East India Company established on December 31, 1600 in _____.
  - a) France
  - b) England
  - c) USA
  - d) Russia
- ii) Lord Dalhousie is known as _____.
  - a) Creator of Modern India
  - b) Grandfather of Modern India
  - c) Founder of Company Empire in India
  - d) All of the above
- iii) Raghobadada made a treaty of _____ with the British for the post of Peshwa.
  - a) Vasai
  - b) Surat
  - c) Salbai
  - d) Purandar
- iv) In 1765, Robert Clive introduced the Dual State System in _____.
  - a) Bengal
  - b) Mumbai
  - c) Awadh
  - d) Punjab
- v) _____ annexed Jhansi in accordance with the Doctrine of lapse.
  - a) Lord Curzon
  - b) Lord Dalhousie
  - c) Lord Wellesley
  - d) None of these
- vi) In this book, Lokhitavadi has discussed economic exploitation _____.
  - a) Lakshmidnyan
  - b) Centipede
  - c) Cause of Poverty in India
  - d) None of these

P.T.O.

SI - 93

- vii) The British built _____ miles of railways in India till 1905.
a) 288   b) 28,000
c) 40,000   d) 50,000
- viii) Home charges in 1921-22 of the total revenue during the British Government of India was increased to _____ percent.
a) 50   b) 60
c) 70   d) 40
- ix) A meeting was organized by Santhala at _____.
a) Bhaganidhi   b) Nagpur
c) Assam   d) Khandesh
- x) The Queen's Manifesto was published on November 1, 1858 at _____.
a) Allahabad   b) Delhi
c) Kanpur   d) Ahmedabad

Q2) Write short notes on any Four out of six: [20]

- a) Third British - Mysore War.
b) Treaty of Vasai.
c) Qualities of Subsidiary Alliance.
d) Concept of Drain of Wealth.
e) Uprising of Ramoshi.
f) Rani Lakshmibai of Jhashi.

Q3) Answer the following questions in detail. [10]

- a) Write down information about the Battle of Plassey in 1757.

OR

- b) Write the details of Dual Government.

Q4) Answer the following questions in detail: [10]

- a) Write down the advantages and disadvantages of the Permanent Settlement.

OR

- b) Describe the effects of the Uprising of 1857.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[10]

- i) 31 डिसेंबर, 1600 रोजी इंग्लिश ईस्ट इंडिया कंपनीची स्थापना ..... मध्ये झाली.
अ) फ्रांस ब) इंग्लंड
क) अमेरिका ड) रशिया
- ii) लॉर्ड डलहौसी यास ..... असे म्हटले जाते.
अ) आधुनिक भारताचा निर्माता
ब) आधुनिक भारताचा पितामह
क) भारतातील कंपनीच्या साम्राज्याचा संस्थापक
ड) वरील सर्व
- iii) राघोबादादांनी पेशवेपद प्राप्तीसाठी इंग्रजांशी ..... तह केला.
अ) वसईचा ब) सुरतेचा
क) सालबाईचा ड) पुरंदरचा
- iv) सन 1765 मध्ये रॉबर्ट क्लाइव्ह याने दुहेरी राज्यव्यवस्थेची सुरुवात ..... मध्ये केली.
अ) बंगाल ब) मुंबई
क) अवध ड) पंजाब
- v) ..... याने दत्तक वारस नामंजूर या धोरणाने झाशीचे राज्य खालसा केले.
अ) लॉर्ड कर्झन ब) लॉर्ड डलहौसी
क) लॉर्ड वेलस्ली ड) यापैकी नाही
- vi) ..... या ग्रंथात लोकहितवादी यांनी आर्थिक शोषणाचे विवेचन केले आहे.
अ) लक्ष्मीज्ञान ब) शतपत्रे
क) भारताला दारिद्र्य येण्याची कारणे ड) यापैकी नाही
- vii) ब्रिटिशांनी भारतात सन 1905 पर्यंत ..... मैल लांबीचे लोहमार्ग बांधले.
अ) 288 ब) 28,000
क) 40,000 ड) 50,000

SI - 506

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) Examination, January - 2023

HISTORY I.D.S

Ancient Indian History & Culture - I (AIHC)

Sub. Code: 73324/77624

Day and Date : Saturday, 14 - 1 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Select the correct alternative from the following: [10]

- i) The credit for discovering prehistoric tools goes to _____ English researcher.
  - a) Robert Brucefoot
  - b) Dr. Primrose
  - c) patterson
  - d) Stuart Pigot
- ii) Art developed by women is _____ art.
  - a) Weaving
  - b) Metal Work
  - c) Painting
  - d) Pottery
- iii) _____ is considered as the foundation of cultural development
  - a) Housing
  - b) Pottery
  - c) Plow
  - d) Agriculture
- iv) Micro weapons are a special feature of _____
  - a) Neolithic age
  - b) Mesolithic age
  - c) Store Age
  - d) Paleothic
- v) Remains of Plow required for agricultural cultivation were found in the excavation at _____
  - a) Harappa
  - b) Mohenjadaro
  - c) Channhudaro
  - d) Kalibavgan
- vi) The head of the people was saying _____
  - a) Kulpati
  - b) King
  - c) Mantri
  - d) Pradhan

P.T.O.

SI - 506

- vii) A garment called _____ was being wrapped around his waist
- a) Vasas
  - b) Adhivasas
  - c) Niki
  - d) Atka
- viii) Two Major sects like shwetambar and Digambar are found _____ religion
- a) Jain
  - b) Boudh
  - c) Hindu
  - d) Islam
- ix) The rise of Mahajanpada is _____ civilization.
- a) First
  - b) Second
  - c) Third
  - d) Fourth
- x) Thinking of Ajivikas is _____
- a) Non Destinyist
  - b) Destinyist
  - c) Activist
  - d) Equality

Q2) Write short notes on any four out of six. [20]

- a) Types of burials in megalithic period.
- b) Mesolithic Period
- c) Trade in Harappa.
- d) Vedic Litreture.
- e) 16 Mahajanpada
- f) Gautam Boudha

Q3) Give the answer any one of the following questions in details. [10]

- a) Explain the nature of relics during Mahashila period.

OR

- b) Describe the causes of destruction of Harappan culture.

Q4) Give the answer any one of the following questions in details. [10]

- a) Explain the economic life of Aryan.

OR

- b) Describe the philosophy of Jain religion.

मराठी रूपांतर

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) उजवीकडील अंक हे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) रिकाम्या जागी योग्य उत्तरे लिहा.

[10]

- i) प्रागैतिहासासिक साधनांचा शोध लावण्याचे श्रेय ..... या इंग्लीश संशोधकाला जाते.

अ) रॉबर्ट ब्रुसफूट	ब) डॉ. प्रिमरोझ
क) पॅटरसन	ड) स्टुअर्ट पिगॉट
- ii) स्त्री वर्गाने विकसित केलेली कला म्हणजे ..... कला होय.

अ) विणकाम	ब) धातुकाम
क) रंगकाम	ड) कुंभारकाम
- iii) ..... हा सांस्कृतिक विकासाचा पाया मानला जातो.

अ) गृहनिर्मिती	ब) कुंभाकला
क) नांगर	ड) शेती
- iv) सुक्ष्मास्त्रे हे ..... चे खास वैशिष्ट्य होते.

अ) नवे अश्मयुग	ब) मध्याश्मयुग
क) अश्मयुग	ड) पुराश्मयुग
- v) शेतीच्या मशागतीसाठी लागणाऱ्या नांगराचे अवशेष ..... येथील उत्खननात मिळाले.

अ) हडप्पा	ब) मोहेंजोदारो
क) चन्हूदारो	ड) कवी बंगन
- vi) जनप्रमुखवास ..... असे म्हणत.

अ) कुलपती	ब) राजा
क) मंत्री	ड) प्रधान
- vii) ..... नावाचे वस्त्र कमरेभोवती गुंडाळण्यात येत होते.

अ) वासस	ब) अधिवासस
क) निकी	ड) अटका

- viii) श्वेतांबर व दिगंबर असे दोन प्रमुख पंथ ..... धर्मात आढळतात.
- अ) जैन
ब) बौद्ध
क) हिंदू
ड) इस्लाम
- ix) महाजनपदाचा उदय हे ..... नागरीकरण होय.
- अ) पहिले
ब) दुसरे
क) तिसरे
ड) चौथे
- x) आजिविकांची विचारसारणी ..... आहे.
- अ) अनियतीवादी
ब) नियतीवादी
क) क्रीयावादी
ड) समतावादी

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा.

[20]

- अ) महाशिलायुगीन दफनाचे प्रकार
ब) मध्याश्मयुग
क) हडप्पाकालीन व्यापार
ड) वैदिक साहित्य
इ) सोळा महाजनपदे
फ) गौतम बुद्ध

प्र.3) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा.

[10]

- अ) महाशिलायुगीन दफनांचे प्रकार आणि अवशेषांचे स्वरूप सांगा.
किंवा
ब) हडप्पा संस्कृतीच्या नाशाची कारणे सांगा.

प्र.4) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा.

- अ) आर्यांचे आर्थिक जीवन स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

- ब) जैन धर्माचे तत्त्वज्ञान स्पष्ट करा.

✘ ✘ ✘

Seat No.	
----------	--

March – April (Summer)
Semester – III Examination 2023
Sub Name – Ancient Indian History and culture
BA – II IDS Paper – I
Sub Code – 73324/77624

Day - Saturday Date - 10-6-2023

Total Marks – 50

Time - 2.30 to 4.30

- सूचना - १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १ रिमाम्या जागा भरा.

१०

- १) आदय ग्रीक इतिहासकार ..... यांना म्हणतात.
अ) हिरोडीटस्
ब) मेगॅस्थोनिस
क) एरियन
ड) अलमसूदी
- २) चिनी प्रवासी ..... या धर्माची माहिती मिळविण्यासाठी भारतात आले होते.
अ) बौद्ध धर्म
ब) जैनधर्म
क) हिंदूधर्म
ड) इस्लामधर्म
- ३) सिंधू संस्कृतीतील समाजाने ..... वर्ग होते.
अ) दोन
ब) तीन
क) चार
ड) पाच
- ४) सिंधू संस्कृतीतील लोक ..... चे उपासक होते.
अ) इंद्र
ब) शिव
क) वरूण
ड) विष्णू
- ५) ऋग्वेदात ..... मंडले आहेत.
अ) सात
ब) आठ
क) नऊ
ड) दहा
- ६) न्यायदर्शन ..... ऋषींनी लिहिले आहे.
अ) जैमिनी
ब) पंतजली
क) गौतम
ड) बादरायण
- ७) ग्राम प्रमुखास ..... असे म्हणत.
अ) कुलपती
ब) गोप
क) विशप्रमुख
ड) ग्रामणी

८) जैन धर्मात एकुण ..... तीर्थकर मानले जातात.

अ) १०

ब) २०

क) २३

ड) २४

९) गौतम बुद्धाच्या मावशीचे नाव ..... होते.

अ) मायादेवी

ब) यशोधरा

क) यशोदा

ड) गौतमी

१०) आजीवक पंथाचा संस्थापक ..... होता.

अ) मंखलीपुत्र गोशाल

ब) धर्मानंद

क) बिंदूसार

ड) हर्षवर्धन

प्र. २ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१) नवे अश्मयुग

२) सिंधू संस्कृतीतील नगररचना

३) आर्यांचे वेद

४) बौद्ध धर्माचे तत्त्वज्ञान

५) वर्धमान महावीर

६) आजीवक पंथ

२०

प्र. ३ सविस्तर उत्तरे दया.

अ) जून्या अश्मयुगाची माहिती दया.

किंवा

ब) सिंधू संस्कृतीबद्दल माहिती दया.

१०

प्र. ४ सविस्तर उत्तरे दया.

अ) वेदकालिन राजकीय जीवन स्पष्ट करा.

किंवा

ब) जैन धर्माचे तत्त्वज्ञान स्पष्ट करा.

१०

Seat
No.

--

March – April (Summer)
Semester – III Examination 2023 DSC – D2
Sub Name – History of India (1757 to 1857)
BA – II History Optional Paper – 4 CBCS
Sub Code – 73371/77671

Day - *Wednesday* Date - 14-6-2023

Total Marks – 50

Time - 10.30 to 12.30

- सूचना - 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. 1 रिकाम्या जागा भरा.

10

- 1) ब्रिटीशांनी हिंदूस्थानातील पहिली वखार ..... येथे स्थापन केली.
अ) मुंबई ब) मच्छमी पटण
क) कलकत्ता ड) सूरत
- 2) फ्रेंचाचे भारतातील मुख्य केंद्र ..... होते.
अ) माही ब) जिंजी
क) पाँडेचरी क) कारिकल
- 3) प्लासीच्या युद्धानंतर ..... हा बंगालचा नबाब झाला.
अ) मीर कासीम ब) मीर जाफर
क) शुजाउद्दौला ड) जनरल स्मिथ
- 4) भारतात दूहेरी राज्यव्यवस्था ..... याने राबविली.
अ) कॉनवालीस ब) बेटिंग
क) कलाईव्ह ड) डलहौसी
- 5) सातारचे राज्य ..... याने खालसा केले.
अ) लॉर्ड डलहौसी ब) कलाईव्ह
क) वेलस्ली ड) बोटिंग
- 6) मद्रास इलाख्यात रयतवारी पद्धत ..... याने सुरु केली.
अ) थॉमस मन्रो ब) जॉन शोअर
क) लॉर्ड कॉर्नवॉलिस ड) होल्ट मॅकेन्जी

- 7) इंग्लडच्या सुती कापडाच्या प्रमुख आयातदार देश ..... हा होता.
 अ) चीन ब) जपान
 क) अफगानीस्थान ड) भारत
- 8) सन 1857 च्या उठावातील पहिला हुतात्मा ..... हा होय.
 अ) मंगल पांडे ब) भगतसिंग
 क) कुवरसिंग ड) तात्या टोपे
- 9) कॅनिंग याने ..... येथे दरबार भरवून राणीचा जाहिरनामा प्रसिद्ध केला.
 अ) अलाहाबाद ब) दिल्ली
 क) मुंबई ड) कलकत्ता
- 10) खानदेशातील पश्चिम घाटात ..... हे लोक राहतात.
 अ) हो ब) मुंडा
 क) भिल्ल ड) कोल

प्र. 2 टिपा दया. (कोणत्याही चार)

20

- 1) बक्सार लढाई 2) तैजाती फौजेचे गुण दोष
 3) वॉरम हेस्टिंगच्या सुधारणा 4) रयतवारी पदधत
 5) संपत्तीच्या निस्सारणाचे परिणाम 6) राणीच्या जाहीरनामा

प्र. 3 सविस्तर उत्तरे दया..

10

- अ) प्लासी लढाईचे वर्णन करा.
 किंवा
 ब) लॉर्ड वेलस्लीची कामगिरी सांगा.

प्र. 4 सविस्तर उत्तरे दया..

10

- अ) लॉर्ड डलहौसीचा साम्राज्य विस्तार व सुधारणा स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) 1857 च्या उठावाचे परिणाम सांगा.

SI - 82

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) Examination, January - 2023

HISTORY (Optional)

DSC-D1 : History of Modern Maharashtra (1900-1960) (Paper-III)

Sub. Code : 73370/77670

Day and Date : Thursday, 12 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All Questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing appropriate alternatives marks given below :

[10]

- i) The first Railway in Indian started Running in _____.
  - a) 1753
  - b) 1853
  - c) 1854
  - d) 1855
- ii) Balashastrri Jambhekar started _____ newspaper.
  - a) Darpan
  - b) Maratha
  - c) Kesari
  - d) Nibandhamala
- iii) Congress was established in _____.
  - a) 1884
  - b) 1885
  - c) 1886
  - d) 1887
- iv) The Book 'Gitarhasya' has been Written by _____.
  - a) Swami Vivekananda
  - b) Dayanand Saraswati
  - c) Lokmanya Tilak
  - d) Namdar Gokhale
- v) _____ was a founder of pratisarkar movement is Satara.
  - a) Nagnathanna Naikwadi
  - b) Annasaheb Dange
  - c) Krantisinh Nana Patil
  - d) N. D. Patil
- vi) Sharda Sadan was founded by _____.
  - a) Ramabai Ranade
  - b) Pandita Ramabai
  - c) Tarabai Shinde
  - d) Anutai Wagh

P.T.O.

SI - 82

- vii) Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj 'Miss Clark Hostel' Started for the _____ children.
a) Maratha	b) Asprushy
c) Muslim	d) Ramoshi
- viii) Andhra Pradesh was created in _____ .
a) 1952	b) 1953
c) 1954	d) 1955
- ix) The state of Maharashtra was established on _____ .
a) 4 May, 1960	b) 1 May, 1960
c) 5 May, 1960	d) 6 May, 1960
- x) _____ wrote the book of farmers 'Asud'.
a) Mahatma Phule	b) Vitthal Ramji Shinde
c) Dr. Ambedkar	d) Mahatma Gandhi

Q2) Write short notes (any four) :

[20]

- Nationalism
- Servant society of India
- Mulshi Satyagraha
- Janaka Shinde
- Hindu code bill
- 1946 literary meeting in Belgaum

Q3) Answer the following questions.

[10]

- Explain the reasons for the rise of the extremism.

OR

- Take a brief look at the Non-Cooperation movement in Maharashtra.

Q4) Answer the following questions.

[10]

- Give the review of peasant's movement in maharashtra.

OR

- Discuss the Sanyukta Maharashtra movement.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

[10]

- i) भारतात पहिली रेल्वे ..... साली धावू लागली.
 अ) 1753   ब) 1853
 क) 1854   ड) 1855
- ii) बाळशास्त्री जांभेकर यांनी ..... वृत्तपत्र सुरू केले.
 अ) दर्पण   ब) मराठा
 क) केसरी   ड) निबंधमाला
- iii) काँग्रेसची स्थापना ..... साली झाली.
 अ) 1884   ब) 1885
 क) 1886   ड) 1887
- iv) गीतारहस्य हा ग्रंथ ..... यांनी लिहिला.
 अ) स्वामी विवेकानंद   ब) दयानंद सरस्वती
 क) लोकमान्य टिळक   ड) नामदार गोखले
- v) ..... यांनी सातारा जिल्ह्यामध्ये प्रति सरकार चळवळ उभी केली.
 अ) नागनाथअन्ना नायकवडी   ब) अण्णासाहेब डांगे
 क) क्रांतिसिंह नाना पाटील   ड) एन.डी. पाटील
- vi) 'शारदा' सदन ची स्थापना ..... यांनी केली.
 अ) रमाबाई रानडे   ब) पंडिता रमाबाई
 क) ताराबाई शिंदे   ड) अनुताई वाघ
- vii) राजर्षी छत्रपती शाहू महाराजांनी 'मिस क्लार्क वस्तीगृह' ..... मुलांच्यासाठी सुरू केले.
 अ) मराठा   ब) अस्पृश
 क) मुसलमान   ड) रामोशी

Seat No.	
-------------	--

March – April (Summer)
Semester – III Examination 2023 – DSC – D1
Sub Name – History of Modern Maharashtra (1900-1960)
BA – II History Optional Paper – 3 CBCS
Sub Code – 73370/77670

Day - Monday Date - 12-6-2023
Time - 2.30 to 4.30

Total Marks - 50

- सूचना - 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. 1 रिकाम्या जागा भरा:

10

- 1) भारतातील पहिली रेल्वे ..... साली धावू लागली.
अ) 1753 ब) 1853
क) 1854 ड) 1855
- 2) बालशास्त्री जांभेकर यांनी ..... हे वृत्तपत्र सुरू केले.
अ) दर्पण ब) मराठा
क) केसरी ड) निबंधमाला
- 3) वंदे मातरम ..... या कांदबरीत समाविष्ट आहे.
अ) गीतांजली ब) रामायण
क) हिंदूस्थान ड) आनंदमठ
- 4) ..... यांनी तुरुंगात असताना गीताई रचली.
अ) मधुकर भावे ब) लोक. टिळक
क) अरविंद घोष ड) विनोबा भावे
- 5) मूळशी धरणामुळे ..... गावातील जमिनी पाण्याखाली बुडणार होत्या.
अ) 50 ब) 53
क) 54 ड) 55
- 6) शारदा सदन ची स्थापना ..... यांनी केली.
अ) रमाबाई रानडे ब) पंडीता रमाबाई
क) अनुताई बाई ड) ताराबाई शिंदे

- 7) स्मशानातील सौन ही कथा ..... यांची आहे.
 अ) दया पवार
 ब) शांताबाई कांबळे
 क) अण्णाभाऊ साठे
 ड) बाबूराव बाजूल
- 8) ..... यांनी बहिष्कृत हितकारीणी सभा स्थापन केली.
 अ) डॉ.बाबासाहेब आंबडेकर
 ब) छ.शाहु महाराज
 क) पंडीती रमाबाई
 ड) विनोबा भावे
- 9) आंध्र राज्याची निर्मिती ..... साली झाली.
 अ) 1952
 ब) 1953
 क) 1954
 ड) 1955
- 10) ..... रोजी महाराष्ट्र राज्याची निर्मिती झाली.
 अ) 4 मे 1960
 ब) 1 मे 1960
 क) 5 मे 1960
 ड) 10 मे 1960

प्र. 2 टिपा दया. (कोणत्याही चार)

20

- 1) टिळकांची चतुःसुत्री
 2) अॅनी बेझंट
 3) प्रतिसरकार चळवळ
 4) मूळशी सत्याग्रह
 5) रमाबाई रानडे
 6) राज्य पुनररचना कायदा 1956

प्र. 3 सविस्तर उत्तरे दया..

10

- अ) हिंदी राष्ट्रवादाच्या उदयांची कारणे दया.
 किंवा
 ब) महाराष्ट्रातील असहकार चळवळीच्या आढावा दया.

प्र. 4 सविस्तर उत्तरे दया..

10

- अ) महाराष्ट्रातील शेतकरी चळवळीचा आढावा घ्या.
 किंवा
 ब) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचा थोडक्यात आढावा दया.

SI - 505

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) Examination, January - 2023

HOME SCIENCE

Basics of Interior Design (DSC-D49) (Paper - III)

Sub. Code : 73390/77690

Day and Date : Thursday, 12 - 01 - 2023

Total Marks : 40

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.
  - 3) Draw diagrams wherever necessary.

Q1) Complete the sentence choosing correct alternatives : [5]

- a) _____ is the perception of a surface or the surface of an object.
- i) Space
  - ii) Line
  - iii) Texture
  - iv) Design
- b) _____ colour is made from mixing of blue and red colour.
- i) Purple
  - ii) Orange
  - iii) Green
  - iv) Yellow
- c) _____ is used for store the clothes.
- i) Table
  - ii) Chair
  - iii) Sofa
  - iv) Wardrobe
- d) There are no rules in _____ flower arrangement.
- i) Modern
  - ii) Japanese
  - iii) Sculptured
  - iv) Traditional
- e) The human body is an example of the _____ balance.
- i) Equal
  - ii) Unequal
  - iii) Balance
  - iv) None of these

P.T.O.

SI - 505
[20]

Q2) Solve the following questions (any two) :

- Write in details on line, texture and light.
- Write definition and classification of colour in details.
- Write on material used for flower arrangement.

Q3) Write short notes (any three) :

[15]

- Emphasis
- Selection of furniture
- Flower decoration
- Care of wooden furniture
- Colour scheme

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
  - उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

[5]

- अ) एखाद्या पृष्ठभागाची किंवा वस्तूच्या पृष्ठभागाची जाणीव म्हणजे ..... होय.
i) अवकाश	ii) रेषा
iii) पोत	iv) डिझाईन
- ब) निळा व लाल रंगाच्या मिश्रणाने ..... रंग तयार होतो.
i) जांभळा	ii) नारंगी
iii) हिरवा	iv) पिवळा

SI - 505

क) कपड्याचा संग्रह करण्याकरिता ..... चा वापर करतात.

i) टेबल	ii) खुर्ची
iii) सोफा	iv) वॉर्डरोब

ड) ..... पुष्परचनेमध्ये नियमांचे बंधन नसते.

i) आधुनिक	ii) जपानी
iii) अल्पाकृती	iv) पारंपारिक

इ) मनुष्य शरीर हे ..... संतुलनाचे उदाहरण आहे.

i) गोलाकार	ii) असमान
iii) समान	iv) यापैकी नाही

प्र.2) खालील प्रश्न सोडवा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) रेषा, पोट, प्रकाश यावर सविस्तर लिहा.
- ब) रंगाची व्याख्या सांगून रंगाचे वर्गीकरण सविस्तर लिहा.
- क) पुष्परचनेमध्ये वापरण्यात येणाऱ्या साहित्यावर लिहा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणतेही तीन)

[15]

- अ) प्राधान्य
- ब) फर्निचरची निवड
- क) पुष्पसजावट
- ड) लाकडी फर्निचरची काळजी
- इ) रंग योजना

SI - 507

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) Examination, January - 2023
HOME SCIENCE (Optional)
DSC-D22 : Introduction to Food Safety and Preservation (Paper- IV)
Sub. Code : 73391

Day and Date : Monday, 16 - 01 - 2023
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Total Marks : 40

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.
  - 3) Draw diagrams wherever necessary.

Q1) Complete the sentence choosing correct alternatives: [5]

- a) _____ the main objective of food preservation.
- i) Enhancing the nutrients of food
  - ii) Enhancing the taste of food
  - iii) Increasing the acceptability of food
  - iv) Preserving the food for long duration
- b) AGMARK was implemented in _____ year.
- i) 1937
  - ii) 1945
  - iii) 1954
  - iv) 1978
- c) _____ is a method of food preservation.
- i) Drying
  - ii) Radiation
  - iii) Pasteurization
  - iv) All of these
- d) _____ is a chemical food preservative.
- i) Salt
  - ii) Oil
  - iii) Potassium meta bi-sulphite
  - iv) Sugar
- e) _____ is essential for the growth of micro-organism.
- i) Humidity
  - ii) Oxygen
  - iii) Temperature
  - iv) All

P.T.O.

SI - 507
[20]

Q2) Solve the following question (Any two):

- Illustrate the methods of food preservation by use of low temperature.
- Write in detail principles of HACCP.
- Write scope and importance of food preservation.

Q3) Write short notes (Any three):

[15]

- FPO.
- Factors affecting food safety.
- Concept of food preservation.
- Pasteurization.
- Principles of food preservation.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
  - उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - आवश्यक तेथे आकृती काढा.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[5]

अ) अन्न संरक्षणाचे ..... हे प्रमुख उद्दिष्ट आहे.

i) अन्नातील पोषक तत्व वाढवणे	ii) अन्नाची चव वाढवणे
iii) अन्नाची स्वीकारार्हता वाढवणे	iv) अन्नपदार्थ दीर्घकाळ टिकवणे

ब) एगमार्क ..... वर्षी लागू करण्यात आला.

i) 1937	ii) 1945
iii) 1954	iv) 1978

- क) ..... ही अन्नसंरक्षणाची पद्धत आहे.
- i) वाळविणे ii) किरणोत्सर्ग
iii) पाश्चरायझेसन iv) यापैकी सर्व
- ड) ..... हे रासायनिक अन्न संरक्षक आहे.
- i) मीठ ii) तेल
iii) पोटॅशियम मेटाबायसल्फाईट iv) साखर
- इ) सूक्ष्म जंतूंच्या वाढीसाठी ..... आवश्यक आहे.
- i) आर्द्रता ii) प्राणवायू
iii) तापमान iv) सर्व

प्र.2) खालील प्रश्न सोडवा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) कमी तापमानाचा वापर करून अन्न संरक्षणाच्या पद्धती उदाहरणासह स्पष्ट करा.
- ब) एच. ए. सी. सी. पी. (HACCP) ची तत्वे सविस्तर लिहा.
- क) अन्न संरक्षणाची व्याप्ती आणि महत्त्व लिहा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- अ) एफ. पी. ओ.
- ब) अन्न सुरक्षिततेवर परिणाम करणारे घटक
- क) अन्न संरक्षणाची संकल्पना
- ड) पाश्चरायझेसन
- इ) अन्न सरक्षांची तत्वे

SI - 476

Total No. of Pages : 6

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) Examination, January - 2023

LOGIC

Traditional Logic-I

Deductive Logic (Paper-I)

Sub. Code: 73336/77636

Day and Date : Saturday, 14 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentence by choosing the correct alternative. [10]

- i) _____ is the main subject of logic.
  - a) Thinking
  - b) Inference
  - c) Knowledge
  - d) None of these
- ii) Conversion is a kind of _____.
  - a) Opposition of proposition
  - b) Education
  - c) Syllogism
  - d) Mixed hypothetical syllogism
- iii) A Categorical proposition is classified into _____ parts.
  - a) 4
  - b) 5
  - c) 6
  - d) 7
- iv) An universal affirmative proposition is represented by the symbol _____.
  - a) E
  - b) I
  - c) A
  - d) O
- v) The conversion of A proposition is _____ proposition.
  - a) I
  - b) O
  - c) E
  - d) A
- vi) There are _____ kinds of conditional proposition.
  - a) 2
  - b) 3
  - c) 4
  - d) 5

P.T.O.

SI - 476

- vii) Both term is universal negative proposition are _____
- a) Distributed   b) Undisputed
c) Multi distributed   d) None of these
- viii) There are total _____ figures of syllogism.
- a) 4   b) 5
c) 6   d) 7
- ix) Sub-contrary opposition is the relation between two _____ proposition.
- a) Universal   b) Particular.
c) Affirmative   d) None of these
- x) There are _____ kinds of mixed hypothetical syllogism.
- a) Two   b) Three
c) Four   d) Five

Q2) Write short answers of the following questions. (any four)   [20]

- a) Inductive inference.
b) Kinds of conditional preposition.
c) Observation.
d) Nature and scope of logic.
e) Four fold scheme of proposition.
f) Fallacies of mixed hypothetical syllogism.

OR

- a) What inference opposition of proposition can be drawn from the following propositions (any two).   [10]
- i) All womens are intelligent.
ii) Some boys are players.
iii) No doctor is poor.
- b) Test the validity of following inference. (any two.)   [10]
- i) All merchants are reach.
therefore, all reach persons are merchants.
ii) Some mens are perfect.
Therefore, all men are non-perfect.
iii) Some teachers are lawyers.
Therefore some teachers are non lawyers.

SI - 476

[10]

Q3) a) Test the validity of the following arguments. (any two)

i) No dancer is singer.

No Singer is actor.

Therefore, no actor is dancer.

ii) All roses are red.

All roses are thorny.

Therefore, Some thorny things are read.

iii) Some fruits are sweet.

Some medicines are sweet.

Therefore, some medicines are fruits.

b) Test the validity of the following arguments. (any two)

[10]

i) If man is healthy then he enjoy life.

A man is healthy.

Therefore, he enjoys life.

ii) If he works had then he will be successful

He does not work hard.

Therefore, he will not be successful.

iii) If it rains then farmers are happy.

The farmers are happy.

Therefore, there is sufficient raining.

OR

Answer the following question fully. (any two)

[20]

a) Explain the structure of syllogism.

b) Explain the kinds of a opposition of proposition.

c) Distinguish between mediate and immediate inference.

मराठी रूपांतर

SI - 476

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

[10]

- i) तर्कशास्त्राचा मुख्य विषय ..... आहे.
अ) विचार
ब) अनुमान
क) ज्ञान
ड) यापैकी नाही
- ii) परिवर्तन हा ..... चा प्रकार आहे.
अ) प्रतियोग अनुमान
ब) उत्कर्ष
क) संविधान
ड) मिश्र संविधान
- iii) केवळ विधानाचे वर्गीकरण ..... प्रकारात केले जाते.
अ) 4
ब) 5
क) 6
ड) 7
- iv) सर्व अस्तिवाची विधानास ..... हे चिन्ह वापरतात.
अ) E
ब) I
क) A
ड) O
- v) A विधानाचे परिवर्तन ..... विधानात होते.
अ) I
ब) O
क) E
ड) A
- vi) सोपाधिकविधानाचे ..... प्रकार पडतात.
अ) 2
ब) 3
क) 4
ड) 5
- vii) सर्व नास्तीवाची विधानातील दोन्ही पदे ..... असतात.
अ) सर्वव्याप्त
ब) अंशव्याप्त
क) विविधव्याप्त
ड) यापैकी नाही

SI - 476

viii) संविधानात एकूण ..... आकृती आहेत.

- अ) 4   ब) 5
क) 6   ड) 7

ix) दोन ..... विधानातील संबंधास उपविरोध प्रतियोग अनुमान म्हणतात.

- अ) सर्ववाची   ब) अंशवाची
क) अस्तिवाची   ड) यापैकी नाही

x) मिश्र अनुलंब संविधानाचे ..... प्रकार पडतात.

- अ) दोन   ब) तीन
क) चार   ड) पाच

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) निगामी अनुमान.
ब) सोपाधिक विधानाचे प्रकार.
क) प्रतिवर्तन.
ड) तर्कशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती.
इ) केवळ विधानाची चतुर्वर्ग व्यवस्था.
फ) मिश्र संविधानाचे तर्कदोष.

किंवा

अ) खालील विधानावरून कोणती प्रतियोग अनुमाने काढता येतील. (कोणतेही दोन) [10]

- i) सर्व स्त्रिया बुद्धिमान असतात.
ii) काही मुले खेळाडू असतात.
iii) एकही डॉक्टर गरीब नाही.

ब) खालील अनुमानाची युक्तता तपासा. (कोणतेही दोन) [10]

- i) सर्व व्यापारी श्रीमंत असतात.
म्हणून, सर्व श्रीमंत व्यक्ती व्यापारी असतात.
ii) काही मानव पूर्ण आहेत.
म्हणून, सर्व मानव अपूर्ण आहेत.
iii) काही शिक्षक वकील आहेत.
म्हणून, काही शिक्षक न वकील आहेत.

SI - 476

[10]

प्र.3)अ) खालील युक्तिवादाची युक्तता तपासा. (कोणतेही दोन)

- i) एकही नर्तिका गायिका नसते.
एकही गायिका-अभिनेत्री नसते.
म्हणून एकही अभिनेत्री नर्तिका नसते.
- ii) सर्व गुलाब लाल असतात.
सर्व गुलाब काटेरी असतात.
म्हणून काही काटेरी वस्तू लाल आहेत.
- iii) काही फळे गोड आहेत.
काही औषधे गोड आहेत.
म्हणून काही औषधे फळे आहेत.

ब) खालील युक्तिवादाची युक्तता तपासा. (कोणतेही दोन).

[10]

- i) जर मनुष्य निरोगी असेल तर तो जीवनाचा आनंद घेईल.
मनुष्य निरोगी आहे.
म्हणून तो जीवनाचा आनंद घेईल.
- ii) जर त्याने कष्ट केले तर तो यशस्वी होईल.
तो कष्ट करत नाही.
म्हणून तो यशस्वी होणार नाही.
- iii) जर पाऊस पडला तर शेतकरी सुखी होतील.
शेतकरी सुखी आहेत.
म्हणून तिथे पुरेसा पाऊस पडला आहे.

किंवा

खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- i) संविधानाची रचना स्पष्ट करा.
- ii) प्रतियोग अनुमानाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- iii) व्यवहित व अव्यवहित अनुमानातील फरक स्पष्ट करा.

✘ ✘ ✘

Seat No. BA-II, Sem-III

बी. ए. भाग २ सत्र परीक्षा : ३ मार्च/एप्रिल २०२३

विषय: तर्कशास्त्र (आय डी.एस.)

पेपर: निगामी तर्कशास्त्र

(पेपर क्रमांक- १) ७३३३६/७७६३६

वार व दिनांक : शनिवार दि.१०/०६/२०२३

एकूण गुण : ४०

वेळ : ०२.३० ते ०४.३०

सूचना: १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

प्रश्न: १ योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा

१०

१. ----- हा तर्कशास्त्राचा अभ्यास विषय आहे.

अ) विचार व) ज्ञान क) युक्त अनुमान ३) अयुक्त अनुमान

२. 'मित्र- अमित्र' ही पदजोडी ----- प्रकारची आहे.

अ) विरोधी ब) व्याघाती क) संवादी ३) सोपाधिक

३. सर्व शिक्षक विद्वान असतात' हे ----- प्रकारचे विधान आहे.

अ) निरुपाधिक ब) सोपाधिक क) अनुलंब ३) वियोजक

४. उपनिधान हा ----- चा प्रकार आहे

अ) उत्कर्षण ब) प्रतियोग क) विगमन ३) संविधान

५. खालीलपैकी - ----- हे विधान अंशवाची + नास्तीवाची प्रकारचे आहे

अ) ए ब) ई क) आय ड) ओ

६. प्रतिवर्तनाचा तार्किक आकार ----- असतो.

अ) उद्देश - विधेय ब) उद्देश - न-विधेय क) विधेय- उद्देश ड) न-विधेय-न- उद्देश

७. संविधानात-----विधाने असतात.

अ) दोन ब)तीन क) चार ड) पाच

८. संविधानात-----पद आधारविधानात दोन ठिकाणी येते.

अ) पक्ष ब) साध्य क) मध्य ड) वरील सर्व

९) अनुलंब विधानात पूर्वाग सत्य असेल तर उत्तरांगाचाही स्वीकार करणे यास ----प्रकार म्हणतात.

अ) सत्य ब) असत्य क) विरोधी ड) व्याघाती

१०. पूर्वांगाचा स्वीकार करून उत्तरांगाचाही स्वीकार करणे यास-----प्रकार म्हणतात

अ) निषेधक ब) विधायक क) विघातक ड) उत्कर्षण

प्रश्न २ : खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

२०

- अ) तर्कशास्त्राचा अभ्यास विषय
- ब) विरोधी व व्याघाती पदे
- क) परिवर्तन
- ड) व्यवहीत व अव्यवहीत अनुमान
- ई) संविधानाची रचना
- फ) मिश्र अनुसंब संविधानातील तर्कदोष

किंवा

अ) खालील विधानापासून कोणती प्रतियोगी विधाने काढता येतील (कोणतीही दोन)

- १) सर्व संत नम्र असतात
- २) एकी कनी क्रूर नसतो
- ३) कांही मुळे खोडकर असतात

ब) खालील अनुमानाची युक्तता तपासा (कोणत्याही दोनची)

- १) सर्व डॉक्टर विद्वान असतात. म्हणून काही विद्वान डॉक्टर असतात.
- २) एकही शिक्षक प्रामाणिक नसतो. म्हणून सर्व शिक्षक अप्रामाणिक असतात.
- ३) सर्व ग्रंथ मौल्यवान असतात. म्हणून सर्व मौल्यवान गोष्टी ग्रंथ असतात.

१०

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

२०

१. तर्कशास्त्राची व्याख्या व स्वरूप स्पष्ट करा
२. विधानाचे 'निरुपाधिक व सोपाधिक विधाने ' हे वर्गीकरण विशद करा.
३. प्रतियोग अनुमानाची व्याख्या देऊन त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन युक्तिवादांची युक्तता तपासा

१०

- १) सर्व फुले सुंदर असताना
सर्व फुले सुगंधी असतात.
म्हणून कांही सुगंधी वस्तू सुंदर असतात.

- २) एकही व्यापारी गरीब नसतो.
एकही डॉक्टर गरीब नसतो
म्हणून सर्व डॉक्टर व्यापारी असतात.

- ३) सर्व पुस्तके मौल्यवान असतात.
सर्व अलंकार मौल्यवान असतात.
म्हणून सर्व अलंकार पुस्तके असतात.

ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन युक्तिवादांची युक्तता तपासा

1) जर कष्ट केले तर फळ मिळते.

मी कष्ट केलेले नाही.

मला फळ मिळणार नाही.

२) जर पाऊस पडला तर महागाई कमी होईल.

महागाई कमी झालेली आहे.

म्हणून पाऊस पडलेला असणार:

3) जर नागरीक शहाणे असतील तर लोकशाही यशस्वी होते.

भारतातील नागरीक शहाणे आहेत.

म्हणून भारतात लोकशाही यशस्वी होणार.

B.A. – IInd Year

SEM – IV

Previous Year

Question Papers

Academic Year

(2022-23)

SI - 106

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

**B.A. (Part - II) (Semester - IV) (CBCS) Examination,
January - 2023
ENGLISH COMPULSORY (AECC - 4)
English for Communication
Sub. Code : 73410/78810**

Day and Date : Monday, 30 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) a) Choose the appropriate answer and complete the following sentences : **[4]**

- i) The poet felt like a child who won a pack of _____.
a) Fruits
b) chocolate
c) Candies
d) sweet
- ii) The Giant put a wall around his castle to prevent the _____.
a) Winter
b) frost
c) Children
d) autumn
- iii) M.K. Gandhi passed the matriculation examination in _____.
a) 1888
b) 1818
c) 1918
d) 1887
- iv) According to the old man _____ own the land.
a) Tribal people
b) the government
c) The farmers
d) nobody

P.T.O

SI - 106

b) Answer the following questions in one word/phrase/sentence each : [4]

- i) Who become a Jain Monk?
- ii) Which foundation did Sudha Murty belong?
- iii) Who come down floating into the crowd?
- iv) Who helped the little boy to get on the tree?

Q2) a) Answer the following questions in 3-4 sentences each (Any 3 out of 4) : [6]

- i) What is the reaction of people after the car accident?
- ii) How does Sudha Murty describe the tribal woman?
- iii) What happened when the poet left behind their voices?
- iv) Why is the Giant called selfish?

b) Write short notes on the following in about 7-8 sentences each (Any 2 out of 3) : [8]

- i) The selfish Giant
- ii) The old woman of Kalahandi
- iii) The theme in the poem 'Auto Wreck'

c) Vocabulary Exercise : [2]

i) Give synonyms of the following words.

a) Triumph

b) Intend

ii) Complete the following table filling in the appropriate form of the words given.

Verb	Noun	Adjective	Adverb
Forget	-----	-----	-----
-----	-----	-----	hopefully

SI - 106

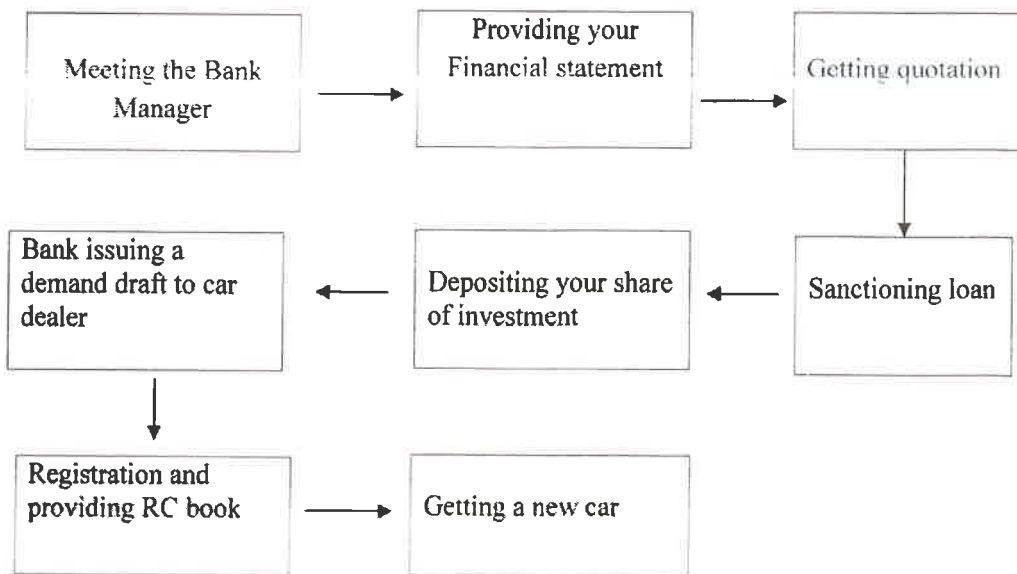
- Q3) a) Write an email congratulating your friend who has won National Level Essay Competition. Imagine the necessary details like email address etc. [5]
- b) Suppose you are employee of Maruti Car Company. Write a professional Blog describing the features of newly launched car. [4]

- Q4) a) Transfer the following information in to a table diagram. [4]

Agriculture has always been the backbone of Indian economy. We have started cultivating various types of crops since the Green Revolution. There are three major types of crops that are grown by our farmers. Kharif or monsoon crops are the first variety of Indian crops. The Kharif season generally starts from June to September. Rice, Maize, bajra, soyabean, groundnut, cotton etc. are all types of the Kharif crops. The Rabi crops are the another way of cultivating crops popular in India. For the cultivation of this type of crop the irrigation facility is very essential. The main variety of Rabi crops are wheat, barley, musterd, green peas etc.

Third Variety of Indian crop is Zaid crops that grow in a short time between Kharif and Rabi season in the months of March to July. They are pumpkin, Bitter ground, and cucumber.

- b) Write a paragraph describing the process of getting a car loan from a bank with the Help of information provided in the following flow chart. Make use of time markers Wherever necessary. [4]

SI - 106

- Q5) a) Prepare a notice as secretary for the Annual meeting of Rotary Club of Kolhapur to all the directors. [5]
- b) Prepare an advertisement for : [4]
- i) A brand new electrical car and describe its features with use of various adjectives.
- ii) Newly launched jewelry shop.

Seat No.

Total No. of Pages:2

B.A. Part -II (Semester IV) (CBCS) Examination, March - April 2023

English Compulsory (AECC - 4)

English for Communication

Sub. Code- 73410/78810

Day and Date: Thursday,15/06/2023

Total Marks: 50

Time: - 10.30 a.m. to 12.30 a.m.

Instructions:

- 1) All **questions** are compulsory
  - 2) Figures to the right indicate full marks.
-

Q1. (A) Complete the following statements by choosing the best alternative from given them. [4]

i) Gandhiji passed the matriculation examination in.....

a) 1887	b) 1888
c) 1787	d) 1788

ii) The ..... life begins when you realize it really.

a) first	b) second
c) last	d) married

iii) The little child takes the Giant to.....

a) his home	b) giant's garden
c) hospital	d) paradise

iv) ..... began to tremble in the poem 'The Journey'.

a) Temple	b) Church
c) House	d) Hut

B) Answer the following questions in one word/ phrase/ sentence each [4]

- i) What did SudhaMurthy show to the old man?
- ii) Who wrote the poem 'Auto Wreck'?
- iii) Who was Mavji Dave?
- iv) What was the cry of each voice in the poem 'The Journey'?

b) Write a descriptive paragraph with the help of the data given in the following table diagram. [4]

Change in the Prices of Essential Commodities in % (Year 2009)

Items	Delhi	Mumbai	Kolkata	Chennai
Rice	5	13	14	27
Atta	7	7	7	9
Tur	46	59	24	41
Sugar	59	49	47	56
Tea (loose)	25	3	10	19
Potato	33	56	66	20
Onion	33	57	71	25

Q5 a) Prepare a notice as Secretary for the routine meeting of Music Club of Sangli to all the directors. [5]

b) Draft an advertise for: [4]

1. A brand new cell phone (Mobile) and describe its feature with use of various language devices

Q2) a) Answer any three of the following questions in 3 to 4 sentences each.

[6]

- i) How is Kalahandi described by SudhaMurty?
- ii) Describe Gandhiji's meeting with Mr. Lely
- iii) Why is the Gaint called selfish?
- iv) What happened when the poet left behind their voices in the poem 'The Journey'?
- v) How the injured people are shifted into the ambulance in the poem 'Auto Wreck'?

b) Write the short notes on any two of the following in which 7 to 8 sentences each.

[8]

- i) Description of a car accident in the poem 'Auto Wreck'
- ii) The theme of the poem 'My Soul Has a Hat'
- iii) Gandhiji's mother

c) Do as directed.

[2]

- a) Make the verb of the following.
  - i) Decision
  - ii) Examination
- b) Give synonym of
  - i) Shout
  - ii) Entire

Q3) a) Write an e- mail congratulating your friend Who has won State Level Elocution Competition.

[5]

b) Write a Blog Post about your participation in Youth Festival and winning first prize.

[4]

Q4) a) Transfer the following information into a tree diagram.

[4]

Science is classified into two categories. The first is natural science and the second is social science. Natural science is classified into two categories. The first is Physical Science and second is Biological Science. Social Science is not divided into categories. It is a study of the interactions of a person with society. The subjects like Physics and Chemistry are included in the Physical Science. The subjects like Biology are included in Biological Science. As for Social Science, subjects like Economics, Psychology, and Geography are studied in Social Science. As for Physical Science and Biological Science experiments are conducted under controlled conditions to establish principles of law. As for Social Science the experiments are not conducted under controlled conditions to establish principles of law.

SI-631

Total No. of Pages : 2

Sent No.	
----------	--

B.A. (Part-II) (Semester - IV) (CBCS) (Revised)
Examination, February - 2023
ENGLISH (Optional)
DSC-C30 : Partition Literature (Paper - VI)
Sub. Code: 73438/78838

Day and Date : Monday, 06 - 02 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- Q1) A)** Complete the following sentences choosing the correct alternative given below: [5]
- i) A muslim lunatic in the asylum had been reading _____ for last twelve years.
a) The Zamindar   b) Train to Pakistan
c) Tamas   d) Inqlab
- ii) Pramatha intended to engage Mallika in _____.
a) social work   b) milk selling
c) prostitution   d) house work
- iii) During the partition riots as refugees, Sikander Khan's family lived next to Joy Jacob's Family _____.
a) in Houston
b) on Race Course Road in Lahore
c) in Sahiwal
d) Galveston beach
- iv) 'A Leaf in the Storm' is written by _____.
a) M. Asaduddin   b) Manik Bandopadhyay
c) Bapsi Sidhwa   d) Lalithambika Antharjanam
- v) _____ was Bishen Singh's daughter.
a) Mallika   b) Roop Kaur
c) Nooran   d) Suzanne
- B)** Answer the following questions in one word/phrase/sentence each: [5]
- a) What did the Muslims use to call Mohammad Ali Jinnah?
b) What did Pramatha want from Mallika?
c) Who wanted to apologise Ammijee for the crimes committed by their forefathers?
d) Who had given refuge to the fifteen women?
e) Where had joy Jacob and Sikandar Khan met during their childhood?

P.T.O.

SI-631

Q2) Answer the following questions in 250-300 words. **[10]**

a) Discuss the impact of India-Pakistan partition on women.

OR

b) 'Partition made people experience woes of exile in new home'. Explain.

Q3) Answer the following questions in 250 to 300 words: **[10]**

a) Write the character sketch of Bishen Singh.

OR

b) Explain the impact of partition as presented in 'Defend Yourself Against Me'.

Q4) Write short notes in about 100 to 150 words each: (4 out of 6). **[20]**

a) Miseries of women during the partition.

b) Agonies of the refugees after the partition.

c) Partition, a curse for women.

d) Lunatics in the Lahore asylum.

e) Pramatha.

f) Title of the story, 'A leaf in the storm'

★ ★ ★

Seat No.

Total No. of Pages:2

B.A. Part -II (Semester IV)(CBCS) Examination, March-April 2023

English (Optional)

DSC-C30: Partition Literature (Paper- VI)

Sub. Code- 73438/78838

Day and Date: Saturday, 17/06/2023

Total Marks: 50

Time: - 10.30a.m. To 12.30 p.m.

Instructions:

- 1) All questions are compulsory
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1. (A) Complete the following statements by choosing the correct alternative given below. [5]

i) 'A Leaf in the Storm' is written by.....

a) Lalithambika Antharjanam	b) Bapsi Sidhwa
c) Manik Bhandopadhyay	d) Saadat Hasan Manto

ii)..... is Toba Tek's friend

a) Fazal Khan	b) Fazal Deen
c) Kazeem Deen	d) Kaseem Khan

iii) Kishen's wife was.....

a) Joy Joshwa	b) Mohasina
c) Suzanne	d) Susaan

iv) Mallika's son was .....years old.

a) two-and-half	b) three-and-half
c) four-and-half	d) five-and-half

v) .....intended to engage Mallika in prostitution.

a. Asha	b. a college boy
c. Bhushan	d. Pramatha

B) Answer the following questions in one word/ phrase/ sentence each [5]

- i) Who wanted to apologize Ammijee for the crimes committed by their forefathers?
- ii) What is the name of Ayesha's brother?
- iii) How did Mallika kill Pramatha?
- iv) What was Jyoti's demand when she was in the camp?
- v) What was the name of Bishen Singh's daughter?

Q2) Answer the following questions in about 250 – 300 words [10]

- a) Explain in detail the concepts of 'Home' and 'Exile' in context of partition.

OR

- b. Write in detail the impact of partition on Women

Q3) Answer the following questions in about 250 – 300 words [10]

- a. Write the character sketch of Mallika

OR

- b. Explain the impact of partition as presented in 'A Leaf in the Storm'

Q4) Write short notes in about 100 to 150 words each(4 out of 6) [20]

- a. Setting of the story ' Toba Tek Singh'
- b. Jyoti
- c. Title of the story ' The Final Solution
- d. Sikander Khan and his family
- e. Sufferings of women during the partition
- f. Agonies of the refugees after the partition

B.A.(Part- II)(Semester- IV)
(CBCS) Examination, Mach/April-2022
English Optional
Literature & Cinema (Paper-V) (DSC-C 29)
Sub. Code: 73437

Day and Date:

Total Marks: 50

Time :

Instructions -

- 1. All Questions are Compulsory**
- 2. Figures to the right indicate Marks**

Q.1 A) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives. (5)

1. Famous actor Madhvan has played the role of ----- in the movie 3

Idiots.

a) Chatur Ramlingam	b) Rancho
c) Farhan	d) Raju
2. Hari was ----- when he first met Neha, his girlfriend.
a) jogging	b) chatting on his mobile
c) driving Ryans' scooter	d) reading
3. The film *3 Idiots* is directed by .....
a) Pankaj Chopra	b) Pankaj Chandra
c) Rajkumar Hirani	d) Pankaj Sahani
4. Neha, the daughter of Prof. Cherian is a student of-----.
a) Medicine	b) Fashion designing
c) Law	d) Foreign trade policy.
5. Rancho teaches Chatur a lesson by -----.
a) giving a moving speech	b) changing his speech
c) changing words in his written speech	d) fighting

B) Answer the following questions in one word/phrase/sentence. (5)

1. What did they call the operation of stealing the exam paper?
2. Who prepares the Lube Project?
3. What was the disciplinary committee of IIT called?
4. How did Neha's brother, Samir actually die?
5. Who is working on the project of a helicopter?

Q. 2. Answer the following questions in about 250 to 300 words-

(10)

a) Discuss the concept of transposition with adequate examples

Or

b) Discuss in detail Bollywood conventions

Q.3. Answer the following questions in about 250 to 300 words-

(10)

a) What are the major changes in the film *3 Idiots* from the novel, *Five Points Someone?*

Or

b) Critically evaluate the character of Veeru Sahstrabuddhe.

Q. 4. Write short notes on any FOUR of the following in about 100-150 words each. (20)

1. Adaptation as parody
2. The role of Rancho in *3 Idiots*
3. Prof Cherian
4. Operation Pendulum
5. Ending of the novel *Five Point Someone*
6. Adaptation in Bollywood films.

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part-II) (Semester-IV) (CBCS)

Examination, March -2023

ENGLISH (Optional)

DSC – C29: Literature and Cinema (Paper –IV)

Subject Code: 73437/78837

Day and Date: Friday, 16-06-2023

Total Marks: 50

Time: 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions: 1) All questions are compulsory

2) Figures to the right indicates full marks

Q1) A) Answer the following questions in one word/phrase/sentence.

[5]

- i) When did the novel *Five Point Someone* published?
- ii) Who is the head of Mechanical Engineering Department?
- iii) Who is the narrator of the novel *Five Point Someone*?
- iv) What is the name of the production company of *3idiots*?
- v) Who is the director of the movie *3idiots*?

B) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives.

[5]

- i) Alok's mother is the _____ teacher.
  - a) English
  - b) Chemistry
- ii) Sasi is the _____ owner.
  - a) dhaba
  - b) chawl
- iii) Rancho advised Pia not to marry _____.
  - b) Biology
  - d) Physics
  - b) bungalow
  - d) none of these

- a) Chatur
b) Raju
iv) Rancho is the school teacher in _____.
a) Ladakh
b) Leh
c) Simla
d) Delhi
v) _____ is the boy servant in ICE.
a) Centimeter
b) Millimetre
c) Chatur
d) Sasi

Q2) Answer the following questions in about 250-300 words. [10]

- a) Write in detail about Transposition

OR

- b) Discuss the concept of Hollywood and write its characteristics

Q3) Answer the following questions in about 250-300 words. [10]

- a) Write the film review of *3idiots*.

OR

- b) Evaluate *Five Point Someone* as a campus novel.

Q4) Write short notes in about 100-150 words each (Any 4) [20]

- a) Transformation
b) Bollywood
c) Differences between *Five Point Someone* and *3idiots*
d) Hari
e) Chatur
f) Farhan

SI - 9

- vii) प्राध्यापक मुतो यांना जपानमध्ये कशाचे जनक मानले जाते, असे लेखक सांगतो ?
अ) भूकंपरोधक रस्ते   ब) भूकंपरोधक इमारती
क) भूकंपरोधक विहिरी   ड) भूकंपरोधक धरणे
- viii) भारतात सर्वज्ञ होण्यावर भर देतात तर जपानमध्ये काय होण्यावर भर दिला जातो ?
अ) सर्वगुण संपन्न   ब) विशेषज्ञ
क) अपट पैलू   ड) बहुपैलू
- ix) जशी भारतीयांना गंगा, तसे जपान्यांना काय प्रिय असते, असे लेखक सांगतो ?
अ) बाग   ब) झाडी
क) फुजी डोंगर   ड) तलाव
- v) ज्ञानेश्वर मुळे आपल्या आईला कोणत्या नावाने बोलत असतात ?
अ) काकू   ब) आक्का
क) ताई   ड) बाई

प्र.2) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील अनुभवांचे वेगळेपण विशद करा. [10]

किंवा

'माती, पंख आणि आकाश' मधील स्वप्न साकार करणाऱ्या तरुणाचे जीवन स्पष्ट करा.

प्र.3) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील ज्ञानेश्वर मुळे यांचे शैक्षणिक जीवन स्पष्ट करा. [10]

किंवा

'माती, पंख आणि आकाश' मधील समाजजीवनाचे विविध पदर स्पष्ट करा.

प्र.4) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (तीन पैकी दोन) [10]

- अ) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील अग्निहोत्री मॅडम ही व्यक्तिरेखा स्पष्ट करा.
ब) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील पत्रव्यवहाराचे महत्त्व साधार स्पष्ट करा.
क) 'माती, पंख आणि आकाश' मधील जपानी माणसाचा प्रामाणिकपणा विशद करा.

प्र.5) लघुत्तरी प्रश्न. (तीन पैकी दोन) [10]

- अ) रोजनिशी लेखनाचा हेतु स्पष्ट करा.
ब) प्रवास वर्णनातील प्रवासी, प्रवास आणि प्रदेश हे घटक विशद करा.
क) आत्मकथनाची निवेदन पद्धती स्पष्ट करा.

Seal No.

B.A. Part -II Semester -IV Examination March/April - 2023

NEP/C.B.C.S Marathi (Optional) (Paper- V) DSC – C25

Sub.Code –73433/78833

Day and Date : Friday : 16 /06/2023

Mark - 50

Time:- : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

सूचना-१) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात

प्रश्न१) वस्तुनिष्ठ प्रश्न १०गुण

१) ज्ञानेश्वर मुळे यांच्या घरी पिढीजात कोणते काम चालत होते?

अ) रंगकाम   ब)शिंपीकाम   क)कुंभारकाम   ड) यापैकी नाही

२) लेखकाचे प्राथमिक शिक्षण कोणत्या गावी झाले?

अ)शिरढोण   ब)अब्दुललाट   क)इचलकरंजी   ड) यापैकी नाही

३) लेखकाचा उरलासुरला न्यूनगंड संपवण्याचे काम कोणी केले ?

अ)ग्यानीझैलसिंग   ब)व्ही.पी.सिंग   क)वसंतदादा पाटील   ड) वसंतराव नाईक

४) ज्ञानेश्वर मुळे यांना कोणत्या विषयात जगन्नाथ शंकरशेठ पारितोषिक मिळाले?

अ)मराठी   ब) प्राकृत   क) संस्कृत   ड) यापैकी नाही

५) लेखकाने आपल्या मैत्रिणीचे नाव काय ठेवले होते?

अ)श्वेतांबरी   ब) निलांबरी   क)पितांबरी   ड) यापैकी नाही

६) लेखकाने पुस्तकांसाठी आर्थिक मदत कोणाकडे मागितली?

अ)मुख्यमंत्री   ब)शिक्षणमंत्री   क)राज्यपाल   ड) राष्ट्रपती

७) जपानमध्ये साकुरा कोणत्या महिन्यात फुलतो?

अ)मार्च   ब) एप्रिल   क)मे   ड)जून

८) जपानमध्ये लेखक कोणत्या परीक्षेत नापास होतो?

अ) वाहनचालक   ब) संगीत   क) चित्रकला   ड) यापैकी नाही

९) प्रा. मुतो यांना जपानमध्ये कशाचे जनक मानले जाते?

अ) भूकंपरोधकरस्ते   ब) भूकंपरोधक धरणे   क) भूकंपरोधक इमारती   ड) यापैकी नाही

१०) कोजी हयाशीने कोणाच्या वस्तू लेखकाला दिल्या?

अ) सुभाषचंद्रबोस   ब) रवींद्रनाथ टागोर   क) लालबहादूर शास्त्री   ड) यापैकी नाही

प्रश्न २) दीर्घोत्तरी प्रश्न   १० गुण

१) 'मातीपंख आणि आकाश' मधील ध्येयवादी तरुणाचे जीवनचित्रण लिहा.

किंवा

'माती पंख आणि आकाश' मधील ज्ञानेश्वर मुळे यांचा गाव ते परदेश हा प्रवास विशद करा.

प्रश्न ३) दीर्घोत्तरी प्रश्न   १० गुण

१) 'माती पंख आणि आकाश' मधील ज्ञानेश्वर मुळे यांचा शैक्षणिक प्रवास स्पष्ट करा.

किंवा

'माती पंख आणि आकाश' मधील लेखकाच्या गावातील समाजजीवन लिहा.

प्रश्न ४) थोडक्यात उत्तरे लिहा (तीन पैकी दोन) १० गुण

- १) 'माती पंख आणि आकाश' मधील अग्निहोत्री मॅडम
- २) 'माती पंख आणि आकाश' मधील जपानी मारुती ही व्यक्तिरेखा स्पष्ट करा.
- ३) धौरा गावातील सुशिक्षित वेडा

प्रश्न ५) लघुत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन) १० गुण

- १) आत्मचरित्र आणि आत्मकथन या संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) प्रवास वर्णनाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये लिहा.
- ३) रोजनिशी कशी लिहावी ते लिहा.

Seat No.

IV
B.A (Part -II) (Semester-) (CBCS) Examination, March-April 2023

DSC - C26 : MARATHI (मराठी)

जुगाड (Paper-VI)

Subject Code- 73434/ 78834

Day and Date : Saturday, 17/06/2023

Total Mark : 50

Time : 10.30 am to 12:30 pm

सूचना :- १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ ला वस्तुनिष्ठ प्रश्न

अ) योग्य पर्याय निवडा.

(१० गुण)

१. पुण्यामध्ये शशाचा जिवलग मित्र कोण असतो ?

अ) गोपीचंद   ब) पुष्प्या   क) माळवी   ड) शितोळे

२. श्री लॉजच्या मालकाचे नाव काय असते ?

अ) चिखलीकर   ब) माळवी   क) शितोळे   ड) मणेर

३. शशा अभियांत्रिकीतील कोणत्या ट्रेडचा पदवीधर आहे?

अ) मेक्यानिक्ल   ब) सिव्हिल   क) इलेक्ट्रिकल   ड) इलेक्ट्रोनिक

४. शशा पुण्यामध्ये कोणत्या मेसला जेवायला जात असे?

अ) शिंदे मेस   ब) भोपे मेस   क) जाधव मेस   ड) पाटील मेस

५. 'जुगाड' कादंबरीतील पहिला भाग कोणत्या शहरात घडतो?

अ) मुंबई   ब) पुणे   क) नागपूर   ड) नाशिक

६. राधामाईमध्ये मेमसाब कोणाला म्हटले जायचे?

अ) सीमा चव्हाण   ब) सीमा देसाई   क) सीमा पाटील   ड) सीमा माने

७. ऑफीस जवळच्या चढावर निघालेल्या नागाला कोण मारतो?

अ) नंदू   ब) पांडू   क) सखाराम   ड) तुकाराम

८. कादंबरीच्या दुसऱ्या भागामध्ये कोणत्या परिसरातील बोली आली आहे ?

अ) नागपूर   ब) मुंबई   क) कोकण   ड) कोल्हापूर

९. 'जुगाड' या शब्दाचा अर्थ शशाला कोण सांगतो?

- अ) युसुफ   ब) जय   क) साजी   ड) सुब्रम्हण्यम
१०. शशाच्या कंपनीतील कोणाचे लग्न होते?
- अ) डिसुझा   ब) माळवी   क) पुण्या   ड) गोपीचंद

प्रश्न २ रा दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

(१० गुण)

१. 'जुगाड' या कादंबरीचे कथानक तुमच्या शब्दात लिहा.

किंवा

२. 'जुगाड' कादंबरीतील महत्वाच्या घटना- प्रसंगाविषयी विस्ताराने लिहा.

प्रश्न ३ रा दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक)

(१० गुण)

१. 'जुगाड' कादंबरीतील व्यक्तिरेखांचा थोडक्यात परिचय करून द्या.

किंवा

२. 'जुगाड' कादंबरीतील कथनशैलीचे विशेष लिहा.

प्रश्न ४ था. लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन)

(१० गुण)

१) शशाची कायमस्वरूपी नोकरी मिळवण्यासाठी चाललेली धडपड तुमच्या शब्दात लिहा.

२) 'जुगाड' या कादंबरीतील शशाचे व्यक्तिचित्र रेखाटा.

३) 'जुगाड' मधील श्री लॉज आणि पुणे परिसराचे विस्ताराने विवेचन करा.

४) 'जुगाड' कादंबरीतील भाषेविषयी थोडक्यात लिहा.

प्रश्न ५ वा. लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन)

(१० गुण)

१) वृत्तांताच्या घटकांची रचना कशी असावी, ते लिहा.

२) वृत्तांतलेखन करताना घ्यावयाची दक्षता आणि आवश्यक गुण याविषयी लिहा.

३) तुमच्या महाविद्यालयात आयोजित करण्यात आलेल्या वार्षिक स्नेहसंमेलनाचा वृत्तांत लिहा.

४) तुम्ही पाहिलेल्या साहित्य संमेलनाचा वृत्तांत लिहा.

SI - 117

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester -IV) (CBCS) Examination, February - 2023

HINDI (हिंदी) (Optional) (Paper-V)

DSC-C27 : रोजगार परक हिंदी

Sub. Code : 73435/78835

Day and Date : Thursday, 02 - 02 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- सूचनाएँ :**
- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
  - 2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) अ) निम्नलिखित हिंदी गणितीय अंको का देवनागरी लिपि में लेखन कीजिए। [5]

- i) 6
- ii) 17
- iii) 63
- iv) 26
- v) 77

ब) निम्नलिखित रोजगारपरक अंग्रेजी पारिभाषिक शब्दों का हिंदी नामकरण लिखिए। [5]

- i) Auditorium
- ii) Children's Song
- iii) Bonus
- iv) Currency
- v) Broker

प्र.2) अ) निम्नलिखित मराठी परिच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए। [5]

वि.स. खांडेकर यांचा जन्म महाराष्ट्रातील सांगलीत झाला. त्यांच्या पूर्वार्थात, त्यांची नाटकांमध्ये अभिनय आणि दिग्दर्शन करण्याची आवड होती. वि.स. खांडेकरांचे लेखन ध्येयवादी आहे. अंतःकरणात समाजकल्याणाची व प्रगतीची तळमळ आहे. लालित्यपूर्ण भाषा, रम्य कल्पना, कोटीबाजपणा व समाजहिताचा प्रचार ही त्यांच्या लघुकथेची वैशिष्ट्ये आहेत. कल्पनाशक्ती अतिशय तळख असल्याने, तेजस्वी लेखनातून मनोरंजन करण्याबरोबर समाजजीवनावर भाष्य करणे हे त्यांच्या लेखनाचे स्वरूप होते. खांडेकरांच्या लेखनातून माणुसकीचा गहिवर दिसून येतो. त्यांच्या लेखनातून माणसावरील अपार श्रद्धा व्यक्त होते. रूपक कथा हा नवा प्रकार त्यांनी रुढ केला. त्यांनी कादंबरीसह कथा, कविता, लघुनिबंध, समीक्षा, चित्रपट-कथा, नाटक, व्यक्तिचित्रे, अनुवाद अशा विविध साहित्यप्रकारांत अगदी विपुल असे लेखन केले. वृत्तपत्रीय लेखन व ग्रंथ-संपादन या क्षेत्रांतही त्यांनी ठसा उमटवला.

P.T.O.

ब) निम्नलिखित सात मुहावरों में से किन्हीं पाँच का हिंदी में अर्थ लिखिए।

[5]

- i) आकाश टूट पड़ना
- ii) किताब का कीड़ा होना
- iii) कोल्हू का बैल बनना
- iv) मुंह काला करना
- v) घोड़ा बेचकर सोना
- vi) धोती ढीली होना
- vii) गागर में सागर भरना

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए।

[15]

- अ) हिंदी अनुवादक।
- ब) राजभाषा अधिकारी।
- क) अनुसंधान अधिकारी।
- ड) गीतकार।
- इ) निवेदक।

प्र.4) निम्नलिखित तीन पत्रों में से किन्हीं दो पत्रों का प्रारूप तैयार कीजिए।

[15]

- अ) पतंगराव कदम महाविद्यालय, सांगली में बी.कॉम.भाग-1 का छात्र महेश कुंभार राष्ट्रीय सेवा योजना के विशेष श्रम संस्कार शिबीर में सहभाग हेतु प्राचार्य के नाम पत्र लिखता है, पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
- ब) राजीव पाटिल, स्टेट बैंक ऑफ़ इंडिया, शाखा सातारा से स्टेट बैंक ऑफ़ इंडिया, शाखा कोल्हापूर में अपना बचत खाता हस्तांतरित करने हेतु पत्र लिखता है। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
- क) रमेश माने, 'आदर्श निवास' विश्रामबाग, सांगली, भारत सरकार के 'दूरभाष' विभाग में 'हिंदी अनुवादक' पद के लिए आवेदन पत्र लिखते हैं। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।

Seat No.	
----------	--

B.A (part –II) (Semester-IV) (CBCS) Examinations, March-April-2023

HINDI (Optional)(Paper-V) (DSC-C27)

हिंदी में रोजगार के अवसर

Sub Code.73435/78835

Day & Date: Friday, 16/06/2023

Total Marks: 50

Time: 10:30 am to 12:30 pm

सूचनाएँ: 1.सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2. दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्रश्न 1(अ) . निम्नलिखित गणितीय अंकों को देवनागरी लिपि में लिखिए ।

(05)

1. 9 - .....
2. 21 - .....
3. 47 - .....
4. 73 - .....
5. 92 - .....

(आ) . निम्नलिखित अंग्रेजी पारिभाषिक शब्दों का हिंदी अनुवाद कीजिए ।

(05)

1. Ability - .....
2. Children's song - .....
3. Hero - .....
4. Advantage - .....
5. Black Marketing - .....

प्रश्न 2 (अ). निम्नलिखित मराठी परिच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए ।

(05)

पुस्तकाकडे केवळ कागदावर घातलेला मजकूर इतक्या मर्यादित अर्थाने पाहता येणार नाही .पुस्तकानाही जीव असतो .त्यांना स्वतःच व्यक्तिमत्व असत.पुस्तकं आपल्याशी बोलण्या साठी उत्सुक असतात .गरज असते ती आपण त्यांच्याशी बोलण्याची ,संवाद साधण्याची .एकदा का पुस्तकांशी मैत्री जुळली,नात निर्माण झाल की मग पुस्तकांकडून फक्त घेत राहायचं.परमेशवरान आपल्याला एकच आयुष्य दिलं आहे ,पण या एकाच आयुष्यात अनेक आयुष्य जगण्याचा अनुभव आपल्याला केवळ पुस्तकेच देऊ शकतात .शिवकथा वाचयला लागलो की,त्यांच्या शब्दा-शब्दातून इतिहास जिवंत होतो .पुस्तक प्रकाशवाटा दाखवणारा मित्र असतो .त्यांच्याशी प्रत्येकाने नाते जोडण्याचा प्रयत्न करयला हवा.

(आ). निम्नलिखित मुहावारो के हिंदी मे अर्थ लिखिए ।

(05)

- 1.अंगुठा दिखाना - .....
2. उल्टी गंगा बहाना - .....
- 3.गागार मे सागर भरना - .....
- 4.चार चांद लगाना - .....
- 5.टोपी उछालना - .....

प्रश्न 3 .टिप्पणीया लिखिए । (5 में से 3)

(15)

- 1.हिंदी अनुवादक
- 2.राजभाषा अधिकारी
- 3.अनुसंधान अधिकारी
- 4.निवेदक
- 5.क्रीडा समालोचक

प्रश्न 4 . निम्नलिखित में से किन्हीं दो पत्रों का प्रारूप तयार किजिए ।

(15)

1. श्री.अनिल पुजारी, 324 ए वार्ड,गुरुवार पेठ, कोल्हपुर; मा.प्रधानाचार्य.एस .पी.कॉलेज,पुणे के नाम हिंदी अध्यापक पद के लिए आवेदन पत्र लिखते है ।
2. श्री. रवींद्र माने ,प्लॉट न 211,महादेव नगर ,सातारा ; मा.मुख्याधिकारी ,सातारा नगरपरिषद ,सातारा के नाम गली में फैली अस्वच्छता के निवारण के लिए पत्र लिखते है ।
3. श्री .महेंद्र पाटील ,378 बी वार्ड ,शामराव नगर ,सांगली ; मा.व्यवस्थापक ,बैंक ऑफ महाराष्ट्र ,सांगली के नाम नया पासबुक मिलने के लिए पत्र लिखते है ।

*****

Seat No

BA (Part II) (Semester IV) (CBCS) (Summer) Examination March/April 2023

Hindi (Optional) (DSC-C38) (Paper VI)

Sub Code – 73436/78836

अस्मितामूलक विमर्श और हिंदी पद्य साहित्य

Day & Date – Saturday 17/6/2023

Total Marks : 50

Time – 10:30 am to 12:30 pm

सूचनाएँ – 1 सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2 दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्रश्न 1 कोष्टक में दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

10

1 'कितने प्रश्न करूँ' खंडकाव्य में ----- खंड हैं।

अ) पाँच   ब) सात   क) आठ   ड) दस

2 'कितने प्रश्न करूँ' खंडकाव्य के प्रथम खंड का शीर्षक ----- है।

अ) अग्निपरीक्षा   ब) विवाह   क) निर्वासन   ड) पृथ्वी प्रवेश

3 सीता का पता लगाने का बिकट कार्य राम ने ----- को सौंपा।

अ) सुग्रीव   ब) हनुमान   क) बाली   ड) लक्ष्मण

4 रावण ----- बनकर कुटिया में आया था।

अ) पनिहारा   ब) सैनिक   क) भिक्षुक   ड) शिक्षक

5 अपहरण प्रसंग का वर्णन ----- का है।

अ) लंका   ब) अयोध्या   क) पंचवटी   ड) जनकपुरी

6 शिवधनुष ----- ने तोड़ा था।

अ) रावण   ब) हनुमान   क) राम   ड) लक्ष्मण

7 ----- के कहने पर राम को वनवास मिला था।

अ) सुमित्रा   ब) कैकेयी   क) हनुमान   ड) सीता

8 लंका - युद्ध जीतने पर ----- को अग्नीपरीक्षा देनी पड़ी।

अ) कैकेयी   ब) सुमित्रा   क) हनुमान   ड) सीता

9 सीता को यज्ञ के लिए लाने की जिम्मेदारी -----पर सौंपी थी।

अ) भरत   ब) लक्ष्मण   क) शत्रुघ्न   ड) वाल्मीकी

10 सीता ने आश्रय के लिए ----- माँ से याचना की।

अ) सुमित्रा   ब) कौशल्या   क) धरती   ड) पावन

प्रश्न 2 निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए।

10

1) "निर्वासन में ही हमको
दुहरा संन्यास मिला था
निष्कासन पहले ही था
अब पूरा त्रास मिला था।"

2) "नारी ही शोधित होती
आई है युगों युगों से
क्या निष्कलंक रहता नर
चाहे गुजरे खतरों से?"

3) "अब और परीक्षा देनी
मुझको स्वीकार नहीं है
जो अल्पआयु बाकी है
आश्रम में ही कटनी है। "

प्रश्न 3 निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

15

- 1) ' कितने प्रश्न करूँ खंडकाव्य के शीर्षक की सार्थकता लिखिए।
- 2) ' कितने प्रश्न करूँ' के विवाह का प्रसंग लिखिए।
- 3) ' कितने प्रश्न करूँ' की अग्नीपरीक्षा का वर्णन कीजिए।

4) राम का चरित्र चित्रण कीजिए।

5) ' कितने प्रश्न करू ' के देशकाल वातावरण को स्पष्ट कीजिए।

प्रश्न 4 ' कितने प्रश्न करू ' की सीता का चरित्र चित्रण कीजिए।

15

अथवा

' कितने प्रश्न करू ' की समस्याओं का विवेचन कीजिए।

Seat
No.

SI - 15

Total No. of Pages : 4

B.A. (Part - II) (Semester - IV) Examination, January - 2023
ECONOMICS (Paper - V) (CBCS)
Macro Economics
Sub. Code : 73461/78861

Day and Date : Wednesday, 25 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.
  - 3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q1) Select the correct alternative from the following : **[10]**

- i) During the period of inflation _____ benefits the most.
  - a) Laborers
  - b) Moneylenders
  - c) Entrepreneurs
  - d) Government servants
- ii) Inflation means growth of _____ in the economy.
  - a) Demand of Money
  - b) Supply of Goods
  - c) Supply of Money
  - d) Demand of Goods
- iii) Trade cycle is a _____ movement.
  - a) Regular
  - b) Straight
  - c) Wave like
  - d) None of them
- iv) According to Hawtray Trade cycle is a purely _____ phenomenon.
  - a) Monetary
  - b) Fiscal
  - c) External
  - d) Internal
- v) Bank rate is the _____ measure to control trade cycles.
  - a) Fiscal
  - b) Monetary
  - c) Private
  - d) Public

P.T.O.

SI - 15
[10]

Q3) a) Explain the Causes and effects of Inflation.

OR

b) Explain the Schumpeter's theory of trade cycle.

Q4) a) Explain the meaning and sources of public debt.

[10]

OR

b) Explain the merits and demerits of indirect tax.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
  - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

[10]

i) चलनवाढीच्या काळात ..... या घटकाचा सर्वाधिक फायदा होतो.

अ) कामगार	ब) सावकार
क) उद्योजक	ड) सरकारी नोकरदार

ii) अर्थव्यवस्थेतील ..... मध्ये वाढ होणे म्हणजे चलनवाढ होय.

अ) पैशाची मागणी	ब) वस्तूंचा पुरवठा
क) पैशाचा पुरवठा	ड) वस्तूंची मागणी

iii) व्यापार चक्रे ही ..... असतात.

अ) नियमित	ब) सरळ
क) लहरी सारखी	ड) यापैकी नाही

iv) हॉट्टे यांच्या मते, व्यापारचक्र ही सर्वस्वी ..... घटना आहे.

अ) चलनजन्य	ब) वित्तीय
क) बाह्य	ड) अंतर्गत

v) बँकरेट हा व्यापार चक्र नियंत्रणाचा ..... उपाय आहे.

अ) राजकोषीय	ब) चलनविषयक
क) खाजगी	ड) सार्वजनिक

SI - 15

- vi) कर हे ..... देणे आहे.
अ) नियमीत
क) रोख
ब) ऐच्छिक
ड) सक्तीचे
- vii) ..... कराचे संक्रमण करणे अशक्य असते.
अ) प्रत्यक्ष
क) विक्री कर
ब) अप्रत्यक्ष
ड) वरील सर्व
- viii) महसुली तूट + भांडवली तूट = ... तूट.
अ) राजकोषीय
क) भांडवली
ब) अंदाजपत्रकीय
ड) उत्पन्न
- ix) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्त्व ..... यांनी मांडले.
अ) शंपिटर
क) केन्स
ब) डाल्टन
ड) मार्शल
- x) राजकोषीय धोरणाची अंमलबजावणी ..... कडून केली जाते.
अ) सहकारी बँक
क) केंद्र सरकार
ब) व्यापारी बँक
ड) मध्यवर्ती बँक

प्र.2) टीपा लिहा. (सहा पैकी कोणत्याही चार)

[20]

- अ) व्यापारचक्र नियंत्रणाचे चलनविषयक धोरण
ब) तुटीचा अर्थभरणा
क) सार्वजनिक आयव्ययाची व्याप्ती
ड) चलनवाढ नियंत्रणाचे उपाय
इ) अंदाजपत्रकीय प्रक्रिया
फ) राजवित्तीय धोरणाची उद्दिष्टे

प्र.3) अ) चलनवाढीची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) शंपिटर यांचा व्यापार चक्र विषयक सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.4) अ) सार्वजनिक कर्जाचा अर्थ व कर्ज उभारणीचे मार्ग सांगा.

[10]

किंवा

ब) अप्रत्यक्ष कराचे गुण-दोष स्पष्ट करा.

Seat No.

B.A. Part -II Semester IV Examination March-April 2023

ECONOMICS (C.B.C.S.)

Macro Economics-II (Paper No. V) DSC- D33

Course Code: 3129

Sub. Code- 73461\78861

Day and Date: Thursday,16/06/2023

Total Marks :50

Time: - 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

सुचना : 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2. उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा.

10

1) पूर्ण रोजगाराच्या अवस्थे नंतरची घटना म्हणजे चलनवाढ होय. असे .....
यांचे मत आहे.

अ) हॉट्टे ब) प्रा. पिगू क) प्रा. केन्स ड) प्रा. क्राउथर

2) वस्तूंच्या किमतीत साधारणतः ५% पर्यंत होणारी चलनवाढ म्हणजे ....
चलनवाढ होय.

अ) रांगती ब) चालती क) धावती ड) वेगवान

3) चलनविषयक धोरणामध्ये देशातील .... बँकेची भूमिका महत्त्वपूर्ण ठरते.

अ) व्यापारी ब) सहकारी क) मध्यवर्ती ड) जागतिक

4) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व ..... यांनी मांडले.

अ) डॉ. डाल्टन ब) डॉ. मार्शल क) प्रा. शिरास ड) अँडम स्मिथ

5)आधुनिक काळात सार्वजनिक खर्चात वाढ होण्याचे .... हे प्रमुख कारण आहे.

अ) चलनवाढ ब) पतनिर्मिती क) सरकारी कार्यात वाढ ड) यापैकी नाही

6)भारतात शुन्याधारीत अर्थसंकल्प मांडणारे .... हे पहिले राज्य आहे.

अ) आंध्रप्रदेश ब) उत्तरप्रदेश क) महाराष्ट्र ड) मध्यप्रदेश

7)सार्वजनिक आयव्यय हा ..... चा अभ्यास विषय आहे.

अ) सुक्ष्म अर्थशास्त्र ब) मौद्रीक अर्थशास्त्र
क) स्थूल अर्थशास्त्र ड) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्र

8)व्यापारचक्रांची निर्मिती .... अर्थव्यवस्थेत घडून येते.

अ)समाजवादी ब) भांडवलशाही क) साम्यवादी ड) यापैकी नाही

9)..... यांनी व्यापारचक्रे ही सर्वस्वी चलनविषयक घटना आहे, असे मत मांडले.

अ) हॉट्टे ब) केन्स क) शंपिटर ड) मार्शल

10)..... हे मौद्रीक धोरणाचे गुणात्मक साधन आहे.

अ) बँकदर ब) रोख राखिव निधी
क) वैधानिक रोखता निधी ड) नैतिक उपाय

प्रश्न क्र २ टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

20

अ) चलनवाढीचे प्रकार

आ) चलनविषयक धोरणाची साधने

इ) प्रा. हॉट्टे यांचा व्यापारचक्रांचा सिध्दांत

ई) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व

उ)अंदाजपत्रकाची वैशिष्ट्ये

ऊ)वित्तीय तुटीचे प्रकार

प्रश्न क्र ३ चलनवाढ म्हणजे काय? चलनवाढीची कारणे सविस्तर लिहा. 10

किंवा

व्यापारचक्रे म्हणजे काय? व्यापारचक्रांच्या अवस्थांचे वर्णन करा.

प्रश्न क्र ४ अप्रत्यक्ष कर म्हणजे काय? त्याचे गुण-दोष सविस्तर लिहा. 10

किंवा

सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय? सार्वजनिक खर्चाच्या वाढीची कारणे

स्पष्ट करा.

SI - 16

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - IV) (CBCS) Examination, January - 2023

ECONOMICS (Paper - VI)(OPTIONAL)

DSC-D34: Banks and Financial Markets

Sub. Code: 73462/78862

Day and Date :Friday, 27 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Select the correct alternative from the following. [10]

- a) Financial institutions act as intermediaries between _____.
  - i) Financial Corporations
  - ii) Lenders
  - iii) Borrowers
  - iv) All the above
- b) Short-term borrowing and lending of debt deals in _____.
  - i) Oligopoly Market
  - ii) Monopoly Market
  - iii) Capital Market
  - iv) Money Market
- c) _____ this organization plays an important role in regulating the Indian capital market.
  - i) Reserve Bank of India
  - ii) State Bank of India
  - iii) SEBI
  - iv) Stock Market
- d) EXIM Bank is _____.
  - i) Development Bank
  - ii) Commercial Bank
  - iii) Government Bank
  - iv) International Bank
- e) Mutual fund performance is indicated by _____.
  - i) Index
  - ii) Sensex
  - iii) NIFTI
  - iv) NAV
- f) M. Narsinham Committee has done important recommendations to _____ sector.
  - i) Industrial
  - ii) Finance and Banking
  - iii) Agriculture
  - iv) Insurance

P.T.O.

SI - 16

- g) According to foreign direct investment policy, foreign direct investment in private banks in India is allowed until _____.
- i) 74%
  - ii) 78%
  - iii) 80%
  - iv) 50%
- h) Payment Banks can't distribute _____.
- i) ATM
  - ii) Debit card
  - iii) Loans
  - iv) None of the above
- i) The first in India _____ launched a credit card scheme.
- i) Bank of India
  - ii) State Bank of India
  - iii) Central Bank of India
  - iv) Bank of Baroda
- j) RTGS Means _____.
- i) Real Time Gross Settlement
  - ii) Real Time Gross System
  - iii) Real Transfer Goods System
  - iv) Retail Transfer Gross Settlement

Q2) Write short notes (any Four out of Six)

[20]

- a) Importance of Financial system.
- b) Factors of Money Market.
- c) Procedure of Loan Companies.
- d) Need of foreign direct investment in banks.
- e) Merits and demerits of credit card.
- f) Cheque Truncation System.

Q3) a) Explain the role of SEBI in Indian capital market.

[10]

OR

- b) State the Functions of Indian Export-Import (EXIM) Bank.

Q4) a) Critically evaluate the recommendations of the Narsingham Committee 1991.

[10]

OR

- b) Explain the types of Cyber Crime in banking.

SI - 16

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- अ) वित्तीय संस्था ..... यांच्यात मध्यस्थ म्हणून कार्य करतात.
i) वित्तीय महामंडळे ii) कर्ज देणारे
iii) कर्ज घेणारे iv) वरील सर्व
- ब) अल्पमुदतीच्या कर्जाच्या देण्याघेण्याचे व्यवहार ..... केले जातात.
i) अल्पाधिकार बाजारात ii) मक्तेदारी बाजारात
iii) भांडवल बाजारात iv) नाणे बाजारात
- क) भारतीय भांडवल बाजाराचे नियमन करण्यात ..... ही संस्था महत्वाची भूमिका पार पाडते.
i) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ii) स्टेट बँक ऑफ इंडिया
iii) सेबी iv) रोखे बाजार
- ड) एक्झिम बँक ही ..... आहे.
i) विकास बँक ii) व्यापारी बँक
iii) सरकारी बँक iv) आंतरराष्ट्रीय बँक
- इ) म्युच्युअल फंडाची कामगिरी ..... वरून कळते.
i) Index ii) Sensex
iii) NIFTI iv) NAV
- फ) एम. नरसिंहम् समितीने ..... क्षेत्रासाठी महत्वपूर्ण शिफारशी केल्या आहेत.
i) औद्योगिक ii) वित्त आणि बँकिंग
iii) कृषि iv) विमा
- य) विदेशी प्रत्यक्ष गुंतवणूक धोरणानुसार भारतातील खाजगी बँकांमध्ये ..... पर्यंत विदेशी प्रत्यक्ष गुंतवणुकीला परवानगी दिली गेली.
i) 74% ii) 78%
iii) 80% iv) 50%

SI - 16

- र) देय (पेमेंट) बँका ..... वितरण करू शकत नाही.
- i) एटीएम ii) डेबिट कार्ड
iii) कर्जे iv) यापैकी नाही
- ल) भारतात सर्वप्रथम ..... ने क्रेडीट कार्ड योजना सुरु केली.
- i) बँक ऑफ इंडिया ii) स्टेट बँक ऑफ इंडिया
iii) सेन्ट्रल बँक ऑफ इंडिया iv) बँक ऑफ बडोदा
- व) आर.टी.जी.एस. (RTGS) म्हणजे ..... होय.
- i) Real Time Gross Settlement
ii) Real Time Gross System
iii) Real Transfer Goods System
iv) Retail Transfer Gross Settlement

प्र.2) टिपा लिहा. (सहा पैकी कोणत्याही चार)

[20]

- अ) वित्तीय रचनेचे महत्व
ब) नाणेबाजाराचे घटक
क) कर्ज कंपन्यांची कार्य पद्धती
ड) बँकातील विदेशी प्रत्यक्ष गुंतवणूकीची गरज
इ) क्रेडीट कार्ड चे गुण व दोष
फ) चेक ट्रंक्शन सिस्टीम

प्र.3) अ) भारतीय भांडवल बाजारात सेबीची भूमिका स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

- ब) भारतीय निर्यात - आयात (एक्झिम) बँकेची कार्ये सांगा.

प्र.4) अ) सन 1991 च्या नरसिंहम समितीच्या शिफारशींचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

[10]

किंवा

- ब) बँकिंग मधील सायबर गुन्हेगारीचे प्रकार स्पष्ट करा.

ॐ ॐ ॐ

Seat No.

B.A. Part -II Semester IV Examination March –April 2023

ECONOMICS (C.B.C.S.)

Banks and Financial Markets (Paper No.VI) DSC-D34

Course Code: 3129

Sub. Code- 73462\78862

Day and Date: Monday,19/06/2023

Total Marks :50

Time: - 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

. सूचना : 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्नक्र. 1. योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा.

10

1) .... चा समावेश नाणेबाजारात होतो.

अ) वटावगृहे   ब) स्वीकृतीगृहे

क) हुंडी मालक   ड) वरील सर्व

2) ..... बाजारात दीर्घकालीन कर्ज व्यवहार होतात.

अ) नाणेबाजार   ब) भांडवल बाजार   क) वस्तू बाजार   ड) हुंडी बाजार

3) भारतात सर्वप्रथम ..... मध्ये रोखे बाजाराची स्थापना झाली.

अ) १९७५   ब) १८७५   क) १९९१   ड) १८९१

4) भारतीय भांडवल बाजाराचे नियमन करण्यात ..... ही संस्था महत्त्वाची भूमिका पार पाडते.

अ) रिझर्व बँक   ब) स्टेट बँक   क) सेबी   ड) रोखे बाजार

5) बँकेतर वित्तीय संस्थांची स्थापना----- केली जाते.

- अ)बँकिंग कंपनी कायद्यानुसार   ब)भारतीय कंपनी कायद्यानुसार
क)सेबी कडून   ड)रिझर्व बँकेकडून

6) भारतीय प्रतिभूती व विनिमय मंडळाची (सेबीची) स्थापना.... ला झाली.

- अ)१९८४   ब) १९९२   क) १९९१   ड) २००१

7) कर्ज कंपन्यांच्या कार्याचे पर्यवेक्षण .... करते.

- अ)सेबी   ब)रिझर्व बँक   क)आयडीबीआय   ड) भारतीय वित्त मंत्रालय

8)भारतातील निर्यातआयात बँकेची स्थापना .... मध्ये झाली.

- अ)१९८१   ब)१९८२   क)१९८३   ड)१९८४

9) म्युच्युअल फंडाचे नियमन ----- करते.

- अ)आरबीआय   ब)सेबी   क) यूटीआय   ड) एसबीआय

10) ई-बँकिंग म्हणजे ---- होय.

- अ)इलेक्ट्रॉनिक बँकिंग   ब)इको बँकिंग
क) इलेक्ट्रिकल बँकिंग   ड)इन्व्हेस्टमेंट बँकिंग

प्रश्न 2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

20

अ)भारतीय वित्तीय रचना

आ)भारतीय भांडवल बाजाराची वैशिष्ट्ये

इ) म्युचलफंडाचे महत्व

ई)सन 1998 च्या नरसिंहम समितीच्या शिफारशी

उ)बँकांतील विदेशी प्रत्यक्ष गुंतवणूक

ऊ)डेबिट व क्रेडिटकार्डचे गुण व दोष

प्रश्न 3 नाणे बाजाराचा अर्थ सांगून भारतीय नाणे बाजाराची वैशिष्ट्ये सविस्तर

लिहा

10

किंवा

बँकेतर वित्तीय संस्था म्हणजे काय? बँकेतर वित्तीय संस्थांची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.

प्रश्न 4 लघुवित्त पुरवठा बँक म्हणजे काय? लघुवित्त पुरवठा बँकेची वैशिष्ट्ये

सविस्तर लिहा.

10

किंवा

ई-बँकिंगचा अर्थ सांगून त्याचे प्रकार सविस्तर विशद करा.

SI - 638

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - IV) (CBCS) Examination, February - 2023

PSYCHOLOGY

DSC-D40 : Applied Psychology (Paper - VI)

Sub. Code : 73468/78868

Day and Date : Wednesday, 08 - 02 - 2023

Total Marks : 50

Time : 02.30 p.m. to 4.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternative. [10]

- i) In 1974 _____ developed the concept of self control
  - a) Festinger
  - b) Smith
  - c) Snayder
  - d) Young
- ii) _____ stated the concept of aquired optimism
  - a) Smith
  - b) Ash
  - c) Seligman
  - d) Freud
- iii) Rudolf diseal born in _____.
  - a) London
  - b) France
  - c) Italy
  - d) Paris
- iv) _____ is a unwanted negative state of mind.
  - a) Lonliness
  - b) Shyness
  - c) Honesty
  - d) Emotion
- v) _____ is an emotional aspect of love
  - a) Passion
  - b) Commitment
  - c) intimacy
  - d) Proximity
- vi) _____ stated the trangular theory of love
  - a) Kruch field
  - b) Rosenberg
  - c) Levinson
  - d) Sternberg
- vii) _____ interest inventory is useful for the choice of career.
  - a) Levinson
  - b) Smith
  - c) Strong
  - d) Holand

P.T.O.

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – IV) (CBCS)
Examination March, 2023 to be held in May, 2023
PSYCHOLOGY DSC-D40
Applied Psychology (Paper – VI)
Sub. Code: 73468 / 78868

Day and Date: Monday, 19/06/2023

Total Marks: 50

Time: 02.30 pm to 04.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

१. संवेदित नियंत्रण उच्च असणाऱ्या व्यक्ती ..... चिंताग्रस्त असतात.
i) कमी ii) जास्त
iii) मध्यम iv) खूपच जास्त
२. कौशल्य म्हणजे एखादी काम करण्याची ..... होय.
i) अभिक्षमता ii) बुद्धीमत्ता
iii) क्षमता iv) योग्यता
३. एखादी व्यक्ती खूप ..... असेल तर तिची छाप चांगली पडते.
i) बुद्धीमान ii) सुंदर
iii) चतुर iv) अनोळखी
४. .... यांनी प्रेमाचा त्रिमिती सिध्दांत मांडला.
i) लॅडिनी ii) हैझन
iii) स्टर्नबर्ग iv) कुन्टझ
५. वैयक्तिक वाढीसाठी ..... महत्वाचे असतात.
i) चिंता ii) ताण
iii) निराशा iv) निर्णय
६. बचावात्मक निराशेचा वारंवार वापर करणाऱ्या व्यक्तींचा ..... कमी होतो.
i) बुद्धीगुणांक ii) स्व-आदर
iii) चिंता iv) ताण

७. अभिरुचीचे मापन करण्यासाठी ..... यांच्या अभिरुची मापन शोधिकेचा उपयोग केला जातो.
- i) स्ट्रॉंग ii) बिने
iii) हॉलंड iv) मर्फी
८. करिअर निवडताना ..... शोध घेणे महत्वाचे आहे.
- i) अनुरूप ii) क्षमता
iii) कल iv) बुद्धीमत्ता
९. पुरुषांपेक्षा ..... अधिक लाजाळू असतात.
- i) स्त्रिया ii) लहान मुले
iii) लहान मुली iv) वृद्ध
१०. बांधिलकी हा प्रेमाचा ..... घटक आहे.
- i) सामाजिक ii) बोधनिक
iii) प्रेरक iv) सकारात्मक

प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) चुकीची छाप
ब) विवाह
क) करिअर बदलणे
ड) एकटेपणा
इ) बचावात्मक निराशावाद
फ) संप्रेषण आणि संघर्ष

प्र.) 3 अ) संवेदित नियंत्रणाचे फायदे स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) फुरसतीच्या किंवा फावल्या वेळेचे सकारात्मक उपयोग लिहा.

[10]

प्र.) 4 अ) पहिली छाप महत्वाची आहे का हे सांगून पहिल्या छापेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) प्रेमाची व्याख्या सांगून प्रेमाचा त्रिमिती सिध्दांतावर सविस्तर चर्चा करा.

[10]

-----xxx-----

SI - 637

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - IV) (CBCS) Examination, February - 2023
PSYCHOLOGY

DSC-D39 : Modern Social Psychology (Paper - V)

Sub. Code : 73467/78867

Day and Date : Tuesday, 07 - 02 - 2023
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Total Marks : 50

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Select the correct alternative form the following : [10]

- i) _____ has proposed the comparison theory.
  - a) Festinger
  - b) Baron
  - c) New comb
  - d) Freud
- ii) 'Frustration-Aggression Theory' introduced by _____ in 1939
  - a) Anderson
  - b) Dolard
  - c) Bushman
  - d) Rosenberg
- iii) _____ making a change means persuding some else.
  - a) Norms
  - b) Attitude
  - c) Interest
  - d) Status
- iv) According to _____ human desire is based on its inword & outword elements.
  - a) Freud
  - b) Stanle
  - c) Forgus
  - d) Eagalee
- v) _____ is a one of the most important cause of aggression.
  - a) Frustration
  - b) Happyness
  - c) Sad
  - d) Gloomy
- vi) There is a _____ realtionship between socioeconomic status & social behaviour.
  - a) Positive
  - b) Negative
  - c) One way
  - d) Contradictory

P.T.O.

SI - 637

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

- i) तुलना सिद्धांत ..... यांनी मांडला.
अ) फेस्टिंग्जर
ब) बैरन
क) न्युकौम्ब
ड) फ्राईड
- ii) ..... यांनी 1939 मध्ये 'वैफल्य-आक्रमकता' सिद्धांत सांगितला.
अ) अंडरसन
ब) डोलार्ड
क) बुशमन
ड) रोझेनबर्ग
- iii) ..... बदल घडवणे म्हणजे दुसऱ्याचे मन वळवणे होय.
अ) मानदंड
ब) अभिवृत्ती
क) आवड
ड) दर्जा
- iv) ..... यांच्या मते मानवाच्या इच्छा-आकांक्षा त्यांच्या आंतरिक व बाह्य घटकांवर अवलंबून असतात.
अ) फ्राईड
ब) स्टैनली
क) फोर्गस
ड) ईगली
- v) ..... हे आक्रमणाचे एक महत्वाचे कारण आहे.
अ) वैफल्य
ब) आनंद
क) दुःख
ड) उदास
- vi) सामाजिक-आर्थिक दर्जा आणि समाजभिमुख वर्तन यामध्ये ..... संबंध दिसून येतो.
अ) सकारात्मक
ब) नकारात्मक
क) एकमार्गी
ड) परस्परविरोधी
- vii) ..... हा पुरुषांमधील लैंगिक संप्रेरक आहे.
अ) कॉर्टिन
ब) टेस्टोस्टेरॉन
क) प्रोजेस्टीन
ड) इन्सुलिन
- viii) ..... हा आंतरव्यक्तीक आकर्षणाचा आधार आहे.
अ) प्रेरणा
ब) आकर्षण
क) भावना
ड) अध्ययन

SI - 637

- ix) ..... यांनी सहवास प्रेरणेबाबत अभ्यास केला.
अ) लेअर्स ब) एरिकसन
क) शैक्टर ड) मैकडुगल
- x) उष्णता व आक्रमकता यामध्ये संबंध आहे असे सर्वप्रथम ..... यांनी स्पष्ट केले.
अ) फ्राईड ब) हिप्पोक्रेटज
क) बैरन ड) बुशमन

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) मानवी अस्तित्वासाठी सहवास प्रेरणेचे महत्त्व
ब) अनुसारितेचा सामाजीक पाया
क) मैगी आणि आवड यावर आधारीत तंत्रे
ड) भावना आणि समाजभिमुख वर्तन
इ) आक्रमणाचे आधुनिक सिद्धांत
फ) लिंगभेद आणि आक्रमकता

प्र.3) सामाजीक आंतरक्रियेवर आधारीत घटकांचे वर्णन करा.

[10]

किंवा

समाजभिमुख वर्तनाढ वाढ करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.4) आक्रमकता प्रतिबंध व नियंत्रण संकल्पना स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

अनुपालन म्हणजे काय? अनुपालनाची मुलभूत तत्वे वर्णन करा.

Seat
No.

Total No. of Pages : 02

B. A. (Part – II) (Semester – IV) (CBCS)
Examination March, 2023 to be held in May, 2023
PSYCHOLOGY DSC-D39
Modern Social Psychology (Paper – V)
Sub. Code: 73467 / 78867

Day and Date: Saturday, 17/06/2023

Total Marks: 50

Time: 02.30 pm to 04.30 pm

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.) 1 योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

१. .... यांनी सारखेपणा सिध्दांत कल्पना मांडली.
i) फ्रान्सिस गाल्टन ii) झेझॉक
iii) फेस्टिंगर iv) न्यूकॉम्ब
२. सामाजिक प्रभावाचे ..... प्रमुख प्रकार पडतात.
i) दोन ii) तीन
iii) चार iv) पाच
३. इतरांना मदत करण्याच्या वर्तनाला ..... वर्तन असे म्हणतात.
i) मदतीचे ii) बोधनिक
iii) समाजाभिमुख iv) उपयोजित
४. हिंसक वर्तन उपजत असते असे ..... यांनी सांगितले आहे.
i) सिगमंड फ्रॉईड ii) डोलाईड
iii) बांडुरा iv) बुशमन
५. इतरांशी जवळीकता साधण्याची प्रवृत्ती ही ..... असते.
i) जैविक ii) नसशास्त्रीय
iii) मानसिक iv) नसजैविक
६. सामाजिक ..... याचा वर्तनावर परिणाम होतो.
i) दंड ii) शिक्षा
iii) मापदंड iv) दहशत
७. तदनुभूती ..... घटकांनी मिळून बनलेली असते.
i) दोन ii) तीन
iii) चार iv) पाच

[1]

८. आक्रमकतेचे मुलभूत स्रोत ..... हे होय.
 i) वैफल्य ii) विघटन
 iii) विकार iv) विनाश
९. सामाजिक संवेदन उच्च असणाऱ्या व्यक्ती इतरांशी ..... नातेसंबंधाच्या निर्मितीमध्ये यशस्वी होतात.
 i) धनात्मक ii) नकारात्मक
 iii) ऋणात्मक iv) गुणात्मक
१०. परस्पर ..... हा सामाजिक जीवनाचा एक महत्वाचा नियम आहे.
 i) असहाकार्य ii) नातेसंबंध
 iii) आंतरक्रिया iv) सहकार्य

प्र.) 2 टीपा लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- अ) आक्रमणाचा प्रेरणा सिध्दांत
 ब) सातत्य किंवा बांधिलकीवर आधारीत तंत्रे
 क) सामाजिक कौशल्य
 ड) तदनुभूतिक आनंद
 इ) लिंगभेद आणि आक्रमण
 फ) सामाजिक आर्थिक दर्जा

प्र.) 3 अ) आकर्षणाचे बहिर्गत स्रोत स्पष्ट करा. [10]

किंवा

ब) अनुरुपतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [10]

प्र.) 4 अ) मदतीची प्रवृत्ती रोखणारे किंवा कमी करणारे घटक यावर सविस्तर चर्चा करा. [10]

किंवा

ब) मानवी आक्रमणाची कारणे स्पष्ट करा. [10]

-----XXX-----

Seat No.

Total No. of Pages: 03

B.A. (Part –II) (Semester –IV) (CBCS)

Examination, March- April – 2023

GEOGRAPHY

DSC-D48: Agriculture Geography (Paper –VI)

Sub Code: 73476/78876

Day and Date: Monday; 19/06/2023

Total Marks: 50

Time: 2.30 pm to 4.30 pm

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न. १) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[10]

अ) कृषी भूगोल ही भूगोलशास्त्राच्या कोणत्या शाखेची उपशाखा आहे?

i) आर्थिक भूगोल

ii) राजकीय भूगोल

iii) सामाजिक भूगोल

iv) प्राकृतिक भूगोल

ब) पर्वत उतारावर कोणत्या प्रकारची शेती होते?

i) सखोल शेती

ii) उदरनिर्वाहक

iii) पायऱ्या पायऱ्यांची शेती

iv) स्थलांतरित शेती

क) खालीलपैकी कृषीवर परिणाम करणारा नैसर्गिक घटक कोणता?

i) जमिनीचा मालकी हक्क

ii) बाजारपेठ

iii) भूपृष्ठ

iv) वाहतूक

ड) आर्थिक खंड ही संकल्पना सर्वप्रथम कोणी मांडली ?

- i) व्हॉन थ्युनेन   ii) जोनासन
iii) व्हिवर   iv) कोपॅक

इ) प्रेअरी गवताळ प्रदेशात कोणत्या प्रकारची शेती केली जाते?

- i) सखोल   ii) मिश्र
iii) विस्तृत धान्य   iv) मळयाची

फ) सखोल शेतीतील प्रमुख पिक कोणते?

- i) गहू   ii) चहा
iii) भात   iv) ज्वारी

य) १९५४ मध्ये जे. सी. व्हिवर यांनी कोणती पद्धत मांडली?

- i) पीक संगती   ii) कृषी उत्पादकता
iii) पीकरचना   iv) पीक केंद्रीकरण

र) खालीलपैकी कोणती कृषीची नैसर्गिक समस्या आहे?

- i) वाहतूक   ii) मृदेची धूप
iii) भांडवल   iv) जमिनीची मालकी

ल) भूमी उपयोजनाची आकडेवारी दर्शविण्यासाठी कोणती आकृती उपयुक्त आहे?

- i) रेषा आलेख   ii) विभाजित वर्तुळ
iii) बहु रेषालेख   iv) स्तंभालेख

व) प्रमाणबद्ध वर्तुळ या आकृतीत खालीलपैकी कोणता घटक दर्शविला जातो?

- i) लोकसंख्या   ii) तापमान
iii) पर्जन्य   iv) आर्द्रता

प्रश्न २) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा.

[20]

अ) कृषी भूगोलाची व्याप्ती .

ब) कृषी भूगोलाचे महत्त्व

क) स्थलांतरीत शेती

ड) पीक संयोग

इ) विभाजित वर्तुळ

फ) प्रमाणबद्ध चौरस

प्रश्न ३) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) कृषीवर परिणाम करणारे प्राकृतिक घटक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) व्हॉन थूनेन यांचा कृषी भूमी उपयोजन सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्रश्न ४) अ) कृषीच्या नैसर्गिक समस्या स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) शाश्वत शेतीची व्याख्या देऊन शाश्वत शेतीची माहिती लिहा.

Seat No.

Total No. of Pages:

B.A. (Part –II) (Semester –IV)
Examination March-April – 2023
GEOGRAPHY

DSC-D47: Oceanography (Paper –V)

Sub Code: 73475/78875

Day and Date: Saturday; 17/06/2023

Total Marks: 50

Time: 2.30 pm to 4.30 pm

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे नकाशे आणि आकृत्या काढा.

४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न १ खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा

[10]

अ) सागरशास्त्र ही कोणत्या विषयाची शाखा आहे?

i) प्राकृतिक भूगोल

ii) जलशास्त्र

iii) भूगर्भशास्त्र

iv) प्राणी व वनस्पती

ब) पृथ्वीवरील किती टक्के भाग सागरानी व्यापला आहे?

i) ९१%

ii) ५१%

iii) ११%

iv) ७१%

क) सागरजलात खोलीनुसार पाण्याच्या तापमानात काय बदल होतो?

i) वाढते

ii) घटते

iii) समान असते

iv) यापैकी नाही

ड) पृथ्वीच्या परिवहन गतीमुळे व व्यापारी वाऱ्यामुळे विषुववृत्तावरील सागरी प्रवाह हे सामान्यतः कोणत्या दिशेकडून कोणत्या दिशेकडे वाहतात?

- i) पश्चिमेकडून पूर्वेकडे   ii) उत्तरेकडून दक्षिणेकडे
iii) पूर्वेकडून पश्चिमेकडे   iv) यापैकी नाही

इ) विविध जैव, सेंद्रिय, रासायनिक, खनिज घटकांनी खालीलपैकी कशाची निर्मिती होते?

- i) सागरी प्रवाह   ii) खनिज तेल
iii) सागरी निक्षेप   iv) सागरी जैव घटक

फ) जगातील सर्वात खोल सागरी गर्ता कोणता?

- i) मरीयाना   ii) क्युराईल
iii) जपान   iv) पेरू

य) वातपुष्पचा मध्यभाग काय दर्शवितो?

- i) वादळी स्थिती   ii) वाऱ्याची शांत स्थिती
iii) ढगाळ स्थिती   iv) यापैकी नाही

र) जमीन व पाणी यांची विभागणी दाखवण्यासाठी कोणता आलेख काढतात?

- i) क्षेत्रोन्नती आलेख   ii) बहुरेषालेख
iii) वहन रेषालेख   iv) पट्टीआलेख

ल) खालीलपैकी उत्तर अटलांटिक महासागरातील शीत प्रवाह कोणता?

- i) कॅरीबियन   ii) गल्फ स्त्रीम
iii) इर्मिजर   iv) लॅब्राडोर

व) भारतात अरबी समुद्रातून ज्याठिकाणी खनिज तेलाचा उपसा केला जातो त्याला काय नाव देण्यात आले आहे?

i) बॉम्बे हाय

ii) अरेबियन हाय

iii) मुंबई आखात

iv) यापैकी नाही

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा.

[20]

अ) वातपुष्प

ब) समक्षार रेषा

क) उत्तर पॅसिफिक महासागरातील प्रवाह

ड) सागरशास्त्राची व्याप्ती

इ) सागरी साधनसंपत्ती

फ) क्षारतेच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[10]

अ) सागरशास्त्राची व्याख्या सांगून स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सागरी प्रदूषणाची कारणे सांगा.

प्रश्न ४) अ) अटलांटिक महासागरातील सागरी प्रवाहांचे थोडक्यात वर्णन करा. [10]

किंवा

ब) सागरजल तापमानाच्या उभ्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक सांगा.

SI - 116

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - IV) (CBCS) Examination, February - 2023

HISTORY (Paper - VI)

DSC-C30 : History of Freedom Struggle of India (1857 to 1947)

Sub. Code : 73458/78832

Day and Date : Wednesday, 1 - 02 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing appropriate alternative given below: [10]

- i) The Session of the All India National Congress was held in Mumbai on _____
  - a) December 28, 1883
  - b) December 28, 1884
  - c) December 28, 1885
  - d) December 28, 1886
- ii) _____ members from across the country attend the first Congress session in Mumbai.
  - a) 72
  - b) 74
  - c) 76
  - d) 78
- iii) _____ explained the Chatusutri of Swadeshi, boycott, national education and self-government.
  - a) Lokmanya Tilak
  - b) Gopal Hari Deshmukh
  - c) Gopal Ganesh Agarkar
  - d) Gopal Krishna Gokhale
- iv) The 'Jallianwala Bagh massacre' took place on _____ in the city of Amritsar in Punjab.
  - a) April 13, 1919
  - b) April 14, 1919
  - c) April 15, 1919
  - d) April 16, 1919
- v) In the Civil Disobedience Movement _____, who tried to stop a truck transporting foreign clothes became a martyr.
  - a) Bhagat Singh
  - b) Madanlal Dhingra
  - c) Babu Genu
  - d) Rajguru

P.T.O.

SI - 116

- vi) The message 'Do or Die' was given by _____ to the Indian people on August 8, 1942.
- a) Sardar Vallabhbhai Patel   b) Pandit Nehru
c) Netaji Subhash Chandra Bose   d) M. Gandhi
- vii) The Communist Party of India was formed at _____ in Oct. 1920.
- a) Tashkent   b) Shanghai
c) Moscow   d) None of these
- viii) _____ was the Commander-in-chief of the Azad Hind Sena.
- a) Rasbihari Bose   b) Captain Mohan Singh
c) Netaji Subhas Chandra Bose   d) None of these
- ix) Rashtriya Swayamsevak Sangh was founded by _____.
- a) Dr. Hedgewar   b) Dr. Paranjape
c) Dr. Munje   d) Dr. Shyama Prasad Mukherjee
- x) Muslims were given separate constituencies by the law of _____.
- a) 1892   b) 1909
c) 1919   d) 1935

Q2) Write short notes on (Any four):

[20]

- a) Establishment of Indian Congress.
b) Swadeshi Movement.
c) Vasudev Balwant Phadke.
d) Communist Party of India.
e) Muslim communalism.
f) Rehabilitation of refugees.

Q3) Essay Question:

[10]

- a) Write about the contribution of the Indian Congress from 1885 to 1905.

OR

- b) Explain the progress of the Quit India Movement.

Q4) Essay Question:

[10]

- a) Explain the achievements of Netaji Subhash Chandra Bose and Azad Hind Sena in the Indian freedom struggle.

OR

- b) Write the effects for the partition of India.

SI - 116

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

[10]

- i) ..... रोजी मुंबई येथे अखिल भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचे अधिवेशन भरले.
अ) 28 डिसेंबर 1883   ब) 28 डिसेंबर 1884
क) 28 डिसेंबर 1885   ड) 28 डिसेंबर 1886
- ii) काँग्रेसच्या मुंबई येथील पहिल्या अधिवेशनास देशातून एकूण ..... सदस्य उपस्थित होते.
अ) 72   ब) 74
क) 76   ड) 78
- iii) स्वदेशी, बहिष्कार, राष्ट्रीय शिक्षण व स्वराज्य ही चतुःसूत्री ..... यांनी सांगितली.
अ) लोकमान्य टिळक   ब) गोपाळ हरी देशमुख
क) गोपाळ गणेश आगरकर   ड) गोपाळ कृष्ण गोखले
- iv) पंजाबमधील अमृतसर या शहरात ..... रोजी 'जालियनवाला बाग हत्याकांड' घडले.
अ) 13 एप्रिल 1919   ब) 14 एप्रिल 1919
क) 15 एप्रिल 1919   ड) 16 एप्रिल 1919
- v) सविनय कायदेभंग चळवळीमध्ये परदेशी कापडाची वाहतूक करणाऱ्या ट्रकला रोखण्याचे प्रयत्न करणारे ..... हे हुतात्मा झाले.
अ) भगतसिंग   ब) मदनलाल धिंग्रा
क) बाबु गेनु   ड) राजगुरु
- vi) 'करा अथवा मरा' हा संदेश ..... यांनी 8 ऑगस्ट, 1942 रोजी भारतीय जनतेला दिला.
अ) सरदार वल्लभभाई पटेल   ब) पंडीत नेहरू
क) नेताजी सुभाषचंद्र बोस   ड) महात्मा गांधी
- vii) ऑक्टो. 1920 मध्ये ..... येथे भारतीय कम्युनिस्ट पक्षाची स्थापना झाली.
अ) ताशकंद   ब) शांघाय
क) मास्को   ड) चापैकी नाही

Seat No.	
----------	--

March – April (Summer)

Semester – IV Examination 2023 DSC – C30

Sub Name – History of Freedom Struggle of India (1960-2000)

BA – II History Optional Paper – 6 CBCS

Sub Code – 73458/78832

Day - Monday Date - 19-6-2023

Total Marks – 50

Time - 10.30 to 12.30

- सूचना - १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १ रिमाग्या जागा भरा.

१०

- १) आनंदमठ ही कादंबरी ..... यांनी लिहली.
अ) रामकृष्ण परमहंस ब) विवेकानंद
क) बंकीमचंद्र चॅटर्जी ड) म. गांधी
- २) अॅनी बेझंट यांनी ..... स्थापन केली.
अ) स्वराज्य चळवळ ब) स्वातंत्र्य चळवळ
क) होमरूल चळवळ ड) बहिष्कार चळवळ
- ३) भारतात पहिली रेल्वे ..... साली सुरू झाली.
अ) १८५३ ब) १८५६
क) १८६० ड) १८६२
- ४) चौरीचौरा घटनेमुळे ..... ही चळवळ थांबविली गेली.
अ) असहकार ब) कायदेभंग
क) बहिष्कार ड) स्वदेशी
- ५) धारासना सत्याग्रहाचे नेतृत्व ..... यांनी केले.
अ) सरहद्द गांधी ब) सरोजिनी नायडू
क) सरदार पटेल ड) पंडीत नेहरू
- ६) ..... यांनी मित्रमेळा संघटना स्थापन केली.
अ) वि. दा. सावरकर ब) सेनापती बापट
क) अनंत कान्हेरे ड) भगतसिंग
- ७) रॅडिकल डेमोक्रेटिक पार्टीची स्थापना ..... यांनी केली.
अ) आचार्य नरेंद्र देव ब) मानवेंद्रनाथ रॉय
क) अजित रॉय ड) लाला लजपतराय

- ८) पाकिस्तानचे निर्माते म्हणून ..... यांना ओळखले जाते.
 अ) बॅरिस्टर जीना
 ब) प्राचार्य बेक
 क) रहमत अली
 ड) लियाकत अली
- ९) राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाची स्थापना ..... यांनी केली.
 अ) डॉ. केशव हेडगेवार
 ब) डॉ. परांजपे
 क) डॉ. मुंजे
 ड) शामाप्रसार मुखर्जी
- १०) मुस्लीम लीगची स्थापना ..... रोजी झाली.
 अ) ३० डिसेंबर १९०६
 ब) ३० डिसेंबर १९०७
 क) २८ डिसेंबर १९०६
 ड) २५ डिसेंबर १९०६

प्र. २ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- १) काँग्रेसची स्थापना
 २) म. गांधीजींचे तत्त्वज्ञान
 ३) चलेजाव चळवळ
 ४) नेताजी सुभाषचंद्र बोस
 ५) सर सय्यद अहमंद खान
 ६) फाळणीची कारणे

२०

प्र. ३ सविस्तर उत्तरे द्या.

अ) राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे द्या.
 किंवा

ब) सविनय कायदेभंग चळवळीची वाटचाल स्पष्ट करा.

१०

प्र. ४ सविस्तर उत्तरे द्या.

अ) महाराष्ट्रातील क्रांतीकारकांची माहिती द्या.
 किंवा

ब) भारताच्या फाळणीमुळे झालेले परिणाम स्पष्ट करा.

१०

Seat
No. _____

SI - 105

Total No. of Pages : 4

**B.A. (Part - II) (Semester - IV) (CBCS) Examination,
January - 2023**

HISTORY

DSC-C29 : History of Modern Maharashtra (1960 to 2000) (Paper-V)

Sub. Code : 73457/78857

Day and Date : Saturday, 28 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing appropriate alternatives given below [10]

- i) The decision of Kasel Tyachi Jamin' was taken during the tenure _____ of Chief Minister.
  - a) Shankarrao Chavan
  - b) Yashwantrao Chavan
  - c) Vasanttrao Naik
  - d) Kannamwar
- ii) Sangli All India Radio station started in _____.
  - a) 1961
  - b) 1962
  - c) 1963
  - d) 1964
- iii) Nagnath Nayakwadi robbed the train at _____ station.
  - a) Koregaon
  - b) Miraj
  - c) Karad
  - d) Shenoli
- iv) _____ was the first president of Pravara Nagar Sahakari Sugar Factory.
  - a) Vitthalrao Vikhe- Patil
  - b) Dhananjayroa Gadgil
  - c) V.P. Warde
  - d) R.G. Sule
- v) Hamid Dalwai was born at _____ place.
  - a) Mirjoli
  - b) Chiplun
  - c) Ratnagiri
  - d) Guhagar
- vi) Koyana earthquake was happened on _____.
  - a) 12 December, 1967
  - b) 13 December, 1967
  - c) 11 December, 1967
  - d) 15 December, 1967

P.T.O.

SI - 105

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

[10]

- i) कसेल त्याची जमीन हा निर्णय ..... या मुख्यमंत्र्यांच्या काळात घेतला गेला.
अ) शंकरराव चव्हाण
ब) यशवंतराव चव्हाण
क) वसंतराव नाईक
ड) कन्नमवार
- ii) सांगली आकाशवाणी केंद्र ..... साली सुरू झाले.
अ) 1961
ब) 1962
क) 1963
ड) 1964
- iii) नागनाथ नायकवडी यांनी ..... स्टेशनवर रेल्वे लुटली.
अ) कोरेगाव
ब) मिरज
क) कराड
ड) शेनोली
- iv) प्रवरा नगर सहकारी साखर कारखान्याचे पहिले अध्यक्ष ..... हे होते.
अ) विठ्ठलराव विखे-पाटील
ब) धनंजयराव गाडगीळ
क) व्दि. पी. वर्दे
ड) आर. जी. सुळे
- v) ..... या गावी हमीद दलवाई यांचा जन्म झाला.
अ) मिरजोळी
ब) चिपळूण
क) रत्नागिरी
ड) गुहागर
- vi) ..... रोजी कोयनेचा भीषण भूकंप झाला.
अ) 12 डिसेंबर 1967
ब) 13 डिसेंबर 1967
क) 11 डिसेंबर 1967
ड) 15 डिसेंबर 1967
- vii) दया पवार यांच्या आत्मचरित्राचे नाव ..... हे आहे.
अ) आयदान
ब) उचल्या
क) बलुत
ड) बेरड
- viii) मुर्लीच्या हाती सत्ता द्या असे शरद पाटील यांनी ..... या देशाच्या अध्यक्षांना लिहिले होते.
अ) अमेरिका
ब) रशिया
क) क्युबा
ड) पोलांड

Seat No.	
-------------	--

March – April (Summer)

Semester – IV Examination 2023 DSC – C 29

Sub Name – History of Modern Maharashtra (1960-2000)

BA – II History Optional Paper – 5 CBCS

Sub Code – 73457/78857

Day - Friday Date - 16-6-2023

Total Marks – 50

Time - 2.30 to 4.30

सूचना - १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १ रिमाम्या जागा भरा.

१०

१) कसेल त्याची जमीन हा निर्णय ..... या मुख्यमंत्र्यांच्या काळात घेतला गेला.

अ) शंकरराव चव्हाण

ब) कन्नमवार

क) यशवंतराव चव्हाण

ड) वसंतराव नाईक

२) नागनाथ नायकवडी यांनी ..... स्टेशनवर रेल्वे लुटली.

अ) कोरेगाव

ब) मिरज

क) कराड

ड) शेणोली

३) कोयनेचा भूकंप ..... रिश्टर स्केलचा होता.

अ) ८.५

ब) ७.५

क) ६.५

ड) ५.८

४) लातूरचा भूकंप ..... रोजी झाला.

अ) २० सप्टेंबर १९९३

ब) ३० सप्टेंबर १९९३

क) ३० सप्टेंबर १९९४

ड) ३० ऑक्टोबर १९९२

५) वसंतराव नाईक यांच्या कारकिर्दीत पहिले कृषी विद्यापीठ ..... येथे स्थापन झाले.

अ) अकोला

ब) पुणे

क) दापोली

ड) राहुरी

६) ..... या गावी हमीद दलवाई यांचा जन्म झाला.

अ) मिरजोळी

ब) चिपळूण

क) रत्नागिरी

ड) गुहागर

७) सत्यशोधक कम्युनिस्ट पक्षाची स्थापना ..... साली झाली.

अ) १९७८

ब) १९७७

क) १९७६

ड) १९७९

८) 'विद्रोही तुकाराम' चे लेखक ..... आहेत.

अ) आ.ह.साळुंखे

ब) शरद पाटील

क) म. फुले

ड) बाबूराव गुरव

९) १९६४ मध्ये महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषदेची स्थापना .....

येथे झाली.

अ) मुंबई

ब) ठाणे

क) पुणे

ड) कोल्हापूर

१०) महाराष्ट्रातील तांत्रिक शिक्षणाचा प्रारंभ ..... येथे झाला.

अ) मुंबई

ब) पुणे

क) औरंगाबाद

ड) ठाणे

प्र. २ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

२०

१) यशवंतराव चव्हाण यांचे शैक्षणिक कार्य

२) वसंतदादा पाटील

३) आरे दूध डेअरी स्थापना व उद्देश

४) लातूर भूकंप

५) डॉ. शरद पाटील

६) माध्यमिक शिक्षणाची ध्येये व उद्दिष्टे

प्र. ३ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे द्या.

१०

अ) नागनाथ अण्णा नायकवडी यांचे सामाजिक कार्य स्पष्ट करा.

किंवा

ब) कोयना भूकंपाचे वर्णन करा.

प्र. ४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे द्या.

१०

अ) मुस्लिम सत्यशोधक मंडळाची कामगिरी सांगा.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील उच्च व तांत्रिक शिक्षणाचा आढावा घ्या.

Seat.No.

B.A.(Part- II) Semester-IV (CBCS) Examination, March /April -2023

IDS (Paper- II) HSRM

' Social Reforms in Maharashtra' - II

Sub. Code:- 78820

Day and Date:- Friday 16/06/2023

Total Marks: 50

Time:- 2.30 to 4.30 p.m.

सूचना : १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १. खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (१०)

१. शारदा सदन ची स्थापना .यांनी केली .....

- अ. रमाबाई रानडे   ब. पंडिता रमाबाई
क. ताराबाई शिंदे   ड. अनुताई वाघ

२ डिप्रेस्ड क्लास मिशनची स्थापना ..... यांनी केली.

- अ. विठ्ठल रामजी शिंदे   ब. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
क. दादाभाई नोरोजी   ड. महर्षी धोंडो केशव कर्वे

३. फकीरा ही कांदबरी .यांनी लिहिली आहे .....

- अ. शंकर पाटील   ब. दया पवार
क. दत्ता भगत   ड. अण्णाभाऊ साठे

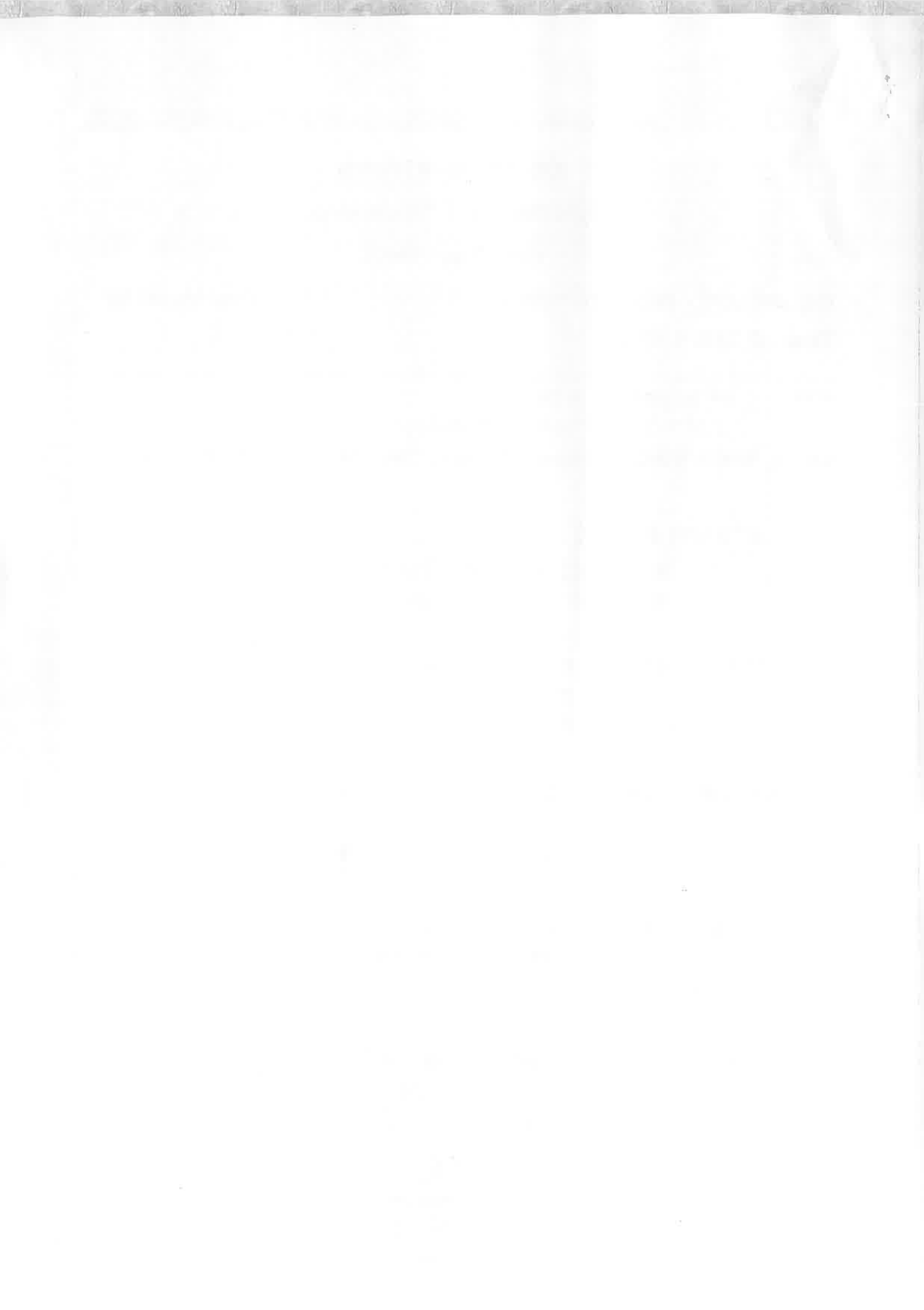
४. रमाबाई रानडे यानी पुणे येथे ..... ची स्थापना केली.

- अ. शारदा सदन   ब. अनाथ आश्रम
क. सेवा सदन   ड . विधावाश्रम

५. मुलीच्या शिक्षणासाठी अनाथ बालिकाश्रमची स्थापना .यांनी केली .....

- अ. रमाबाई   ब. पंडिता रमाबाई
क. अण्णाभाऊ साठे   ड. महर्षी धोंडो केशव कर्वे

६. कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचा जन्म ..... येथे झाला.

- अ. कुंभोज   ब. दुधगाव
क. सांगली   ड. सातारा

७. संत गाडगे महाराज यांनी ..... कार्याला वाहून घेतले होते.

- अ. ग्राम स्वच्छता   ब. दुष्काळ निवारण
क. हुंडाविरोधी   ड. यापैकी नाही

८. प्रार्थना समाजाची स्थापना ..... यांनी केली.

- अ. विठ्ठल रामजी शिंदे   ब. महात्मा फुले
क. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर   ड. महर्षी कर्वे

९. भारतातील पहिला महिला शिक्षिका म्हणून ..... यांचा उल्लेख केला जातो.

- अ. अनुताई वाघ   ब. पंडिता रमाबाई
क. ताराबाई शिंदे   ड. सावित्रीबाई फुले

१०. शिक्षणाच्या प्रसारासाठी डॉ. पंजाबराव देशमुख यांनी ..... संस्थेची स्थापना केली.

- अ. श्री शिवाजी   ब. स्वामी
क. रयत   ड. मराठा

प्रश्न २.) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

(२०)

१. पंडिता रमाबाई
२. बापुजी साळुंखे
३. डॉ. पंजाबराव देशमुख
४. विठ्ठल रामजी शिंदे
५. प्रार्थना समाज
६. आण्णा भाऊ साठे

प्रश्न ३.) दीर्घोत्तरी प्रश्न

(१०)

- अ.) १९व्या शतकामध्ये महाराष्ट्रातील सामाजिक परिस्थितीचा आढावा घ्या.
किंवा
ब.) सावित्रीबाई फुले यांचे शैक्षणिक व सामाजिक योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न ४.) दीर्घोत्तरी प्रश्न

(१०)

- अ.) संत गाडगे महाराज यांचे सामाजिक कार्यातील योगदान सांगा.
किंवा
ब.) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचे सामाजिक व शैक्षणिक कार्य स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

March – April (Summer)
BA (Part II)(Semester – 4) Examination 2023
Sub Name – Ancient Indian History and culture
IDS Paper – II CBES
Sub Code – 73411/78811

Day - Thursday Date - 15-6-2023
Time - 2.30 to 4.30 pm

Total Marks – 50

- सूचना - १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १ रिमाम्या जागा भरा.

- १) चंद्रगुप्त मौर्याचा राजवाडा ..... येथे होता.
अ) तक्षशीला ब) पाटलीपुत्र
क) कपिला ड) गिरनार
- २) अशोकचक्र व चार सिंहाची मुद्रा असलेले स्तंभ ..... येथे आहे.
अ) सारनाथ ब) कनौज
क) पैठण ड) नाशिक
- ३) त्रिसमुद्रतोय पितवाहन हे बिरूद ..... राजाचे होते.
अ) कृष्ण ब) सातकर्णी पहिला
क) गौतमीपुत्र सातकर्णी ड) हान्न
- ४) नालंदा विद्यापीठाची स्थापना ..... ने केली.
अ) पहिला कुमारगुप्त ब) चाणक्य
क) विशाखादत्त ड) हर्षवर्धन
- ५) गाथासप्तशती हा काव्यग्रंथ ..... याने लिहिला.
अ) हाल ब) कृष्णा
क) विजयश्री ड) सातकर्णी पहिला
- ६) राजतरंगिणी हा ग्रंथ ..... यांनी लिहिला.
अ) कल्हण ब) वर्धमान महावीर
क) धनानंद ड) चाणक्य
- ७) ..... यांच्या काळाला भारतीय इतिहासाचे सुवर्णयुग म्हणतात.
अ) धनानंद ब) सम्राट अशोक
क) समुद्रगुप्त ड) हर्षवर्धन

- ८) शाकुंतला हे नाटक ..... याने लिहिले आहे.
 अ) कवी कलश
 ब) कालिदास
 क) चंद्रगुप्त
 ड) वराह मिहीर
- ९) रामायण हे महाकाव्य ..... यांनी लिहिले.
 अ) वाल्मीकी
 ब) व्यास
 क) रोहिदास
 ड) नामदेव
- १०) रत्नावली, नागनंद ही नाटके ..... यांनी लिहिली.
 अ) हर्षवर्धन
 ब) चाणक्य
 क) समुद्रगुप्त
 ड) इत्सिंग

प्र. २ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- १) कौटील्य उर्फ चाणक्य
 ३) गौतमीपुत्र सातकर्णी
 ५) सांची स्तूप

- २) सम्राट अशोकाचा धर्मप्रसार
 ४) समुद्रगुप्त
 ६) रामायण महाभारत

२०

प्र. ३ सविस्तर उत्तरे द्या.

- अ) चंद्रगुप्त मौर्याच्या प्रशासन व्यवस्थेची माहिती द्या.
 किंवा
 ब) सम्राट कनिष्काच्या कार्याची माहिती द्या.

१०

प्र. ४ सविस्तर उत्तरे द्या.

- अ) सातवाहन घराण्याची माहिती द्या.
 किंवा
 ब) सम्राट हर्षवर्धनाचा साम्राज्यविस्तार स्पष्ट करा.

१०

SI - 482

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - II) (Semester - IV) (CBCS) Examination, January - 2023

TRADITIONAL LOGIC (I.D.S.)

Inductive Logic (Paper - II)

Sub. Code : 73423/78823

Day and Date : Tuesday, 31 - 01 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentence by choosing the correct alternative. [10]

- i) According to the principal of _____ the nature is uniform and orderly.
  - a) uniformity of nature
  - b) objectivity
  - c) causality
  - d) law of gravitation
- ii) A Hypothesis must be based on _____.
  - a) idea
  - b) fact
  - c) superstition
  - d) none of these
- iii) There are _____ types of laws of nature.
  - a) two
  - b) three
  - c) four
  - d) five
- iv) Interpolation is a type of _____.
  - a) scientific explanation
  - b) popular explanation
  - c) fact
  - d) law
- v) Non observation is the fallacy of
  - a) observation
  - b) experiment
  - c) hypothesis
  - d) induction
- vi) There are _____ types of verification of hypothesis.
  - a) two
  - b) three
  - c) four
  - d) five

P.T.O.

SI - 482

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक हे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

[10]

- i) ..... तत्वानुसार निसर्गात समरूपता व व्यवस्था आहे.
अ) निसर्गसमरूपतेच्या   ब) वस्तुनिष्ठतेचे तत्व
क) कारण कार्य संबंध   ड) गुरुत्वाकर्षण नियम
- ii) सिद्धांत कल्पना ..... वर आधारित असावी.
अ) कल्पना   ब) घटना
क) अंधश्रद्धा   ड) यापैकी नाही
- iii) निसर्ग ..... प्रकार आहेत.
अ) दोन   ब) तीन
क) चार   ड) पाच
- iv) शृंखलाबंधन ..... चा प्रकार आहे.
अ) वैज्ञानिक उत्पादन   ब) लौकिक उत्पादन
क) घटना   ड) नियम
- v) अनिरीक्षण हा ..... चा दोष आहे.
अ) निरीक्षण   ब) प्रयोग
क) सिद्धांतकल्पना   ड) विगमन
- vi) सिद्धांत कल्पनेच्या प्रचितीचे ..... प्रकार आहेत.
अ) दोन   ब) तीन
क) चार   ड) पाच
- vii) राजकीय नियमांचे उल्लंघन केल्यानंतर .....
अ) बक्षीस मिळते   ब) शिक्षा होते
क) टीका होते   ड) यापैकी नाही

बी. ए. भाग २ – सत्र परीक्षा : ४ मार्च/एप्रिल २०२३

विषय : तर्कशास्त्र (आय डी. एस.)

पेपर : विगामी तर्कशास्त्र

(पेपर क्रमांक २) ७३४२३/७८८२३

वार व दिनांक : गुरुवार , दि.१५/०६/२०२३

एकूण गुण : ५०

वेळ : ०२.३० ते ०४.३०

सूचना: १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

प्रश्न १: - योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

१०

१. विशिष्टाकडून सामान्याकडे जाणे म्हणजे ----- होय

अ) निगमन   ब) विगमन   क) उत्कर्षण   ड) संविधान

२. ----- ही शास्त्रीय विगमनाची पहिली अवस्था आहे.

अ) तथ्य संकलन   ब) समस्या सूत्रण   क) स्पष्टीकरण   ड) अभ्युपगम

३. 'समान परिस्थितीत निसर्ग समान रीतीने वागतो' हे विधान ----- तत्व सूचित करते.

अ) निसर्गाच्या नियमबद्धतेचे   ब) कारणतेचे   क) कार्य संयोजनाचे   ड) कार्य संमिश्रणाचे

४. कारण हे ----- असावे लागते.

अ) विचल   ब) सोपाधिक   क) अविचल   ड) दूरवर्ती

५. कारण व कार्य समप्रमाणात असतात. हे वैशिष्ट्य ----- नियमावर आधारलेले आहे.

अ) कारणतेच्या   ब) नियमबद्धतेच्या   क) पदार्थ व शक्तीच्या अविनाशित्वाच्या   ड) गुरुत्वाकर्षणाच्या

६. शास्त्रीय निरीक्षण हे ----- प्रकारचे अवलोकन असते

अ) सहेतुक   ब) हेतूविरहीत   क) अनियोजित   ड) सहज

७. ----- निरीक्षणात घटना कृत्रिमपणे तयार करतात.

अ) सहज   ब) अनियंत्रित   क) प्रायोगिक   ड) आंतरिक

८. दुर्निरीक्षण म्हणजे ---- प्रकारचे निरीक्षण होय.

अ) अपूर्ण   ब) पूर्ण   क) सत्य   ड) चुकीच्या

९. घटना घटनातील परस्परसंबंधाविषयी केलेल्या अंदाजास ---- म्हणतात

अ) अभ्युपगम   ब) नियम   क) अनुमान   ड) संशोधन

१०. निसर्ग नियमाचे मुख्य ---- प्रकार पडतात.

अ) सहा   ब) पाच   क) चार   ड) दोन

प्रश्न २- कोणत्याही चारवर टीपा लिहा.

२०

अ) केवलं गणनात्मक विगमन

ब) वास्वार्थी शास्त्रीयदृष्ट्या कारणाची वैशिष्ट्ये

क) निरीक्षणाची वैशिष्ट्ये

ड) अभ्युपगमाचे स्वरूप

ई) नियमाचे प्रकार

फ) वैज्ञानिक उपपादनाचे प्रकार

प्रश्न ३ शास्त्रीय विगमनाच्या अवस्था स्पष्ट करा.

१०

किंवा

निसर्गाच्या नियमबद्धतेचे तत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न ४ निरीक्षणापेक्षा प्रयोग अधिक फायदेशीर आहे या विधानाची चर्चा करा

१०

किंवा

उचित अभ्युपगमाच्या अटी स्पष्ट करा.

Seat no.

B A .(Part II) (Semester IV)Examination March 2023

HOME SCIENCE Paper No. 6

Introduction to Human Development (DSC- D50)

Subject Code - 73478 /78878

Day & Date: Monday,19/06/2023

Time - 10.30 to12.30

Mark - 40

सूचना 1 सर्व प्रश्न आवश्यक आहे

2 उजवीकडील अंक संपूर्ण गुण दर्शवितात

3 आवश्यक तिथे सुबक आकृती काढावे

प्रश्न क्र.1. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

(5)

1 विकासाचा क्रम नेहमी ----- असतो.

अ विशिष्ट कडून सामान्य कडे ब सामान्य कडून विशिष्ट कडे

क जलद कडून हळू कडे ब हळू कडून जलद कडे.

2 जीन पियाजे यांनी ----- विकासाच्या सखोल अभ्यास केला

अ शारीरिक ब भावनिक क बोधात्मक ड सामाजिक

3 प्रत्येक प्रजनन पेशीमध्ये रंगसूत्राच्या----- जोड्या असतात

अ 22 ब 23. क 26 ड 46

4 मातेच्या उदरातील तापमान ----- अंश फॅरेनहाईट असते

अ 38. ब 80. क 100. ड 128

5 ----- हे सूक्ष्म कारक कौशल्य आहे.

अ चालणे ब उड्या मारणे क चित्र काढणे. ड रांगणे

प्रश्न क्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्न सोडवा. (20)

- अ) वाढ व विकासाची व्याख्या लिहून विकासाची तत्वे स्पष्ट करा
- ब) नवजाताचे वैशिष्ट्य व काळजी यावर सविस्तर चर्चा
- क) भावनांची व्याख्या लिहा भीती व रागाचे प्रगटीकरण व कारणे लिहा

प्रश्न क्र.3 टिपा लिहा (कोणत्याही 3) (15)

- 1)लिंग निश्चिती
- 2)नवजाताचे समायोजन
- 3)विकासाची अवस्था
- 4)सृजनशीलता
- 5)प्रतीक्षिप्त क्रिया

*****

Seat No	
------------	--

B. A. (Part-II)(Semester-IV)Examination March-2023
Home Science (Paper No. 5) (DSC-D49)
Fundamentals of Textile Science and Apparel Construction
Subject Code 73477/78877

Day and Date-Saturday 17/6/23

Time - 2.30 pm to 4.30 pm

Mark - 40

सूचना 1 सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

2 उजवीकडील अंक संपूर्ण गुण दर्शवितात .

3 आवश्यक तिथे सुबक आकृती काढावे.

प्रश्न क्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

(5)

- 1) धाग्याच्या लांबीचा त्याच्या वजनाशी असलेला संबंध म्हणजे -----
अ) कापडाचे संतुलन
ब) धाग्याचे संतुलन
क) धाग्याचा क्रमांक
ड) कपड्याचा क्रमांक
- 2) जलरोधक परिसज्जाही ----- परिसज्जा आहे
अ) भौतिक ब) रासायनिक
क) विशिष्ट ड) मूलभूत
- 3) सॉटिन कापड कापण्यासाठी ----- चा वापर करतात
अ) मेजरींग टेप ब) नागमोडी कात्री क) पेपर पॅटर्न ड) पिक
- 4) नमुना तयार करताना काटकोन रेषा आखण्यासाठी ----- चा उपयोग करतात
अ) एल स्केल ब) त्रिकोण स्केल
क) फ्रेंच कर ड) फुटपट्टी
- 5) गारमेंट मध्ये ----- चा उपयोग चांगल्या फिटिंग करिता केला जातो
अ) टक्स ब) डार्ट
क) शिवनी ड) प्लीज

प्रश्न क्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्न सोडवा.

(20)

- अ) तंतूची व्याख्या सांगून तंतूचे वर्गीकरण सविस्तर लिहा
- ब) मागाचे भाग सविस्तर रपष्ट करा
- क) साधी विन व ट्वील विन यावर सविस्तर लिहा

प्रश्न क्र.4 टिपा लिहा (कोणत्याही 3) (15)

- 1) धाग्याचा पिळ
- 2) शरीराची मापे घेण्याची मार्गदर्शक तत्वे
- 3) वया व फनी
- 4) लेआउट
- 5) सुती तंतू

Seat
No.

March – April (Summer)

Degree Examination June 2023

Sub Name – पर्यावरण अभ्यास (नवीन) (अनिवार्य)

B.C.A./BBA/ B.A., -II, IV – (Part II) Sem-IV

Sub Code – 73528, 78887

Day - Sunday Date - 18/06/2023

Total Marks – 70

Time - 10.30 am to 1.30 pm

- सूचना - १) सर्व प्रश्न लिहणे गरजेचे आहेत.
२) प्रश्नांच्या उजवीकडील संख्या पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र. १ खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा. १०
- १) सजीव व निर्जीव घटकांमध्ये असणारा सहसंबंध दर्शविणाऱ्या शास्त्रास या नावाने ओळखतात.
अ) जीवशास्त्र ब) जैवतंत्रज्ञानशास्त्र
क) परिस्थितीकी ड) सूक्ष्मजीवशास्त्र
- २) खालीलपैकी कोणते नैसर्गिक पुननिर्मितक्षम संसाधन आहे.
अ) पेट्रोल ब) डिझेल
क) जंगल ड) कोळसा
- ३) खालीलपैकी कोणात्या राज्यात राधानगरी अभयारण्य आहे.
अ) केरळ ब) कर्नाटक
क) ओरिसा ड) महाराष्ट्र
- ४) त्सुनामी कशामुळे निर्माण होतात.
अ) समुद्रातील भूकंप ब) चक्रिवादळे
क) पूर ड) जमिनीची घसरण
- ५) हरितगृह परिणामास खालीलपैकी कोणता वायू कारणीभूत आहे.
अ) कार्बन डायऑक्साईड ब) सल्फर डायऑक्साईड
क) कार्बन मोनॉक्साईड ड) अमोनिया
- ६) पृथ्वीवरील एकूण पाण्यापैकी किती टक्के पाणी समुद्रामध्ये आढळते.
अ) ९७.२ ब) ९३.२
क) ८०.१२ ड) ९१.२
- ७) खालीलपैकी कोणत्या प्रकारचा मनोरा हा नेहमी सरळ असतो.
अ) जीवसंख्येचा मनोरा ब) जैवस्तुमानाचा मनोरा
क) ऊर्जेचा मनोरा ड) यापैकी नाही

८) जागतिक पर्यावरण दिन या दिवशी साजरा केला जातो.

अ) ५ जून

ब) २२ एप्रिल

क) ५ मे

ड) २८ फेब्रुवारी

९) परिसंस्थेतील उत्पादकामध्ये कोणाचा समावेश होतो.

अ) वनस्पती

ब) सूक्ष्मजीव

क) प्राणी

ड) यापैकी नाही

१०) शांततामय पट्टयासाठी दिवसातील ध्वनी प्रदूषणाची मर्यादा किती आहे.

अ) ४५ डी बी

ब) ५० डी बी

क) ५५ डी बी

ड) ७५ डी बी

प्र. २ खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१) पर्यावरण संरक्षणासाठी जनजागृतीचे महत्त्व याविषयी चर्चा करा.

२) वाळवंटीय परिसंस्था स्पष्ट करा.

३) जैवविविधतेचे संरक्षण ही संकल्पना स्पष्ट करा.

४) घनकचरा व्यवस्थापनाच्या पध्दती सांगा.

५) आधुनिक शेतीचे दुष्परिणाम सांगा.

१५

प्र. ३ खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा.

अ) जंगल संसाधनाचे फायदे

ब) अन्नजाळी

क) शहरीकरण

ड) जल संवर्धन

इ) सागरी प्रदूषण

१५

प्र. ४ पर्यावरण म्हणजे काय ? पर्यावरण शिक्षणाची संकल्पना व महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा

१०

नैसर्गिक आपत्ती म्हणजे काय ? पूर आणि जमीनीची घसरण यांच्याशी संबंधित आपत्ती व्यवस्थापनाची चर्चा करा.

प्र. ५ जलीय परिसंस्थेची संरचना व कार्य सांगा.

किंवा

१०

ओझोन थराच्या क्षयाची कारणे आणि परिणाम सांगा.

प्र. ६ खनिज संसाधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा. खाणकामाचे पर्यावरणीय परिणाम आणि त्यावरील प्रतिबंधात्मक उपाय सांगा.

किंवा

भारताच्या वायु (प्रतिबंध व प्रदूषण नियंत्रण) कायद्या मधील प्रमुख तरतुदी सांगा.

Seat No

Total No. of Pages-2

March-April (Summer) Examination-2023

Subject Name :All subject(part II)Degree, Environmental studies (Compulsory)

Subject Code : 73528,78887,80344,83818.

Day and Date: Sunday, 18.06.2023

Total Mark : 70

Time : 10.30 am to 1.30 pm

Special Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicates full marks.

Q.1 Select correct answer from the given alternatives:

(10)

1)Following is the science of interrelationship between living organisms and non living organisms

a)Biology	b)Biotechnology
c)Ecology	d)Microbiology

2)Following is the renewable natural resource

a)Petrol	b)Forest
c)Diesel	d)Coal

3)In which state of India Radhanagari wildlife sanctuary is situated

a)Kerala	b)Karnataka
c)Orissa	d)Maharashtra

4)Tsunami is caused due to

a)Earthquake in sea	b)Cyclones
c)Floods	d)Landslides

5)Following gas is responsible for green house effect

a)Carbon dioxide	b)Sulphur dioxide
c)Carbon monoxide	d)Ammonia

6)Percentage of water on the earth present in ocean is

a)97.2	b)93.2
c)80.12	d)91.2

7)Following type of the ecological pyramid is always upright

- a)Pyramid of Number
- b)Pyramid of Biomass
- c)Pyramid of Energy
- d)None of the above

